

II.
C22386.

f. 40 21/2

1860.

22386. II. C. f.

Wadst zu Franzenstorf

DOMAČ
KOLENDAR
SLOVENSKI

za
prestopno leto

1860.

Spisal

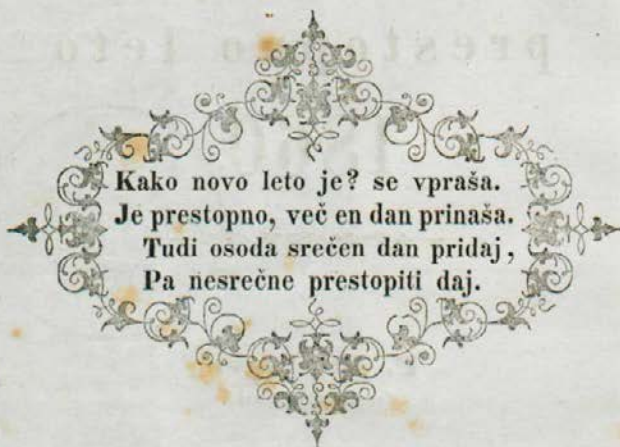
P. Hitzinger,
farnik Postojnski.

Peti pomnoženi tečaj.

V LJUBLJANI.

ZALOŽIL JANEZ GIONTINI.

Natisnil J. Rudolf Milic.

Kako novo leto je? se vpraša.

Je prestopno, več en dan prinaša.

Tudi osoda srečen dan pridaj,

Pa nesrečne prestopiti daj.

IN=03000 4549

VVOD.

Koledar naznanuje razne čase, svete godove in nebesne prikazni za vsaktero leto; rad prinaša tudi druge potrebne in koristne vesti za vsakdanje življenje.

Koledar je že stara naredba. V dober red je vendar koledar djal še le rimski samovladar Juli Cesar l. 45 pred Kristusom; Nicejski prvi zbor pa je zraven vverstil keršanske godove l. 325 po Kristusu. Ta stari koledar je popravil rimski papež Gregor XIII., ter je novega vpe-ljal l. 1582. Stari koledar je še v navadi pri Grekih in Rusih, in je zdaj že 12 dni zastal za novim koledarjem.

Štetev in razdelitev časov.

Časi se sploh delijo v leta in mesce, v tedne in dneve, v ure, minute in sekunde.

Leto se meri po teku zemlje krog solnca, od zime do zime, ter na tanko znaša 365 dni 5 ur 48 minut 47 sekund. Za navadno leto se gladko šteje 365 dni; ostale ure pa v štirih letih dajo 1 dan več, in tedaj je *pre-stopno leto*, ki ima 366 dni. Po višjem ali nižjem stanji solnca proti zemlji se ločijo čveteri letni časi.

Mesec se po stari šegi meri po teku lune krog zemlje, od mlaja do mlaja, tako obsega 29 dni 12 ur 44 minut 3 sekunde. Na leto se šteje 12 mescov; da se štetev pri-meri solnčnemu letu, imajo meseci v obče 30 ali 31 dni, le en mesec ima 28, ali v prestopnem letu 29 dni.

Dan se loči po sukanji zemlje krog svoje osi, od noči do noči; ta čas znaša 24 ur. Sedem dni se šteje za *teden*. Izhodni narodi so dan šteli od večera do večera, navadno pa se dan jemlje od polnoči do polnoči.

Časi so se začeli šteti o stvarjenji sveta. *Po stvarjenji sveta* do Kristusovega rojstva je po na-vadni in nar bolj poterjeni štetvi minulo 4000 let; po greški štetvi pa se ima 5508 let, in po družih še drugač. *Po Kristusovem rojstvu* je poleg navadne štetve do slej pre-teklo 1859 let, po bolj natančni cenitvi pa se nahaja 1863 let.

Iz števil, ki se v koledarji rabijo za odločitev godov, je sestavljena *Julijanska doba*; tista obsega 7980 let,

in se šteje, kakor da bi se bila začela 4714 pred Kristusom; z njenim začetkom se snida začetek vseh godovnih števil.

Časovna štetev leta 1860.

Leto 1860 je prestopno leto, ima 52 tednov in 2 dni, ali 366 dni; se začne z nedeljo, in se konča s ponedeljkom. Tisto je:

5860. leto po stvarjenji sveta, poleg navadne štetve;

7368. " " " " poleg greške štetve;

6573. " " julijanski koledarski dobi.

Letni časi l. 1860.

Pomlad se začne 20. marca. | Jesen se začne 22. septembra.

Poletje " 21. junija. | Zima " 21. decembra.

Štetev in odločitev godov.

Koledar ima tudi lastne štetve za odločitev nebesnih prikazen in posebnih godov.

Mlaje šteti pomaga *lunski krog* ali *zlato število* to je doba za 19 let, po kateri se mlaji povračujejo na ravno tiste dni v letu. Dalje *epakta* ali *lunsko kazalo*, to je število dni, ki izteka med zadnjim mlajem starega, in prvim dnevom novega leta.

Dnevi v tednu se od 1. dné v letu poredoma zaznamujejo s 7 čerkami: A, B, C, D, E, F, G; čerka, ki v posameznem letu zadeva v nedelje, je *nedeljska čerka*. V prestopnem letu se nahajate dvé nedeljske čerki, ena pred godom, ena za godom s. Matija. Nedelje dalje naznanuje *solnčni krog* ali *nedeljska doba*; to je število za 28 let, po katerem se nedelje povračujejo na ravno tiste dni v letu. Oboje števila skupaj služijo za najdbo velikonočnega praznika.

Namesti letnice se je kdaj rabilo *rimsko število*; to je doba za 15 let, po kateri se je v rimskem cesarstvu ves davek napovedoval iz novega.

Godovna štetev l. 1860.

Lunski krog ali zlato število	18
Epakta ali lunsko kazalo	VII
Sončni krog ali nedeljska doba	21
Nedeljska čerka	A. G.
Rimsko število	3

Godovni in spominski koledarček.

Posebni dnevi in godovi v letu.

Med dnevi v letu se po cerkveni postavi ločijo nedelje, prazniki, postni dnevi, po državni postavi pa prepovedani dnevi.

Nedelja je prvi dan vsacega tedna; celo leto jih ima 52, večsih pa 53. Nedelje se imenujejo in štejejo po svetih časih in godovih, v ktere zadevajo.

Godovi in prazniki so trojni: Gospodovi, Matere Božje in Svetnikov.

Eni so zapovedani prazniki, eni niso zapovedani; pri nekterih je zapoved praznovanja odjenjana, so soprazniki. Za posamezne kraje veljajo godovi deželnih priporočnikov. Eni so premakljivi godovi, to je, navezani na stanoviten dan, eni so nepremakljivi. Za večjimi godovi se obhaja osmina, ali spomin skozi 8 dni.

Zapovedani prazniki z nedeljami vred so v koledarji celoma rudeče natisnjeni; soprazniki se kažejo deloma v rudečem, deloma v črnem tisku.

Poglavitni prazniki so: Božič, god rojstva Gospodovega; Velikanoč ali Vuzem, god vstajenja Gospodovega; Binkošti ali Duhovo, god prihoda sv. Duha. Božič je nepremakljiv god, z njim vred tudi drugi božični prazniki. Velikanoč je premakljiva, in se obhaja vselej v nedeljo po prvem pomladnem šipu; tako utegne zadeti v vse dni od 22. marca do 25. aprila.

Postni dnevi so čveteri: adventni, pred božičem; 40 danski, pred velikonočjo; kvaterni, o 4 letnih časih; predgodovi, pred večjimi prazniki. Petek in sabota sta le nemesna dneva; zdaj je pri sabotah in pri postnih dneh prepoved mesne jedi za velik del odnehana.

Začetek leta 1860.

Občno leto se začne v novega leta dan, 1. januarja.
Cerkveno " " " v 1. adventno nedeljo, 27. nov. 1859.
Vladno " " " v god vseh svetnikov, 1. nov. 1859.

Premakljivi in drugi godovi l. 1860.

1. predpepelnična ned.	5. febr.	Binkošti ali duhovo	27. maj.
Pepelnica	22. febr.	Sveto rešnje Telo . . .	7. jun.
Cvetna nedelja	1. apr.	Nedelj po Binkoštih . .	XXVI
Velikanoč ali vuzem . . .	8. apr.	1. adventna nedelja . .	2. dec.
Vnebohod Gospodov . . .	17. maj.	Božič, v torek	25. dec.

Godovi deželnih priporočnikov.

- Sv. Ciril in Metodi, aposteljna slovenska, na Moravskem 9. marca.
 Sv. Jožef, na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem, Primorskem in Tirolskem, 19. marca.
 Sv. Rupert, na Solnograškem, 27. marca.
 Sv. Marka, na Beneškem, 25. aprila.
 Sv. Janez Nep., na Českem, 16. maja.
 Sv. Ladislav, na Erdeljskem, 27. junija.
 Sv. Mohor in Fortunat, na Kranjskem, Štajarskem, Goriškem in Furlanskem, 12. julija.
 Sv. Elija, na Horvaškem, 20. julija.
 Sv. Štefan, kralj, na Ogerskem, 20. avgusta.
 Sv. Tilen, na Koroškem, 1. septembra.
 Sv. Venceslav, na Českem, 28. septembra.
 Sv. Mihael, v Galiciji, 29. septembra.
 Sv. Just, na Teržaškem, 1. novembra.
 Sv. Leopold, na Avstrijanskem, 15. novembra.
 Sv. Spiridion, v Dalmaciji, 14. decembra.

Kvaterni in drugi posti l. 1860.

- I. kvatri, pomladni ali postni . 29. febr. 2. 3. marca.
 II. „ poletni ali binkoštni . 30. maj. 1. 2. jun.
 III. „ jesenski . . . . . 19. 21. 22. septembra.
 IV. „ pozimski ali adventni 19. 21. 22. decembra.
 Štiridesdanski post je od pepelnice do velike sabote, 22. februarja do 7. aprila.

Adventni in drugi posti so zaznamnjani s križem †.

Cerkveni prepovedani čas.

Ženitve se ne smejo obhajati od prve adventne nedelje do razglasenja Gospodovega, 2. decembra do 6. januarja, in od pepelnice do bele nedelje, 22. februarja do 15. aprila.

Deržavni prepovedani dnevi.

Gledišne igre so prepovedane: v pepelnico, postni šmaren, veliki teden, velikonoč, binkošti, sv. Telo, mali šmaren, vse Svete, božič s 3 dnevi poprej.

Plesi in bali so prepovedani: adventni in božični čas do sv. 3 kraljev, postni čas, velikonočni teden, v kvaterni in druge zapovedane poste, v petke in sabote, in v godove deželnih priporočnikov.

S sodnimi opravili se praznuje: od božiča do sv. 3 kraljev, od cvetnice do velikonočnega ponedeljka, v osmini sv. Telesa, vse nedelje in zapovedane praznike.

Prosinec,

Januari,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangelii	Posebni spomini
<i>Jezus 8 dni star je obrezan. Luk. 2.</i>		
1 Ned. A	Novo leto. Obrezovanje Gosp.	
2 Poned.	Osm. Štefana m. Makari opat	1. Cesar Konstantin da mir keršanski cerkvi l. 313.
3 Torek	Osm. Janeza ap. Anter p. m.	
4 Sreda	Osm. ned. otrok. Tit, škof	
5 Četert.	Predgod Razgl. Telesfor p. m.	5. Grof Jožef Radecki umerje l. 1858.
6 Petek	Razglašenje Gosp. III. Kralji	
7 Sabota	Med osm. Razgl. Lucijan m.	
<i>Jezus 12 let star gre v tempelj. Luk. 2.</i>		
8 Ned. A	1. N. po Razgl. Severin op.	8. Valentin Vodnik umerje l. 1819.
9 Poned.	Med osm. Razgl. Julijan m.	
10 Torek	Med osm. Razgl. Agaton p.	
11 Sreda	Med osm. R. Higin. Pavlin šk.	16. Jožef Ludovik Trevisanato, Videmski nadškof, je posveč. l. 1853.
12 Četert.	Med osm. Razgl. Ernest op.	
13 Petek	Osmina Razgl. Leonci šk.	
14 Sabota	Hilari šk. uč. Peter Urs. sp.	
<i>Jezus na šenitnini v Kani. Jan. 2.</i>		
15 Ned. A	2. N. po Razgl. S. Imé Jezus.	17. Cesar Teodozi umerje l. 495; rimsko cesarstvo razdelj. v dvoje.
16 Poned.	Marcel p. m. Ticijan šk.	
17 Torek	Anton opat. Sulpici šk.	
18 Sreda	Stol Petra ap. v R. Priska d. m.	18. Friderik I. je prvi prusovski kralj l. 1701.
19 Četert.	Kanut kr. m. Mari muč.	
20 Petek	Fabijan in Sebastijan muč.	
21 Sabota	Neža d. m. Majnard op.	21. Ludovik XVI., francoski kralj, je umorj. l. 1793.
<i>Jezus osdravi hlapca stotnikovega. Mat. 8.</i>		
22 Ned. A	3. N. po R. Vincenci in Anastazi	
23 Poned.	Poroka Marije D. Rajmund sp.	
24 Torek	Timotej šk. m. Babila šk. m.	
25 Sreda	Spreob. Pavla ap. Ananija m.	26. Mir v Karlovcu med Avstrijo in Turčijo l. 1699.
26 Četert.	Polikarp šk. m. Pavla v.	
27 Petek	Janez Kriz. šk. uč. Vitalijan p.	
28 Sabota	Julijan šk. Marjeta kr. dev.	
<i>Jezus pomiri vihar na morji. Mat. 8.</i>		
29 Ned. A	4. N. po R. Sercé Mar. D. Franc	28. Cesar Karol veliki umerje l. 814.
30 Poned.	Martina d. m. Feliks p.	
31 Torek	Peter Nol. sp. Pren. Marka ev.	

Svečan,

Februari,

ima 29 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomin
1 Sreda	Ignaci šk. m. Efrem uč.	
2 Četert.	Svečnica. Darovanje Gosp.	2. Oton I., nemšk
3 Petek	Blaž šk. m. Ansgar šk.	kralj, dobi rimsk
4 Sabota	Andrej Kors. šk. Evtihi m.	cesarsko kron
<i>Pritika od delavcov v vinogradu. Mat. 20.</i>		
5 Ned.	A 1. Predpep. N. Agata d. m.	
" "	Ingenuin in Albuin šk.	
6 Poned.	Rotija d. m. Amand šk.	3. Valentin Vodnič
7 Torek	Romuald op. Molitev Gosp.	je rojen l. 1758
8 Sreda	Janez Mat. sp. Juvenci šk.	
9 Četert.	Apolonija d. m. Pavlin šk.	
10 Petek	Školastika d. Silvan šk.	7. Anton Alojz Wolf
11 Sabota	VII Služabnikov Marije D.	Ljubljanski škof
<i>Pritika od sejavca in semena. Luk. 8.</i>		
12 Ned.	A 2. Predpep. N. Julijan m.	
13 Poned.	Katarina Rič. d. Evstohija d.	15. Cesar Karol V
" "	Fuska d. m. Maura m.	se pogodi s Fer-
14 Torek	Valentin m. Terpljenje Gosp.	dinandom I. za-
15 Sreda	Favstin in Jovita muč.	stran delitve av-
16 Četert.	Julijana d. m. Onesim šk. m.	strijsanskih dežel
17 Petek	Krizancijan in tovarši m.	l. 1522.
18 Sabota	Simeon šk. m. Flavijan šk.	
<i>Jesus ozdravi slepca poleg pota. Luk. 18.</i>		
19 Ned.	A 3. Predpep. N. Konrad sp.	
20 Poned.	Eleuteri šk. m. Evheri šk.	20. Papež Pij VI. je
21 Torek	Maksimijan šk. (Pust)	v jetništvo peljan
22 Sred.	Pepelnica. Stol Petra ap. v A.	l. 1798.
23 Četert.	Peter Dam. šk. Marjeta Kort.	
24 Petek	Ternjeva krona Gosp.	23. Cesar Diokleci-
" "	Predgod Matija apost.	jan razglasi pre-
25 Sabota	Matija ap. Primitiva m.	ganjanje kersan-
<i>Jesus se posti 40 dni. je skušan. Mat. 4.</i>		
26 Ned.	G 1. N. v Postu. Valburga d.	25. Prekucija zmaga
27 Poned.	Nestor šk. m. Aleksander šk.	v Parizu, kralj
28 Torek	Leander šk. Baldomer sp.	Ludovik Filip beži
29 Sred.	† Kvatri. Makari muč.	l. 1848.

Sušec,

Marci,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Četert.	Albin šk. Joana Marija d.	
2 Pet. †	Sulica in žebli G. Simplici p.	
3 Sab. †	Agapa d. m. Kunigunda ces.	2. Cesar Frane I. umerje l. 1835, in car Nikolaj I. l. 1856.
<i>Jesus se spremeni na gori. Mat. 17.</i>		
4 Ned. G	2. kvat. N. v Postu. Kazimir sp.	
5 Poned.	Janez Jožef sp. Fridolin sp.	
6 Torek	Viktor m. Koleta dev.	
7 Sreda	Tomaž Akv. uč. Perpetva m.	13. Združeni vladarji vzamejo Pariz l. 1814.
8 Četert.	Janez od Boga sp. Filemon m.	
9 Petek	Tančica Gosp. Franciška v. Ciril in Metodi, škofa.	
10 Sabota	Štirideset mučencov. Kaj m.	13. Dunaj se jame gibati, prenarredbe se začnejo v državnih rečeh cesarstva l. 1848.
<i>Jesus' isšene hudiča iz mutca. Luk. 11.</i>		
11 Ned. G	3. N. v Postu. Zosim muč.	
12 Poned.	Gregor p. uč. Mamilijan m.	
13 Torek	Nicefor šk. Modesta d. m.	
14 Sreda	Matilda kr. (Sredpost).	15. Juli Cezar je umorjen v Rimu l. 44 pred Kr.
15 Četert.	Longin m. Zaharija p.	
16 Petek	V Ran Gosp. Hilari šk. m.	
17 Sabota	Patrici šk. Jedert dev.	
<i>Jesus nasiti 5000 moš. Jan. 6.</i>		
18 Ned. G	4. N. v Postu. Edvard kr. m.	23. Radecki zmaga Sardince pri Novari l. 1849.
19 Poned.	Jožef, ženin Marije D.	
20 Torek	Feliks m. Arhip muč.	
21 Sreda	Benedikt op. Serapion šk.	
22 Četert.	Epafrodit šk. Oktavijan m.	26. Cesar Jožef II. začne prenarredbe v državni in cerkvenih rečeh l. 1781.
23 Petek	S. Kri Gosp. Turibi šk.	
24 Sabota	Gabriel arh. Pigmeni m.	
<i>Judje hočejo Jesusa kamnjati. Jan. 8.</i>		
25 Ned. G	Tiha ned. Oznanj. Marije D.	
26 Poned.	Kastul m. Teodor šk. m.	
27 Torek	Rupert šk. Katarina Bol. d.	
28 Sreda	Ksist III. p. Guntram kr.	
29 Četert.	Jona muč. Evstazi op.	
30 Petek	VII žalost Marije D. Janez Kl.	
31 Sabota	Amos prer. Balbina d.	30. Mir v Parizu konča vojsko v Jutrovem z Rusi l. 1856.

Mali traven,

April,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangelii	Posebni spomini
<i>Jesus častito jesdi v Jeruzalem. Mat. 21.</i>		
1 Ned. G	Cvetna ned. Hugon šk.	
2 Poned.	Veliki pon. Francisek Pavl.	5. Cesar Jožef II. zboljša kmetijsko podložnost l. 1782
3 Torek	Veliki tor. Abundi šk.	
4 Sreda	Velika sred. Izidor šk. uč.	
5 Četert.	Veliki čet. Vincenci Fer.	
6 Petek	Veliki pet. Ksist p. m.	11. Jernej Legat. Terzaški škof, je posveč. l. 1847
7 Sabota	Velika sab. Epifani šk.	
<i>Jesus častilo vstane iz groba. Mark. 16.</i>		
8 Ned. G	Velikanoč. Vstajenje Gosp.	
9 Poned.	Velikonočni ponedeljek.	12. Napoleon I. se odpove cesarstvu l. 1814.
10 Torek	Velikon. tor. Ecehiel prer.	
11 Sreda	Velikon. sr. Leon p. uč.	
12 Četert.	Velikon. čet. Zenon šk. m.	
13 Petek	Velikon. pet. Hermenegild kr.	
14 Sabota	Bela sab. Tiburci m. Lambert.	13. Dr. Ignaci Kno-blehar umerje Neapolji l. 1858
<i>Jesus se prikaže sbranim učencem. Jan. 20.</i>		
15 Ned. G	Bela ned. Helena ces. (K. št.)	
16 Poned.	Kalist m. Drogon sp.	
17 Torek	Anicet p. m. Liberal sp.	
18 Sreda	Apoloni m. Erik kr. sp.	19. Cesar Karol VI. oznani pragmatično sankcijo o nasledbi v cesarstvu l. 1713.
19 Četert.	Timon m. Leon IX. p.	
20 Petek	Sulpici m. Justin m.	
21 Sabota	Anselm šk. uč. Simeon šk. m.	
<i>Jesus se imenuje dobrega pastirja. Jan. 10.</i>		
22 Ned. G	2. N. po Vel. Soter in Kaj p. m.	
23 Poned.	Juri m. (sploh). Adalbert šk.	21. Rim je sozidan po kralji Romulu l. 753 pred Kr.
24 Torek	Juri m. (Kr. Og.) Fidel S. m.	
25 Sreda	Veliko križevo. Marka ev.	
26 Četert.	Marija D. dobrega sveta.	
" "	Klet in Marcellin p. m.	
27 Petek	Peregrin Lac. sp. Anastazi p.	29. Cesar Franc Jožef I. začne vojsko s Francozi in Sardinci l. 1859
28 Sabota	Vital m. Valerija m.	
<i>Jesus napoveduje svoj odhod. Jan. 16.</i>		
29 Ned. G	3. N. po V. Prip. Jožefa žen. M.	
30 Poned.	Katarina Sen. d. Sofija d. m.	

Veliki traven,

Maj,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangelii	Posebni spomini
1 Torek	Filip in Jakob apost.	
2 Sreda	Atanazi šk. uč. Sigismund kr.	5. Napoleon I. umerje na otoku s. Helene l. 1821.
3 Četert.	Znajd. s. križa. Aleksander p.	
4 Petek	Florijan m. Monika v.	
5 Sabota	Pij V. p. Gothard šk.	
<i>Jesus učencom obljubi sv. Duha. Jan. 16.</i>		
6 Ned. G	4. N. po V. Janez ap. pred l. vr.	11. Nadvojvoda Janez K. umerje l. 1859.
7 Poned.	Stanislav šk. m. Flavija d. m.	
8 Torek	Prikazen Mihela arh.	
9 Sreda	Gregor Naz. šk. uč. Beat sp.	16. Napoleon I. se imen. cesar Francoski l. 1804.
10 Četert.	Antonin šk. Izidor sp. Job	
11 Petek	Mamert šk. Antim m.	
12 Sabota	Nerej, Ahilej in Pankraci m.	
<i>Jesus razlaga moč molitve. Jan. 16.</i>		
13 Ned. G	5. N. po Vel. Servaci šk.	20. Boj pri Montebellu. Ban grof Jožef Jelačić umerje l. 1859.
14 Poned.	Križevo. Bonifaci m.	
15 Torek	Torkvat in Sekund šk. m.	
16 Sreda	Janez Nep. m. Predgod Vneb.	
17 Četert.	Vnebohod Gospodov.	
" "	Paškali sp. Maksima d.	22. Vasko de Gama najde novo pot v Indijo l. 1498.
18 Petek	Venanci m. Feliks šk. m.	
19 Sabota	Peter Cel. p. Pudencijana d.	
<i>Jesus opet obljubi sv. Duha. Jan. 15.</i>		
20 Ned. G	6. N. po Vel. Bernardin sp.	23. Tridesetletna voj-ska se začne l. 1618.
21 Poned.	Feliks Kant. sp. Timotej m.	
22 Torek	Julija d. m. Helena d.	
23 Sreda	Dezideri šk. m. Evsebi šk.	
24 Četert.	Marija D. pomočn. Servul m.	29. Turški car Muhamed II. vzame Carigrad l. 1453.
25 Petek	Gregor VII. p. Urban p. m.	
26 Sab. †	Binkoštna sab. Filip Neri sp.	
<i>Jesus govori v s. Duhu in ljubezni. Jan. 14.</i>		
27 Ned. G	Binkošti. Prihod s. Duha.	
28 Poned.	Binkoštni ponedeljek.	30. Združeni vladarji sklenejo mir v Parizu l. 1814.
29 Torek	Binkoštni tor. Maksim šk. m.	
30 Sred. †	Kvatri. Bink. sr. Ferdinand	
31 Četert.	Binkoštni čet. Kancijan in tov.	

Rožnik,

Juni,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Pet. †	Binkoštni pet. Nikomed m.	
2 Sab. †	Sab. po Bink. Erazem šk. m.	
<i>Jesus uči dobrotljivost in usmiljenje. Luk. 6.</i>		
3 Ned. G	1. kvat. N. po Bink. S. Trojica.	3. Andrej Golmaier Goriški nadškof, je posvečen leta 1855.
4 Poned.	Kvirin šk. m. Franc Kar. sp.	
5 Torek	Bonifaci šk. m. Marcijan m.	
6 Sreda	Norbert šk. Bertrand šk.	4. Bitva pri Magentu med Avstrijani in Francozi l. 1859.
7 Četert.	S. rešnje Telo Gospod.	
8 Petek	Med osm. s. Tel. Medard šk.	
9 Sabota	Primaž in Felicijan m. Med osm.	
<i>Prilika od velike večerje. Luk. 14.</i>		
10 Ned. G	2. N. po Bink. Marjeta kr.	8. Nemška zveza je sklenjena l. 1815.
11 Poned.	Barnaba ap. Med osm.	
12 Torek	Janez Fak. sp. Med osm.	
13 Sreda	Anton Pad. sp. Med osm.	16. Papež Pij IX. je izvoljen l. 1846.
14 Četert.	Osm. s. Tel. Bazili šk. uč.	
15 Petek	S. Sercé Jezusovo.	
" "	Vid, Modest in Krescencija m.	
16 Sabota	Francišek Reg. sp. Benon šk.	18. Bitva pri Vater- lou, Napoleon I zmagan l. 1815.
<i>Prilika od sglubljene ovce. Luk. 15.</i>		
17 Ned. G	3. N. po B. Marija D. na s. Gori	
" "	Ciriaka in Muska d. m.	
18 Poned.	Marka in Marcelijan m.	21. Papež Pij IX. je kronan l. 1846.
19 Torek	Julijana Falk. d. Nazari šk.	
20 Sreda	Silveri p. m. Florentina d.	
21 Četert.	Alojzi sp. Alban m.	24. Bitva pri Solfe- rinu med Avstri- jani, Francozi in Sardinci l. 1859.
22 Petek	Niceta šk. Ahaci in tov. m.	
23 Sabota	Predgod Jan. K. Ediltruda kr.	
<i>Jesus da velik ribji vlak. Luk. 15.</i>		
24 Ned. G	4. N. po B. Rojstvo Janeza K.	
25 Poned.	Vilhelm op. Galikan m.	
26 Torek	Janez in Pavel m. Vigili šk.	29. Franciš. Szenci- Subotiški škof, je posvečen l. 1853.
27 Sreda	Vladislav kr. Hema v.	
28 Čet. †	Leon II. p. Predgod apost.	
29 Petek	Peter in Pavel apost.	
30 Sabota	Spomin Pavla apost.	

Mali serpan,

Juli,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
<i>Jesus svari pred faris. pravičnostjo. Mat. 5.</i>		
1 Ned. G	5. N. po B. S. Kri. Osm. Jan. K.	
2 Poned.	Obiskanje Marije D. Proces m.	5. Ant. Martin Šlomšek, Lavantski škof. je posveč. l. 1846.
3 Torek	Trifon m. Heliodor šk.	
4 Sreda	Ulrik šk. Prokopi op.	
5 Četert.	Zoa muč. Filomena d.	
6 Petek	Osmina apost. Izaija pr.	
7 Sabota	Benedikt IX. p. Vilibald šk.	6. Papež Pij VII. je v jetništvo peljan l. 1809.
<i>Jesus nasiti 4000 mož. Mark. 8.</i>		
8 Ned. G	6. N. po Bink. Elizabeta kr.	
9 Poned.	Zenon m. Veronika Jul. d.	
10 Torek	VII bratov m. Rufina d. m.	11. Mir je v Villafranki sklenjen med cesarj. Franc Jožefom I. in Napoleonom III. l. 1859.
11 Sreda	Pij p. m. Predg. Mohorja šk.	
12 Četert.	Mohor in Fortunat m. Janez G.	
13 Petek	Anaklet. Posveč. Akvil. cerkve	
14 Sabota	Bonaventura šk. uč. Just m.	
<i>Jesus svari pred lažnivimi preroki. Mat. 7.</i>		
15 Ned. G	7. N. po B. Razdelitev apost.	
16 Poned.	Marija D. Karmel. Favst m.	14. Velika francoska prekucija se začne l. 1789.
17 Torek	Aleš sp. Marina d.	
18 Sreda	Kamil Lel. sp. Eli sp.	
19 Četert.	Osm. Mohorja šk. Vincenci P.	
20 Petek	Hieronim. Em. Marjeta. Elija.	15. Križanci vzamejo Jeruzalem l. 1099
21 Sabota	Prakseda d. Daniel pr.	
<i>Pritika od krivičnega hišnika. Luk. 16.</i>		
22 Ned. G	8. N. po Bink. M. Magdalena.	
23 Poned.	Apolinar šk. m. Libori šk.	
24 Torek	Kristina d. m. Predg. Jak. ap.	
25 Sreda	Jakob ap. Kristof m.	
26 Četert.	Ana, mati Marije D.	
27 Petek	Pantaleon m. VII spijočih m.	25. Radecki zmaga Sardince pri Kustozzi l. 1848.
28 Sabota	Viktor p. m. Inocenci p.	
<i>Jesus joka nad Jeruzalemom. Luk. 19.</i>		
29 Ned. G	9. N. po Bink. Marta d.	
30 Poned.	Abdon in Senen muč.	
31 Torek	Ignaci Loj. sp. Helena v.	29. Jeruzalemski tempelj je požgan in razdjan l. 71.

Veliki serpan,

Av gust.

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Sreda	Vezi Petra ap. Mak. bratje m.	
2 Četert.	Alfons Lig. šk. (Porciunkula)	
3 Petek	Najdba Štefana m. Lidija v.	4. Mir je v Sistovt sklenjen med Av- strijo in Turčijo l. 1791.
4 Sabota	Dominik sp. Aristarh šk.	
<i>Prilika od fariseja in colnarja. Luk. 18.</i>		
5 Ned. G	10. N. po B. Marija D. Snežn.	
6 Poned.	Spremenitev Gosp. Ksist p. m.	9. Radecki dobi Mi- lan l. 1848.
7 Torek	Kajetan sp. Donat šk. m.	Hainau zmaga v- stajnike pri Te- mišvaru l. 1849.
8 Sreda	Cirijak, Larg in Smaragd m.	
9 Četert.	Predg. Lavrenca m. Roman m.	
10 Petek	Lavrenc m. Asterija d. m.	
11 Sabota	Tiburci m. Filomna d. m.	
<i>Jesus ozdravi gluhomutca. Mark. 7.</i>		
12 Ned. G	11. N. po B. Klara d.	11. Franc I. se ime- nuje cesar avstri- janski leta 1804.
13 Poned.	Hipolit in Kasijan m.	
14 Tor. †	Predgod v. Šmarna. Evzebi m.	
15 Sreda	V. Šmaren. Vnebovz. Marije D.	11. Pogodba v Ver- dunu razd. Fran- cijo, Nemčijo in Italijo l. 843.
16 Četert.	Hiacint sp. Rok sp.	
17 Petek	Osm. Lavrenca m. Liberat m.	
18 Sabota	Agapit m. Helena ces.	
<i>Prilika od usmiljenega Samarijana. Luk. 10.</i>		
19 Ned. G	12. N. po B. Joahim oče M. D.	18. Cesar Franc Jo- žef je rojen leta 1830.
" "	Ludovik Tol. šk. Juli m.	
20 Poned.	Bernard op. uč. Stefan kr. Og.	
21 Torek	Joana Franc. v. Donat m.	
22 Sreda	Osm. v. Šmarna. Timotej m.	
23 Četert.	Filip Ben. sp. Predg. Jern. ap.	18. Konkordat je sklenjen med ce- sarjem Franc Jo- žefom I. in pape- žem Pijem IX. l. 1855.
24 Petek	Jernej ap. Ptolemej šk. m.	
25 Sabota	Ludovik kr. Evzebi m.	
<i>Jesus ozdravi deset gobovih. Luk. 17.</i>		
26 Ned. G	13. N. po Bink. Zefirin p. m.	22. Radecki vzame Benedke l. 1849.
27 Poned.	Jožef Kal. Prenes. Mohorja šk.	
28 Torek	Avguštin šk. uč. Pelagi m.	
29 Sreda	Obglav. Janeza K. Sabina.	
30 Četert.	Roza Lim. d. Feliks m.	
31 Petek	Rajmund Non. sp. Amat šk.	

Kimovec,

September,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1 Sabota	Tilen op. XII bratov muč. <i>Jesus razlaga Božjo previdnost. Mat. 6.</i>	
2 Ned. G	14. N. po Bink. Angeli varhi.	2. Bitva pri Akeiji l. 31 pred Krist. Avgust je cesar rimski.
3 Poned.	Evfemija in tov. dev. m.	
4 Torek	Rozalija d. Mojzes pr.	
5 Sreda	Lavrenci Just. šk. Viktorin šk.	
6 Četert.	Hermogen in Fortunat m.	6. Cesar Teodozi
7 Petek	Anastazi m. Regina d. m.	zmaga Evgenija na Vipavskim l. 394.
8 Sabota	M. Šmaren. Rojstvo Marije D. <i>Jesus obudi mladenca v Najmu. Luk. 7.</i>	
9 Ned. G	15. N. po Bink. Imé Marije D.	
" "	Osmina Angelov v. Gorgoni m.	8. Francozi in Ang- lezi vzamejo Se- bastopolj l. 1855.
10 Poned.	Nikolaj Tol. Pulherija ces.	
11 Torek	Prot in Hiacint muč.	
12 Sreda	Macedoni m. Erentruda d.	
13 Četert.	Filip m. Makrobi m.	12. Turki so zmagani pred Dunajem l. 1683.
14 Petek	Povikš. s. Križa. Notburga d.	
15 Sabota	Osm. m. Šmarna. Nikomed m. <i>Jesus osdravi vodeničnega. Luk. 14.</i>	
16 Ned. G	16. N. po B. VII žal. Marije D.	
17 Poned.	Vtis ran s. Franc. Lambert šk.	15. Cesar Napoleon I. pride v Moš- kovo, Rusi jo zažgejo l. 1812.
18 Torek	Jožef Kup. sp. Metodi m.	
19 Sred. †	Kvatri. Januari šk. m.	
20 Četert.	Evstahi m. Predg. Matevža ap.	
21 Pet. †	Matevž ap. ev. Jona pr.	25. Novi koledar je vpeljan v Nemčii l. 1583.
22 Sab. †	Tomaž Vil. šk. Mavrici m. <i>Jesus uči nar večje zapovedi. Mat. 22.</i>	
23 Ned. G	17. kvat. N. po B. Lin pap. m.	
24 Poned.	Marija D. reš. jetn. Gerard	26. Sveta zveza je storjena med vla- darji l. 1815.
25 Torek	Kleofa sp. Pacifik sp.	
26 Sreda	Ciprian m. Justina d. m.	
27 Četert.	Kozma in Damijan m.	
28 Petek	Venceslav v. m. Evstahija d.	30 Grof Rudolf I. Habsburški je iz- voljen nemški ce- sar l. 1273.
29 Sabota	Mihael arh. Tiemon šk. <i>Jesus osdravi mertvoudnega. Mat. 9.</i>	
30 Ned. G	18. N. po Bink. Hieronim uč.	

Vinotok,

Oktober.

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomin
1 Poned.	Remigi šk. Areta m.	
2 Torek	Angeli v. (sploh) Leodegar šk.	
3 Sreda	Kandid m. Evald m.	4. God ces. France Jožefa I.
4 Četert.	Francišek Ser. sp. Krisp m.	
5 Petek	Placid in tov. m. Gala v.	
6 Sabota	Brunon op. Fida d. m.	12. Kristof Kolum najde Ameriko l. 1492.
<i>Prilika od kraljeve šenitnine. Mat. 22.</i>		
7 Ned. G	19. N. po B. Marija D. s. Rož.	
8 Poned.	Birgita v. Simeon sp.	
9 Torek	Dionizi šk. m. Abraham oč.	14. Mir je na Dunaji sklenjen med Avstrijo in Francijo; ilirske dežele so francoske l. 1809.
10 Sreda	Franc. Borg. sp. Gereon m.	
11 Četert.	Nikazi šk. Justina d. m.	
12 Petek	Maksimilijan šk. m. Domnina	
13 Sabota	Edvard kr. Koloman m.	
<i>Jesus ozdravi sina kraljičevega. Jan. 4.</i>		
14 Ned. G	20. N. po Bink. Kalist p. m.	18. Velika bitva pri Lipsku, Napoleon I. je zmagan l. 1813.
15 Poned.	Terezija d. Brunon šk. m.	
16 Torek	Gal op. Martinijan šk.	
17 Sreda	Hedviga kr. v. Heron šk.	
18 Četert.	Luka ev. Asklepiad šk. m.	24. Mir v Vestfali sklenjen koncu tridesetletno vojnsko l. 1648.
19 Petek	Peter Alk. sp. Etbin op.	
20 Sabota	Janez Kanci sp. Vital šk.	
<i>Pritika od kraljevega obraja. Mat. 18.</i>		
21 Ned. G	21. N. po B. Posv. vseh cerkev.	28. Cesar Konstantin zmaga Maksencija pred Rimom l. 312.
22 Poned.	Uršula in tov. Hilarion op.	
23 Torek	Kordula d. m. M. Saloma v.	
24 Sreda	Janez Kap. sp. Severin šk.	
25 Četert.	Rafael arh. Evergist šk. m.	
26 Petek	Krišpin in Krišpinijan m.	31. Martin Luter začne verske pre-naredbe l. 1517.
27 Sabota	Evarist p. m. Demetri m.	
	Predgod apost. Flori šk.	
<i>Nauk, dati cesarju cesarjevo, Bogu Božje. Mat. 20.</i>		
28 Ned. G	22. N. po B. Simon in Juda ap.	31. Knez Windischgraz in ban Jelacić vzameta Dunaj l. 1848.
29 Poned.	Hiacint m. Narcis šk.	
30 Torek	Marcel m. Teonest šk. m.	
31 Sred. †	Volfgang šk. Predg. vs. Svetu.	

Listopad,

November,

ima 30 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomini
1	Četert. God vseh Svetnikov.	
2	Petek Spomin vseh vernih mertvih	
3	Just m. Viktorin šk. m.	3. Dunajski kongres se začne l. 1814.
3	Sabota Malahija šk. Hubert šk.	
<i>Jesus obudi Jairovo hčer. Mat. 9.</i>		
4	Ned. G 23. Ned po Bink. Zahvalnica.	6. Otokar Marija gr. Attems, Sekovski škof, je posvečen l. 1853.
5	Karol Bor. šk. Vital m.	
5	Poned. Emerik sp. Caharija duh.	
6	Torek Leonard sp. Sever šk. m.	
7	Sreda Prosdocim šk. Herkulan šk. m.	
8	Četert. Osmina vs. Sv. IV kron. muč.	
9	Petek Posv. cerkve Zvel. Teodor m.	7. Mir, v Cahih (Achen) sklenjen, konča vojsko zastran dedšine avstrijskih dežel l. 1748.
10	Sabota Andrej Avel. sp. Trifon m.	
<i>Prilika od pšenice in lulike. Mat. 13.</i>		
11	Ned. G 24. N. po Bink. Martin šk.	
12	Poned. Martin p. m. Avreli šk.	
13	Torek Didak sp. Brici šk. Homobon	
14	Sreda Serapion m. Klementin m.	
15	Četert. Leopold vojv. Jedert d.	18. Zbor v Klermontu se snide, križanske vojske se začnejo l. 1095.
16	Petek Rufin m. Otmar op.	
17	Sabota Gregor Čud. šk. Evfemija d. m.	
<i>Prilika od šenof. serna in kvasa. 13. Mat.</i>		
18	Ned. G 25. N. po B. Pripor. Marije D.	20. Mir, v Parizu sklenjen, konča veliko francosko vojsko l. 1815.
19	Poned. Elizabeta kr. Poncijan p. m.	
20	Torek Feliks Val. sp. Simplici šk.	
21	Sreda Darovanje Marije D.	
22	Četert. Cecilija d. m. Maver m.	
23	Petek Klemen p. m. Felicita m.	21. Valentin Vieri je posvečen Kerški škof l. 1858.
24	Sabota Janez od Kr. Krizogon m.	
<i>Govor od rasdj. Jerusalema in sodbe. Mat. 24.</i>		
25	Ned. G 26. N. po Bink. Katarina d. m.	25. Papež Pij IX. beži pred vstajo iz Rima l. 1848.
26	Poned. Peter šk. m. Konrad šk.	
27	Torek Valerijan šk. Virgili šk.	
28	Sred. Sosten m. Eberard šk.	
29	Četert. Predgod Andr. ap. Saturnin m.	
30	Petek Andrej apost. Kastul m.	

Gruden,

December,

ima 31 dni.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeli	Posebni spomin
1 Sabota	Eligi šk. Nahum prer. <i>Prerokovanje od poslednje sodbe. Luk. 21.</i>	
2 Ned. G	1. N. v. Adv. Kromaci šk.	2. Franc Jožef I nastopi vladu cesarstva l. 1848.
3 Poned.	Francišek Ks. sp. Luci kr.	
4 Torek	Barbara. d. m. Peter Križ. šk.	
5 Sred. †	Saba op. Krispina m.	2. Napoleon III. je za cesarja francoskega razglasen l. 1852.
6 Četert.	Nikolaj šk. Apolinar m.	
7 Pet. †	Ambrož šk. uč. Agaton m.	
8 Sabota	Preč. Spočetje Marije D.	
<i>Janez Kerstnik je v ječi. Mat. 11.</i>		
9 Ned. G	2. N. v Adv. Sir šk.	
10 Poned.	Melhiad p. m. Pren. Lavr. hiše	4. Se konča Tridentski zbor l. 1563.
11 Torek	Damaz pap. Trazon m.	
12 Sred. †	Sinezi m. Epimak m.	13. Se začne Tridentski zbor l. 1545.
13 Četert.	Lucija d. m. Otilija d. Jodok	
14 Pet. †	Spiridion šk. Heron m.	
15 Sabota	Osm. Spoč. M. D. Kristjana d.	
<i>Janez Kerstnik pričuje od Kristusa. Jan. 1.</i>		
16 Ned. G	3. N. v Adv. Evzebi šk.	24. Cesarica Elizabeta je rojena l. 1837.
17 Poned.	Lazar šk. Šturmi op.	
18 Torek	Pričak. poroda Marije D.	
19 Sred. †	Kvatri. Nemezi m.	25. Karol veliki je kronan za rimskega cesarja l. 800.
20 Četert.	Predg. Tom. ap. Janez M. sp.	
21 Pet. †	Tomaz ap. Anastazi šk. m.	
22 Sab. †	Flavijan m. Demetri m.	
<i>Janez Kerstnik je poklican v prerokovanje. Luk. 3.</i>		
23 Ned. G	4. kvat. N. v A. Viktorija d. m.	27. Avstrija, Štajerska in Krajnska je vdeljena Habsburgskim knezom l. 1282.
24 Pon. †	Predbož. dan. Adam in Eva	
25 Torek	Božič. Rojstvo G. Jezusa Kr.	
26 Sreda	Štefan p. muč. Med osm. B.	
27 Četert.	Janez ap. ev. Med osm. B.	
28 Petek	Nedolžni otroci. Med osm. B.	31. Cesar Franc Jožef I. razglasil novo vredbo avstrijskega cesarstva l. 1851.
29 Sabota	Tomaz šk. m. David. Med o. B.	
<i>Simeon in Ana oznanujeta Jezusa. Luk. 2.</i>		
30 Ned. G	N. pred Novim l. Nicefor m.	
31 Poned.	Silvester p. Zadnji dan l. Osm.	

Stvari in prikazni na nebesu.

Na nebesu se vidi solnce in luna, se kažejo planeti in kometi, se gledajo zvezde.

Solnce je velika, svetla krogla, 1,415.225krat večja od zemlje; njegov premernik znaša 192,600 milj, in njegova pot kaže v nezmerne nebesne daljave. Okoli solnca se sučejo in premikajo planeti z našo zemljo vred, krog tistega tekajo tudi kometi; uni imajo bolj okrogle, ti bolj podolgate poti in vsi dobivajo svetlobo od solnca.

Tek zemlje, kot družih planetov, je včasih nekoliko hitreji, včasih kasneji; zatoraj se dobra stenska ura ne snida vedno s solnčno uro, in pravo poldne po solncu je zdaj spred, zdaj zad memo srednjega poldna po teku navadnih ur. Tudi je os, okoli ktere se zemlja suče, ravno kot pri družih planetih, nekaj nagnjena proti poti, po kateri se premika; to je vzrok, da letni časi niso enako gorki, in da beli dan ni vedno enako dolg.

Velikih planetov je 8, ki tako sledijo od solnca dalje: Merkur, se prosto malokdaj vidi; njegov premernik je 671 milj, daljava od solnca 8 mil. milj, in obhod 87 dni 23 ur.

Venera, znana kot danica in večernica, je nar lepše svetla; njeni premernik je 1694 milj, daljava od solnca 15 mil. milj, in obhod 222 dni 16 ur.

Zemlja, je človeški začasni dom; njeni premernik je 1718 milj, daljava od solnca 20 do 21 mil. milj, in pravi obhod 365 dni 6 ur 9 m.

Mart, sveti z rudečo lučjo; njegov premernik je 892 milj, daljava od solnca 31 mil. milj, in obhod 1 leto 321 dni.

Jupiter, sveti z belo lučjo; njegov premernik je 20018 milj, daljava od solnca 107 mil. milj, in obhod 11 let 314 dni.

Saturn, bolj blede sije, in ima svetel kolobar ob sredi; njegov premernik je 16200 milj, daljava od solnca 197 mil. milj, in obhod 29 let 166 dni.

Uran, se prosto komaj vidi; njegov premernik je 7466 milj, daljava od solnca 396 mil. milj, in obhod 84 let 5 dni.

Neptun, se prosto ne vidi; njegov premernik je 7830 milj, daljava od solnca 621 mil. milj, in obhod 164 let 225 dni.

Malih planetov, kolikor je do slej znanih, je 56; njih poti so med Martom in Jupitrom, in s prostim očesom se ne vidijo. Njih daljava od solnca znaša 45 do 65 mil. milj, in obhod 3 leta 96 dni do 5 let 221 dni. Nar bolj znane so med njimi Cerera, Palada, Junona in Vesta, ki so bile nar poprej znajdene.

Stranski planeti ali lune so tovarši večjim planetom; sučejo se okoli njih, in z njimi vred tekajo krog solnca. Vseh tacih planetov je 21; naša zemlja ima 1 luno, Jupiter 4, Saturn 8, Uran 6, in Neptun 2 luni.

Luna naše zemlje je krogla, 50krat manjša od tiste; njeni premernik je 468 milj, daljava od zemlje 51803 milje, in pravi obhod 27 dni 7 ur 8 m. Luna kaže spremene v svoji svetlobi; o mlaji je njena svetla stran skrita, o kraju se tista vidi deloma, o šipu pa celoma.

Ko luna na svoji poti stopi med sonce in zemljo, solnce mrakne; ko zemlja v svojem teku stopi med sonce in luno, luna mrakne. Pomrak se godi celoma ali deloma; meri se na pavce 12 na celino.

Vseh kometov, ki so se do slej vidili, je čez 700; kažejo se v megleni luči, dostikrat s svetlim repom. Bolj znani kometi so: Enketov, Brorsenov, Bielov, zdaj v dvoje razdeljen, in Fejev, katerih obhod je 3 leta 115 dni do 7 let 158 dni; dalje Olbersov in Halejev, prostim očem viden, katerih tek je po 74 in 76 let: v zadnje Donatov komet, ki se je lepo vidil l. 1858, in hodi 2500 let v okolici.

Zvezde se svetijo z lastno lučjo bolj ali manj bliščeče; njih število je nezmerjeno, daljava prečudna, vsakodanje premikanje pa le videzno. Bolj znane so: Polarnica, vedno v severji stoječa; Siri, med vsemi nar bolj svetel; Rimšice, 3 svetle zvezde po versti; Gostosevci, kupec malih zvezd.

Trume zvezd, ki se sestavljajo po raznih podobah, se kličejo zvezdiša; vseh zvezdiš se zdaj šteje 108. Bolj znane so: veliki in mali Voz ali Medved proti severju; veliki in mali Pes proti jugu; in dvanajstere nebeške znamenja, ki so v velikem zverinskem krogu po versti. Rimska cesta so le neštevilne množice zvezd skupaj.

V okrogu dvanajsternih nebeških znamenj se vidi solnce premikati s planeti vred. V znamenji kozla stoji solnce po zimi nar nižje proti jugu, v znamenji raka o poletji nar višje proti severju; pri sredi, v ravniku ostaja o pomladi v znamenji ovna, in o jeseni v znamenji tehtnice.

Znamenja solca in planetov.

☉ Solnce.	♁ Merkur.	♂ Mart.	♃ Uran.
☾ Luna.	♀ Venera.	♃ Jupiter.	♆ Neptun.
	♁ Zemlja.	♄ Saturn.	

Lunini spremeni.

☾ Mlaj.	☾ Pervi krajec.	☾ Šip.	☾ Zadnji krajec.
---------	-----------------	--------	------------------

Dvanajstere nebeške znamenja.

♈ Oven.	♋ rak.	♌ tehtnica.	♍ kozel.
♊ junec.	♏ lev.	♎ škorpjon.	♐ vodnar.
♏ dvojčki.	♍ devica.	♏ strelec.	♑ ribe.

Pomraki 1860.

Solnce mrakne 2krat: 22. januarja in 18. julija. Luna mrakne 2krat: 7. februarja in 1. avgusta. Drugi solčni in prvi lunini pomrak je pri nas viden.

Januari.

Solčni stan.

Solnce je zemlji nar bližje 2. jan. ob 9 u. 4 m. zvečer.

1. izhaja ob 7 u. 44 m. zjutr.	zahaja ob 4 u. 22 m. zvečer.
11. " " 7 " 42 " "	" " 4 " 34 " "
21. " " 7 " 35 " "	" " 4 " 46 " "
1. je dan dolg 8 u. 38 min.	pravo poldne ob 12 u. 3 min.
11. " " " 8 " 52 "	" " " 12 " 8 "
21. " " " 9 " 11 "	" " " 12 " 11 "

Solnce stopi 20. jan. v znamenje vodnarja ob 8 uri 4 m. zvečer.

Solnce mrakne 22. jan. celoma ob 10 u. 39 m. zvečer, le v južnih krajih zemlje vidoma.

Lunini stan.

1. izhaja ob 11 uri 26 m. zj.	zahaja ob 1 u. 22 m. ponoči.
11. zahaja " 9 " 29 " "	izhaja " 8 " 32 " zvečer.
21. izhaja " 6 " 57 " "	zahaja " 3 " 5 " "

Luna je 1. v znamenji ovna, stopi 7. v zn. raka, 13. v zn. tehtnice, 20. v zn. kozla, 27. v zn. ovna.

Luna je 10. zemlji nar bližje, 25. nar dalje.

☾ prvi krajec je 1. ob 11 u. 45 m. zjutr.	♊ Mlaj je 23. ob 1 u. 14 m. zjutraj.
♃ šip je 8. ob 8 u. 8 m. zveč.	☾ prvi krajec je 31. ob 6 u. 8 m. zjutr.
♁ zadnji krajec je 15. ob 7 u. 55 m. zjutr.	

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. strelca, stopi 13. v zn. kozla; izhaja 1. ob 5 uri 58 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 2 m. zvečer; je 26. solncu nar dalje.

Venera je 1. v zn. vodnarja, stopi 20. v zn. rib; izhaja 1. ob 9 u. 17 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 29 m. zvečer; sveti kot večernica.

Mart je v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 2 u. 58 m. zjutraj, zahaja ob 1 u. 3 m. zvečer.

Jupiter je v zn. raka; zahaja 1. ob 8 u. 46 m. zjutraj, izhaja ob 5 u. 9 m. zvečer; je 11. solncu nasproti.

Saturn je v zn. leva; zahaja 1. ob 10 u. 19 m. zjutraj, izhaja ob 8 u. 5 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 5 u. 19. zjutraj, izhaja ob 1 u. 45 m. zvečer.

Dozdevno vreme.

O prvem krajcu merzlo z vetrom; o šipu sneg in dež ob jugu; o zadnjem krajcu vihar z medenjem; o mlaju lepo vreme; o prvem krajcu vihar z medenjem.

Februari.

Solčni stan.

1. izhaja ob 7 u. 24 m. zjutr.	zahaja ob 5 u. 1 m. zvečer.
11. " " 7 " 11 " "	" " 5 " 16 " "
21. " " 6 " 56 " "	" " 5 " 31 " "
1. je dan dolg 9 ur 37 min.	pravo poldne ob 12 u. 13 m.
11. " " " 10 " 5 "	" " " 12 " 14 "
21. " " " 10 " 35 "	" " " 12 " 13 "

Solnce stopi v znamenje rib 19. febr. ob 10 u. 41 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. zahaja ob 2 u. 11 m. zjutr.	izhaja ob 10 u. 28 m. zjutraj.
11. " " 8 " 47 " "	" " 11 " 40 " zvečer.
21. izhaja " 6 " 41 " "	zahaja " 5 " 21 " "

Luna stopi 3. v zn. raka, 9. v zn. tehtnice, 16. v zn. kozla, 24. v zn. ovna.

Luna je 7. zemlji nar bližje, 21. nar dalje.

☉ šip je 7. ob 3 u. 32 m. zjutr.	☽ mlaj je 21. ob 8 u. 36 m. zv.
☾ zadnji krajec je 13. ob 7 u. 47 m. zveč.	☽ pervi krajec je 29. ob 8 u. 52 m. zveč.

Luna mrakne 7. febr. deloma (9·8 pavcov), med 1 u. 59 m. in 4 u. 53 m. zjutraj, vidoma v Evropi, Afriki, Ameriki in sprednji Azii.

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. vodnarja, stopi 17. v zn. rib; izhaja 1. ob 7 u. 1 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 47 m. zvečer; je 19. pri solncu zgoraj.

Venera je 1. v zn. rib, stopi 15. v zn. ovna; izhaja 1. ob 8 u. 47 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 45 m. zvečer; še sveti kot večernica.

Mart stopi 4. v zn. strelca; izhaja 1. ob 2 u. 36 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 52 m. zjutraj.

Jupiter je v zn. raka; zahaja 1. ob 6 u. 27 m. zjutraj, izhaja ob 2 u. 37 m. zvečer.

Saturn je v zn. leva; zahaja 1. ob 8 u. 18 m. zjutraj, izhaja ob 5 u. 52 m. zvečer; je 12. solncu nasproti.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 3 u. 14 m. zjutraj, izhaja ob 11 u. 40 m. zjutraj.

Dozdevno vreme.

O šipu sneg z medenjem; o zadnjem krajcju sneg in dež ob jugu; o mlaji sneg in dež ob jugu; o prvem krajcju lepo ob severji.

M a r c i.

Solčni stan.

1. izhaja ob 6 u. 40 m. zjutr.	zahaja ob 5 u. 44 m. zvečer.
11. " " 6 " 22 " "	" " 5 " 58 " "
21. " " 6 " 3 " "	" " 6 " 11 " "
1. je dan dolg 11 ur 4 min.	pravo poldne ob 12 u. 12 min.
11. " " " 11 " 36 "	" " " 12 " 10 "
21. " " " 12 " 8 "	" " " 12 " 7 "

Noč in dan sta 20. marca enako dolga, 12 ur.

Solnce stopi 20. marca v znamenje ovna ob 9 u. 55 m. zjutraj.

Pomlad se začne.

Lunini stan.

1. zahaja ob 2 u. 13 m. zjutr.	izhaja ob 9 u. 27 m. zvečer.
11. " " 7 " 48 " "	" " 11 " 54 " "
21. izhaja " 5 " 51 " "	zahaja " 4 " 49 " "

Luna stopi 2. v zn. raka, 8. v zn. tehtnice, 14. v zn. kozla, 22. v zn. ovna, 29. v zn. raka.

Luna je 7. zemlji nar bližje, 20. nar dalje.

☾ šip je 7. ob 1 u. 41 min. zvečer.	☽ mlaj je 22. ob 2 u. 53 m. zvečer.
☾ zadnji krajec je 14. ob 10 u. 5 m. zjutr.	☽ prvi krajec je 30. ob 7 u. 49 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. rib, stopi 6. v zn. ovna; izhaja 1. ob 7 u. 5 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 41 m. zvečer; je 10. solncu nar bližje.

Venera je 1. v zn. ovna, stopi 14. v zn. junca; izhaja 1. ob 7 u. 54 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 6 m. zvečer; sveti kot večernica.

Mart je 1. v zn. strelca, stopi 23. v zn. kozla; izhaja 1. ob 2 u. 11 m. zjutraj, zahaja ob 10 u. 55 m. zjutraj; je 16. na četrti od solнца.

Jupiter je v zn. raka; zahaja 1. ob 4 u. 30 m. zjutraj, izhaja ob 0 u. 34 m. zvečer.

Saturn je v zn. leva; zahaja 1. ob 6 u. 19 min. zjutraj, izhaja ob 3 u. 45 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 1 u. 20 m. zjutraj, izhaja ob 9 u. 46 m. zjutraj.

Dozdevno vreme.

O šipu dež in sneg; o zadnjem kraju merzlo z vetrom; o mlaji premenljivo; o prvem kraju dež in veter.

A p r i l.

Solčni stan.

1. izhaja ob 5 u. 41 m. zjutr.	zahaja ob 6 u. 25 m. zvečer.
11. " " 5 " 23 " "	" " 6 " 38 " "
21. " " 5 " 6 " "	" " 6 " 52 " "
1. je dan dolg 12 ur 44 min.	pravo poldne ob 12 u. 3 min.
11. " " " 13 " 15 "	" " " 12 " 1 "
21. " " " 13 " 46 "	" " " 11 " 59 "

Solnce stopi v znamenje junca 19. apr. ob 9 u. 55 m. zvečer.

Lunini stan.

1. zahaja ob 3 u. 25 m. zjutr.	izhaja ob 1 u. 19 m. zvečer.
11. izhaja " 1 " 7 " "	zahaja " 8 " 39 " zjutr.
21. " " 4 " 9 " "	" " 8 " 1 " zvečer.

Luna stopi 4. v znamenje tehtnice, 11. v zn. kozla, 18. v zn. ovna, 25. v zn. raka.

Luna je 4. zemlji nar bližje, 16. nar dalje.

☾ šip je 5. ob 10 u. 57 min. zvečer.	☽ mlaj je 21. ob 6 u. 42 min. zjutraj.
☾ zadnji krajec je 13. ob 2 u. 31 m. zjutraj.	☽ prvi krajec je 28. ob 3 u. 33 m. zvečer.

Planetni stan.

Merkur je v zn. ovna; izhaja 1. ob 5 u. 25 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 47 m. zvečer; je 2. pri solncu spodaj, 23. solncu nar dalje.

Venera je 1. v zn. junca, stopi 9. v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 6 u. 2 m. zjutraj, zahaja ob 10 u. 26 m. zvečer; je 5. solncu nar bližje, 25. tik lune.

Mart je v zn. kozla; izhaja 1. ob 1 u. 31 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 59 m. zjutraj.

Jupiter je v zn. raka; zahaja 1. ob 2 u. 30. m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 36 m. zjutraj; je 5. na četert od solnca, 27. tik lune.

Saturn je v zn. leva; zahaja 1. ob 4 u. 12 m. zjutraj, izhaja ob 1 u. 34 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 7 u. 50 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 20 m. zvečer; je 12. vstric Venere.

Dozdevno vreme.

O šipu lepo vreme; o zadnjem kraju merzlo z dežjem; o mlaji dež in veter; o prvem kraju premenljivo.

M a i.

Solčni stan.

1. izhaja ob 4 u. 49 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 5 m. zvečer.
11. " " 4 " 35 " "	" " 7 " 17 " "
21. " " 4 " 25 " "	" " 7 " 29 " "
1. je dan dolg 14 ur 16 min.	pravo poldne ob 11 u. 57 min.
11. " " " 14 " 42 "	" " " 11 " 56 "
21. " " " 15 " 4 "	" " " 11 " 57 "

Solnce stopi v znamenje dvojčkov 21. maja ob 1. u. 28 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. zahaja ob 2 u. 38 m. zjutraj.	izhaja ob 2 u. 57 m. zvečer.
11. izhaja " 0 " 30 " opoln.	zahaja " 9 " 44 " zjutr.
21. " " 4 " 17 " zjutr.	" " 9 " 49 " zvečer.

Luna stopi 2. v zn. tehtnice, 8. v zn. kozla, 16. v zn. ovna, 23. v zn. raka, 29. v zn. tehtnice.

Luna je 2. zemlji nar bližje, 14. nar dalje, 29. nar bližje.

☽ šip je 5. ob 7 u. 59 m. zjutr.	☾ mlaj je 20. ob 7 u. 43 m. zv.
☾ zadnji krajec je 12. ob 8 u. 13 m. zvečer.	☽ prvi krajec je 27. ob 9 u. 1 m. zvečer.

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. ovna, stopi 14. v zn. junca; izhaja 1. ob 4 u. 4 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 44 m. zvečer.

Venera je 1. v zn. dvojčkov, stopi 5. v zn. raka; izhaja 1. ob 4 u. 49 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 29. m. zvečer; je 29. nar bolj svetla.

Mart je 1. v zn. kozla, stopi 26. v zn. yodnarja; izhaja 1. ob 0 u. 36 m. opolnoči, zahaja ob 9 u. 6 m. zjutraj; je 10. tik lune.

Jupiter je v zn. raka; zahaja 1. ob 0 u. 46 m. opolnoči, izhaja ob 8 u. 56 m. zjutraj; je 24. tik lune, pokrit ob 5 u. 49 m. zvečer.

Saturn je v zn. leva; zahaja 1. ob 3 u. 17 m. zjutraj, izhaja ob 3 u. 17 m. zvečer; je 10. na četrti od solnca.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 6 u. 0 m. zjutraj, zahaja ob 9. u. 34 m. zvečer; je 29. pri solncu.

Dozdevno vreme.

O šipu dež in veter; o zadnjem krajcu in o mlaji dež ob jugu, lepo ob severji; o prvem krajcu ravno tako.

J u n i.

Solčni stan.

1. izhaja ob 4 u. 16 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 40 m. zvečer.
11. " " 4 " 12 " "	" " 7 " 48 " "
21. " " 4 " 10 " "	" " 7 " 52 " "
1. je dan dolg 15 ur 24 min.	pravo poldne ob 11 u. 58 min.
11. " " " 15 " 36 "	" " " 12 " 0 "
21. " " " 15 " 42 "	" " " 12 " 1 "

Dan je nar daljši 21. jun., 15 ur 42 min.

Solnce stopi v znamenje raka 21. jun. ob 6 u. 52 min. zjutraj.

Poletje se začne.

Lunini stan.

1. zahaja ob 2 u. 13 m. zjutr.	izhaja ob 5 u. 55 m. zvečer.
11. " " 11 " 48 " "	" " 0 " 7 " opoln.
21. izhaja " 6 " 36 " "	zahaja " 9 " 56 " zvečer.

Luna stopi 4 v zn. kozla, 12. v zn. ovna, 19. v zn. raka, 25. v zn. tehtnice.

Luna je 11. zemlji nar dalje, 23. nar bližje.

☾ šip je 3. ob 5 u. 43 m. zvečer.	☽ mlaj je 19. ob 6 u. 20 m. zjutraj.
☾ zadnji krajec je 11. ob 2 u. 1 m. zv.	☾ prvi krajec je 26. ob 1 u. 33 m. zjutr.

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. dvojčkov, stopi 12. v zn. raka; izhaja 1. ob 3 u. 49 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 19 m. zvečer; je 6. solncu nar bližje, in pri tistem zgoraj.

Venera je 1. v zn. raka, stopi 6. v zn. leva; izhaja 1. ob 7 u. 6 m. zjutraj, zahaja ob 11 u. 12 m. zvečer; je 21. tik lune.

Mart je v zn. vodnarja; zahaja 1. ob 7 u. 45 m. zjutraj, izhaja ob 11 u. 15 m. zvečer.

Jupiter je v zn. raka; izhaja 1. ob 7 u. 18 m. zjutraj, zahaja ob 10 u. 58 m. zvečer; je 1. vstrie Venere, 21. tik lune, 28. vstrie Merkurja.

Saturn je v zn. leva; zahaja 1. ob 2 u. 17 m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 39 m. zjutraj.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 3 u. 59 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 37 m. zvečer.

Dozdevno vreme.

O šipu lepo vreme; o zadnjem krajcu premenljivo; o mlaji dež in veter; o prvem krajcu lepo.

Julij.

Solčni stan.

1. izhaja ob 4 u. 15 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 51 m. zvečer.
11. " " 4 " 23 " "	" " 7 " 47 " "
21. " " 4 " 33 " "	" " 7 " 39 " "
1. je dan dolg 15 ur 36 min.	pravo poldne ob 12 u. 3 min.
11. " " " 15 " 24 "	" " " 12 " 5 "
21. " " " 15 " 6 "	" " " 12 " 6 "

Solnce je 1. jul. zemlji nar dalje ob 8 u. 58 m. zvečer.

Solnce stopi v znamenje leva 22. jul. ob 5 u. 30 m. zvečer.

Solnce mrakne celoma 18. julija, sploh na zemlji med 0 u. 45 m. in 5 u. 48 m. zvečer; vidoma v Evropi, severni Ameriki, Afriki in sprednji Azii, pri nas od 2 u. 47 m. do 4 u. 48 m. zvečer.

Lunini stan.

1. zahaja ob 2 u. 2 m. zjutr.	izhaja ob 7 u. 6 m. zvečer.
11. " " 0 " 48 " opold.	" " 11 " 8 " "
21. izhaja " 8 " 18 " zjutr.	zahaja " 9 " 14 " "

Luna stopi 2. v zn. kozla, 9. v zn. ovna, 16. v zn. raka, 22. v zn. tehtnice, 29. v zn. kozla.

Luna je 8. zemlji nar dalje, 20. nar bližje.

☽ šip je 3. ob 5 u. 4 m. zjutr.	☾ mlaj je 18. ob 3 u. 17 m. zveč.
☾ zadnji krajec je 11. ob 6 u. 55 m. zjutr.	☽ prvi krajec je 25. ob 6 u. 37 m. zjutr.

Planetni stan.

Merkur je v zn. leva; izhaja 1. ob 6 u. 2 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 34 m. zvečer; je 20. solncu nar dalje, tudi tik lune.

Venera je v zn. raka; izhaja 1. ob 6 u. 25 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 15 m. zvečer; je 19. pri solncu spodaj, 27. solncu nar dalje.

Mart je v zn. vodnarja; zahaja 1. ob 5 u. 26 m. zjutraj, izhaja ob 9 u. 22 m. zvečer; je 17. solncu nasproti.

Jupiter je v zn. leva; izhaja 1. ob 5 u. 46 m. zjutraj, zahaja ob 9 u. 12 m. zvečer; je 7. vstric Venere, 29. pri solncu.

Saturn je v zn. leva; izhaja 1. ob 7 u. 49 m. zjutraj, zahaja ob 10 u. 15 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; izhaja 1. ob 1 u. 59 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 41 m. zvečer.

Dozdevno vreme.

O šipu dež; o zadnjem kraju dež in veter; o mlaji premenljivo; o prvem kraju dež in veter.

A v g u s t.

Solčni stan.

1. izhaja ob 4 u. 46 m. zjutr.	zahaja ob 7 u. 27 m. zvečer.
11. " " 4 " 56 " "	" " 7 " 12 " "
21. " " 5 " 9 " "	" " 6 " 55 " "
1. je dan dolg 14 ur 41 min.	pravo poldne ob 12 u. 6 min.
11. " " " 14 " 16 "	" " " 12 " 5 "
21. " " " 13 " 46 "	" " " 12 " 2 "

Solnce stopi v znamenje device 22. avg. ob 11 u. 50 m. zvečer.

Zvezdiši velicega in malega pesa se zjutraj kažejo pred solncem; nar bolj vroči dnevi, pasji dnevi, od 22. jul. do 22. avg.

Lunini stan.

1. zahaja ob 4 u. 7 m. zjutr.	izhaja ob 7 u. 24 m. zvečer.
11. " " 3 " 3 " "	" " 9 " 26 " "
21. izhaja " 11 " 16 " "	zahaja " 8 " 50 " "

Luna stopi 6. v zn. ovna, 12. v zn. raka, 19. v zn. tehtnice, 25. v zn. kozla.

Luna je 5. zemlji nar dalje, 17. nar bližje.

☽ šip je 1. ob 6 u. 30 m. zv.	☾ prvi krajec je 23. ob 1 u. 46 m. zveč.
☾ zadnji krajec je 9. ob 10. u. 20. m. zv.	☽ šip je 31. ob 9 u. 54 m. zjutraj.
☽ mlaj je 16. ob 11 u. 17. m. zvečer.	

Luna mrakne deloma (4-9 pavcov) 1. avg. ob 5 u. 6 m. zvečer, vidoma le v Azii, Afriki in Avstralii.

Planetni stan.

Merkur je v zn. leva; izhaja 1. ob 6 u. 8. m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 42 m. zvečer; je 10. pri solncu spodaj.

Venera je v zn. raka; izhaja 1. ob 3 u. 29 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 57 m. zvečer; sveti kot danica.

Mart je v zn. kozla; zahaja 1. ob 2 u. 40 m. zjutraj, izhaja ob 7 u. 10 m. zvečer.

Jupiter je v zn. leva; izhaja 1. ob 4 u. 24 m. zjutraj, zahaja ob 7 u. 50 m. zvečer.

Saturn stopi 5. iz zn. leva v zn. device; izhaja 1. ob 6 u. 9 m. zjutraj, zahaja ob 8 u. 23 m. zvečer; je 22. pri solncu.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 3 u. 53 m. zjutraj, izhaja ob 0 u. 51 m. opoldne.

Dozdevno vreme.

O šipu lepo ob severji; o zadnjem krajcu in o mlaji lepo; o prvem krajcu veliko dežja; o šipu premenljivo.

S e p t e m b e r.

Solčni stan.

1. izhaja ob 5 u. 24 m. zjutr.	zahaja ob 6 u. 36 m. zvečer.
11. " " 5 " 36 " "	" " 6 " 18 " "
21. " " 5 " 48 " "	" " 5 " 58 " "
1. je dan dolg 13 ur 12 min.	pravo poldne ob 12 u. 0 min.
11. " " " 12 " 42 " "	" " " 11 " 57 " "
21. " " " 12 " 10 " "	" " " 11 " 53 " "

Noč in dan sta 23. enako dolga, 12 ur.

Solnce stopi v znamenje tehtnice 22. sept. ob 8 u. 39 m. zvečer.

Jesen se začne.

Lunini stan.

1. zahaja ob 6 u. 18 m. zjutr.	izhaja ob 6 u. 22 m. zvečer.
11. izhaja " 0 " 36 " opoln.	zahaja " 4 " 17 " "
21. " " 1 " 44 " zveč.	" " 9 " 45 " "

Luna stopi 2. v znamenje ovna, 9. v zn. raka, 15. v zn. tehtnice, 21. v zn. kozla, 29. v zn. ovna.

Luna je 1. zemlji nar dalje, 15. nar bližje, 29. nar dalje.

☾ zadnji krajec je 8. ob 0 u. 4 m. opoldne.	☽ prvi krajec je 22. ob 0 u. 21 m. opoln.
♊ mlaj je 15. ob 7 u. 6 m. zjutraj.	♋ šip je 30. ob 2 u. 39 m. zjutraj.

Planetni stan.

Merkur stopi 4. v zn. device, 22. v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 3 u. 16 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 42 m. zvečer; je 2. solncu nar bližje, 22. pri solncu zgoraj.

Venera stopi 4. iz zn. raka v zn. leva; izhaja 1. ob 1 u. 52 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 30 m. zvečer; sveti kot danica, je 28. nar bolj svetla.

Mart je 1. v zn. kozla, stopi 23. v zn. vodnarja; zahaja 1. ob 0 u. 44 m. opolnoči, izhaja ob 4 u. 58 m. zvečer; je 16. solncu nar bližje.

Jupiter je v zn. leva; izhaja 1. ob 3 u. 2 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 50 m. zvečer; je 29. vstric Venere.

Saturn je v zn. device; izhaja 1. ob 4 u. 33 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 35 m. zvečer; je 7. tik Merkurja.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 1 u. 57 m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 7 m. zvečer; je 4. na četert od solna.

Dozdevno vreme.

O zadnjem kraju veliko dežja; o mlaji lepo ob severji; o prvem kraju lepo vreme; o šipu merzlo z dežjem.

O k t o b e r.

Solčni stan.

1. izhaja ob 6 u. 2 m. zjutr.	zahaja ob 5 u. 39 m. zvečer.
11. " " 6 " 14 " "	" " 5 " 20 " "
21. " " 6 " 28 " "	" " 5 " 3 " "
1. je dan dolg 11 ur 37 min.	pravo poldne ob 11 u. 50 min.
11. " " " 11 " 6 " "	" " " 11 " 47 " "
21. " " " 10 " 35 " "	" " " 11 " 45 " "

Solnce stopi v znamenje škorpjona 23. okt. ob 5 u. 16 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. zahaja ob 7 u. 20 m. zjutr.	izhaja ob 5 u. 46 m. zvečer.
11. izhaja " 2 " 13 " "	zahaja " 3 " 37 " "
21. " " 1 " 39 " "	" " 10 " 43 " zjutr.

Luna stopi 6. v zn. raka, 12. v zn. tehtnice, 19. v zn. kozla, 26. v zn. ovna.

Luna je 13. zemlji nar bližje, 26. nar dalje.

☾ zadnji krajec je 8. ob 0 u. 2 m. opoln.	☽ prvi krajec je 21. ob 3 u. 8 m. zvečer.
♊ mlaj je 14. ob 3 u. 31 m. zvečer.	♋ šip je 29. ob 7 u. 46 m. zvečer.

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. tehtnice, stopi 12. v zn. škorpjona; izhaja 1. ob 6 u. 38 m. zjutraj, zahaja ob 6 u. 2 m. zvečer; je 16. solncu nar dalje.

Venera stopi 6. iz zn. leva v zn. device; izhaja 1. ob 2 u. 0 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 58 m. zvečer; sveti kot danica.

Mart je v zn. vodnarja; izhaja 1. ob 3 u. 16 m. zvečer, zahaja ob 11 u. 50 m. zvečer.

Jupiter je v zn. leva; izhaja 1. ob 1 u. 30 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 0 m. zvečer.

Saturn je v zn. device; izhaja 1. ob 2 u. 47 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 37 m. zvečer; je 14. vštric Venere.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 11 u. 52 m. zjutraj, izhaja ob 8 u. 8 m. zvečer.

Dozdevno vreme.

O zadnjem kraju veliko dežja; o mlaji premenljivo; o prvem kraju premenljivo; o šipu lepo ob severji, dež ob jugu.

N o v e m b e r.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 6 u. 43 m. zjutr.	zahaja ob 4 u. 45 m. zvečer.
11. " " 6 " 58 " "	" " 4 " 32 " "
21. " " 7 " 11 " "	" " 4 " 22 " "
1. je dan dolg 10 ur 2 min.	pravo poldne ob 11 u. 44 min.
11. " " " 9 " 34 " "	" " " 11 " 45 " "
21. " " " 9 " 11 " "	" " " 11 " 46 " "

Solnce stopi v znamenje streleca 21. nov. ob 10 u. 38 m. zvečer.

Lunini stan.

1. zahaja ob 8 u. 30 m. zjutr.	izhaja ob 5 u. 17 m. zvečer.
11. izhaja " 5 " 12 " "	zahaja " 3 " 12 " "
21. " " 1 " 2 " zveč.	" " 0 " 54 " popoln.

Luna stopi 2. v zn. raka, 9. v zn. tehtnice, 15. v zn. kozla, 22. v zn. ovna, 30 v zn. raka.

Luna je 11. zemlji nar bližje, 23. nar dalje.

☾ zadnji krajec je 6. ob 10 u. 14 m. zjutr.	☽ prvi krajec je 20. ob 9 u. 50 m. zjutr.
☽ mlaj je 13. ob 1 u. 33 m. zjutraj.	☽ šip je 28. ob 0 u. 34 m. opoldne.

Planetni stan.

Merkur stopi 3. iz zn. škorpjona v zn. streleca; izhaja 1. ob 6 u. 57 m. zjutraj, zahaja ob 5 u. 31 m. zvečer; je 14. tik lune, 28. pri solncu spodaj, 29. solncu nar bližje.

Venera stopi 4. iz zn. device v zn. tehtnice; izhaja 1. ob 2 u. 26 m. zjutraj, zahaja ob 3 u. 28 m. zvečer; je 16. solncu nar bližje.

Mart je 1. v zn. vodnarja, stopi 17. v zn. rib; izhaja 1. ob 1 u. 52 m. zvečer, zahaja ob 10 u. 32 m. zvečer; je 23. na četert od solnea.

Jupiter je v zn. leva; izhaja 1. ob 0 u. 4. m. opolnoči, zahaja ob 2 u. 24 m. zvečer; je 18. na četert od solnea.

Saturn je v zn. device; izhaja 1. ob 2 u. 39 m. zjutraj, zahaja ob 1 u. 21 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 8 u. 28 m. zjutraj, izhaja ob 7 u. 22 m. zvečer; je 1. pri solncu.

Dozdevno vreme.

O zadnjem krajeu veliko dežja; o mlaji lepo vreme; o prvem krajeu premenljivo; o šipu dež in sneg.

D e c e m b e r.

Solnčni stan.

1. izhaja ob 7 u. 24 m. zjutr. 11. " " 7 " 35 " " 21. " " 7 " 42 " "	zahaja ob 4 u. 16 m. zvečer. " " 4 " 13 " " " " 4 " 15 " "
1. je dan dolg 8 ur 52 min. 11. " " " 8 " 38 " 21. " " " 8 " 34 "	pravo poldne ob 11 u. 50 min. " " " 11 " 54 " " " " 11 " 59 "

Dan je nar krajši 21. dec.; 8 ur 34 min.

Solnce stopi v znamenje kozla 21. dec. ob 2 u. 32 m. zvečer.

Zima se začne.

Solnce je 31. zemlji nar bližje ob 4 u. 31 m. zjutraj.

Lunini stan.

1. zahaja ob 7 u. 13 m. zjutr. 11. izhaja " 6 " 45 " " 21. zahaja " 0 " 47 " opoln.	izhaja ob 6 u. 0 m. zvečer. zahaja " 2 " 59 " " izhaja " 11 " 48 " zjutr.
---	---

Luna stopi 6. v zn. tehtnice, 12. v zn. kozla, 20. v zn. ovna, 27. v zn. raka.

Luna je 8. zemlji nar bližje, 20. nar dalje.

☾ zadnji krajec je 5. ob 6 u. 57 m. zveč. ☽ mlaj je 12. ob 1 u. 44 m. zvečer.	☽ prvi krajec je 20. ob 7 u. 7 m. zjutr. ☽ šip je 28. ob 4 u. 14 m. zjutraj.
--	---

Planetni stan.

Merkur je 1. v zn. škorpjona, stopi 15. v zn. strelca; izhaja 1. ob 6 u. 33 m. zjutraj, zahaja ob 4 u. 3 m. zvečer.

Venera je 1. v zn. škorpjona, stopi 26. v zn. strelca; izhaja 1. ob 3 u. 54 m. zjutraj, zahaja ob 2 u. 42 m. zvečer, sveti kot danica.

Mart je v zn. rib; izhaja 1. ob 0 u. 32 m. opoldne, zahaja ob 11 u. 16 m. zvečer.

Jupiter je v zn. leva; zahaja 1. ob 0 u. 20 m. opoldne, izhaja ob 10 u. 10 m. zvečer.

Saturn je v zn. device; zahaja 1. ob 11 u. 54 m. zjutraj, izhaja ob 10 u. 20 m. zvečer.

Uran je v zn. dvojčkov; zahaja 1. ob 7 u. 41 m. zjutraj, izhaja ob 4 u. 59 m. zvečer; je 1. solncu nasproti.

Dozdevno vreme.

O zadnjem kraju sneg in dež ob jugu; o mlaji sneg in dež; o prvem kraju vihar z medenjem; o šipu lepo vreme.

Štetev posvetnih in cerkvenih zgodeb.

V letu **1860** se šteje:

Let 5860, kar je Bog svet stvaril	1. 4000 pr. Kr.
„ 4204, kar je bil vesoljni potop	„ 1656 po stv.
„ 3777, kar je bil Abraham poklican	„ 2083 „
„ 2860, kar je Salomon sozidal Jeruzalemski tempelj	„ 3000 „
„ 2613, kar je bilo sozidano Rimsko mesto	„ 753 pr. Kr.
„ 2466, kar so šli Judje v babilonsko sužnjost	„ 606 „
„ 2396, kar je Cir povzdignil perzijansko kraljestvo	„ 636 „
„ 2191, kar je Aleksander povzdignil macedonsko kraljestvo	„ 331 „
„ 2041, kar je Akvileja postala rimsko seliše	„ 181 „
„ 1905, kar je Juli Cezar poravnal Koledar	„ 45 „
„ 1890, kar je Avgust postal rimski cesar	„ 30 „
„ 1877, kar je vsa slovenska zemlja prišla v rimsko oblast	„ 13 „
„ 1860, kar je bil rojen Jezus Kristus	„ 1 po Kr.
„ 1827, kar je Kristus umrl	„ 33 „
„ 1810, kar je sv. Marka kersansko vero oznanoval v Akvileji	„ 50 „
„ 1789, kar je bil Jeruzalem razdjan po cesarji Titu	„ 71 „
„ 1547, kar je kersanska cerkev mir dobila po cesarji Konstantinu	„ 313 „
„ 1465, kar je bilo rimsko cesarstvo razdeljeno v dvoje	„ 395 „
„ 1408, kar je grozovitni Atila razdjal Akvilejo	„ 452 „
„ 1384, kar je razpadlo zahod rimsko cesarstvo	„ 476 „
„ 1268, kar so novi rodovi prišli v slovensko zemljo	„ 592 „
„ 1072, kar je slovenska zemlja prišla v oblast Frankov	„ 788 „
„ 1061, kar sta sv. Pavlin, Akvilejski patriarh, in Arn, Solnograški nadškof, Slovence vere učila	„ 798 „

Let 1060,	kar je Karol veliki postal rimski cesar	l. 800	po Kr.
” 997,	kar sta ss. Ciril in Metodi prišla, Slo- vence vere učiti	” 863	”
” 898,	kar je rimska cesarska krona prišla na Nemece	” 962	”
” 806,	kar se je greška ali izhodna cerkev odcepila od rimske	” 1054	”
” 764,	kar so se začele križarske vojske	” 1096	”
” 620,	kar je bil najden papir iz cunj	” 1240	”
” 578,	kar so habsburški knezi prejeli Avstrijo s Slovenskim vred	” 1282	”
” 518,	kar se smodnik rabi v Evropi	” 1342	”
” 495,	kar je na Dunaji vseučiliše vstavljeno	” 1365	”
” 420,	kar je bilo tiskanje bukev najdeno	” 1440	”
” 413,	kar je bil prvi koledar natisnjen	” 1447	”
” 406,	kar so si Turki prisvojili Carjigrad	” 1454	”
” 368,	kar je Krištof Kolumb znašel Ameriko	” 1492	”
” 343,	kar je Martin Luter začel vero pre- narejati	” 1517	”
” 301,	kar je bil tabak prinesen v Evropo	” 1559	”
” 297,	kar je bil končan Tridentinski zbor	” 1563	”
” 278,	kar je papež Gregor XIII. koledar popravlil	” 1582	”
” 276,	kar je bil korun prinesen v Evropo	” 1584	”
” 245,	kar je bila kava prinesena v Evropo	” 1615	”
” 161,	kar je bila prva mašina na sopar narejena	” 1699	”
” 120,	kar vlada habsbursko-lotarinska hiša v Avstrii	” 1740	”
” 78,	kar je cesar Jožef II. kmetijski stan zlajšal	” 1782	”
” 71,	kar se je začela francoska prekucija	” 1789	”
” 56,	kar je Franc I. avstrijske dežele po- vzdignil v cesarstvo	” 1804	”
” 51 do 47,	kar je bil del slovenske zemlje v francoski oblasti	l. 1809 do 1813	”
” 45,	kar je bil konec francoske vojske	” 1815	”
” 17,	kar je bil narejen prvi električni telegraf	” 1833	”
” 14,	kar je prišel papež Pij IX. na stol sv. Petra	” 1846	”
” 12,	kar je Franc Jožef I. prevzel avstri- jansko cesarstvo	” 1848	”

Pregled vse zemlje.

Poverslje vse zemlje meri 9,280.000, suhi svet samo 2,434.000 zemljopisnih □ milj; vseh ljudi na zemlji je do 1250 milijonov.

Pet delov sveta.

<i>Evropa</i> , z Uralskim in Kavkaskim,	183.500	□ m.	280	mil. ljudi.
<i>Azija</i> , z indskimi otoki,	793.900	„	760	„ „
<i>Afrika</i> , z otoki vred,	543.500	„	150	„ „
<i>Amerika</i> , severna in južna,	751.100	„	60	„ „
<i>Avstralija</i> , z oceanskimi otoki,	162.600	„	4	„ „

Evropejske deršave.

Avstrija, z 11.733 □ m. 35,260.000 lj., 20 kronovinami, in 26 deželnimi poglavarstvi; cesar Franc Jožef I., glavno mesto Dunaj s 476,222 ljudi.

Prusija, s 5.103 □ m. 16,940.000 lj. in 8 krajinami; kralj Friderik Vilhelm IV., kraljevič vladar Vilhelm; gl. mesto Berlin s 438,958 lj.

Nemške deršave, skupaj z 11.486 □ m. 43,280.000 lj., in 35 zveznimi deržavami; središnje mesto Frankobrod z 62.511 lj.; brez avstrijanskega in pruskega s 5502 □ m. 17,416.000 lj.

a) *Bavarsko*, z 1387 □ m. 4,560.000 lj., in 8 okrogi; kralj Maksimilijan Jožef II., glavno mesto Monakov s 127.385 lj.

b) *Virtembersko*, s 354 □ m. 1,730,000 lj.; kralj Vilhelm I., gl. mesto Štutgard s 50.000 lj.

c) *Saksonsko*, z 271 □ m. 1,990.000 lj.; kralj Janez Nep., gl. mesto Draždani s 104.500 lj.

d) *Hanoversko*, s 700 □ m. 1,820.000 lj.; kralj Juri Friderik V., gl. mesto Hanover s 43.000 lj.

e) 7 velicih vojvodstev: Badensko, Hesensko-Kaselsko, Hesensko-Darmstatsko, Oldenbursko, dvoje Meklenbursko in Vajmarsko.

f) 9 vojvodstev, 9 knežij, in 4 proste mesta.

Švajcarsko, s 730 □ m. 2,390.000 lj., in 22 kantoni; zvezna država z zveznim zborom, glavno mesto Bern z 28.000 lj.

Italia, vsa skupaj s 5590 □ m. 27,000,000 lj., brez avstrijskega in francoskega s 4979 □ m. 23,948.000 lj.

- a) **Sardinsko**, s 1372 □ m. 4,920.000 lj., in 11 krajinami; zraven **Lombardsko** s 338 □ m. 2,720.000 lj., in 9 krajinami; kralj **Viktor Emanuel II.**, glavno mesto Turin s 136.849 lj.
- b) **Neapoljsko**, z 2033 □ m. 9,050.000 lj., in 22 krajinami; kralj Franc II., gl. m. Neapolj s 417.824 lj.
- c) **Rimsko**, s 748 □ m. 3,020.000 lj., in 20 delegacijami; papež Pij IX., gl. mesto Rim s 178.032 lj.
- d) **Toskansko**, s 397 □ m. 1,820.000 lj.; veliki vojvoda Ferdinand II., gl. mesto Florenca s 115.700 lj.
- e) **Modeneško**, s 109 □ m. 606.000 lj., vojv. Franc V.
- f) **Parmezansko**, s 112 □ m. 508.000 lj.; vojvodinja Luiza.

Francosko, z 9619 □ m. 35,780.000 lj., in 86 oddelki; cesar Napoleon III., gl. mesto Pariz z 1,110.000 lj.

Špansko, z 9064 □ m. 13,960.000 lj., in 49 krajinami; kraljica Izabela II., glavno mesto Madrid s 166.950 lj.

Portugalsko, z 1739 □ m. 3,470.000 lj., in 17 krajinami; kralj Pedro II., gl. mesto Lisabon z 260.000 lj.

Angleško, s Škotskim in Irskim, s 5740 □ m. 27,620.000 lj., in 117 knežijami; kraljica Viktorija, gl. mesto London z 2,360.000 lj.

Niska zemlja, s 671 □ m. 3,240.000 lj., in 11 krajinami; kralj Vilhelm III., glavno mesto Amsterdam z 225.000 lj.

Belgija, s 536 □ m. 4,550,000 lj., in 9 krajinami; kralj Leopold I., gl. mesto Brusel z 246.410 lj.

Dansko, z 2956 □ m. 2,360.000 lj.; kralj Friderik VIII., gl. mesto Kodanj z 143.590 lj.

Švedsko, z Norveškim, s 14.154 □ m. 4,810,000 lj., in 41 krajinami; kralj Oskar, gl. m. Stokholm s 93.070 lj.

Rusija, s Poljskim, s 100.200 □ m. 59,910.000 lj., in 54 gubernijami; car Aleksander II., gl. mesto Petrovgrad s 532.240 lj.

Turčija, z 9980 □ m. 16,100.000 lj., 12 krajinami in 4 posebnimi knežijami: Serbskim, Valaškim, Moldavskim

in Černogoro; sultan Abdul Medžid, gl. m. Carigrad z 900.000 lj.

Greško, z 895 □ m. 1,420.000 lj.; kralj Oton I., gl. mesto Atene z 31.100 lj.

Drugotne večje deršave.

Azijanska Rusija, z 275.500 □ m. 5,330.000 lj., 4 gubernijami in 4 posebnimi krajinami.

Azijanska Turčija, z 31.600 □ m. 16,000.000 lj., in 18 krajinami; vmes sv. dežela, in mesto Jeruzalem s 30.000 lj.

Perzija, s 26.500 □ m. 11,500.000 lj.; šah Nasereddin, gl. mesto Teheran s 130.000 lj.

Afgansko, kraljestvo; **Birmansko** in **Anamsko**, cesarstvi.

Angleška Indija, s 67.200 □ m. 163,400.000 lj., in 5 predsedništv; poglavar K. Canning, gl. mesto Kalkuta s 600.000 lj.

Niskozemljska Indija, z 28.920 □ m. 16,500.000 lj., gl. mesto Batavija s 118.000 lj.

Kina ali **Kitaj**, z 210.600 □ m. 375,000.000 lj., 18 krajinami in 5 podložnimi deželami; cesar Sin-Ču, gl. mesto Pekin z 1,300.000 lj.

Japansko, s 7500 □ m. 37,000.000 lj., in 10 krajinami; cesar Sa-Fu, gl. mesto Jedo z 1,300,000 lj.

Afrikanska Turčija, s 44.500 □ m. 4,800.000 lj., in 5 krajinami; vmes Egipt, kralj namestnik Abbas paša, gl. mesto Kahira z 250.000 lj.

Marokansko, z 10.500 □ m. 6,500.000 lj.; cesar Sidi Muhamed, gl. mesto Maroko s 70.000 lj.

Angleška Amerika, s 158.370 □ m. 3,760.000 lj., in 20 krajinami.

Severnoamerikanske soedinjene deršave, s 156.000 □ m. 27,100.000 lj., 31 deržavami in 11 okraji; predsednik Buchanan, središnje mesto Vašington s 40.000 lj.

Mejikanske deršave, s 40.300 □ m. 7,500.000 lj., in 24 oddelki; predsednik Comonfort, glavno mesto Mejiko s 170.000 lj.

Brazilija, s 147.600 □ m. 6,100.000 lj., in 20 krajinami; cesar Pedro II., gl. mesto Rio Janciro z 266.460 lj.

Srednjoamerikanske, Kolumbske, Peruanske in **Argentinske deršave**, zgolj ljudovlade.

Število raznih vernikov na zemlji.

Katoličanov . . .	172 mil.	Judov	5 mil.
Izhodnih kristjanov	80 „	Muhamedanov . . .	160 „
Protestantov . . .	83 „	Razn. malikovavcov	750 „

Pregled katoliške cerkve.

Njihova svetost, rimski papeš.

Pij IX. (Janez Marija grof Mastai Feretti), rojen 13. maja 1792 v Sinigalii na Rimskem, papež izvoljen 16. jun. 1846; je po versti od sv. Petra 258. papež.

Kardinali in višji opravniki papeševi.

Sveti kardinalski zbor, 70 kardinalov; vmes škofov 6, mašnikov 50, diakonov 14.

Kardinal vikar, namestnik papežev: kard. Konstantin Patrici.

Pervi deršavni minister: kard. Jakob Antonelli.

Subdatar, sprednik v podelitvah: prelat Francesco Vici.

Veliki penitencijar, vel. spovednik: kard. Gabriel Feretti.

Poslanci papeševi, v Avstrii: Anton de Luca, Tarsanski nadškof.

Nadškofje in škofje vse cerkve.

Vsa katoliška cerkev ima 142 patrijarhov in nadškofov, 703 škofov in apostoljskih vikarjev, in čez 172 milijonov duš; in sicer šteje:

Evropa	106 nadšk.	521 škof. in ap. vikarj.	135,000.000 duš.
Azija	15 „	72 „ „	7,000.000 „
Afrika	— „	10 „ „	400.000 „
Amerika	20 „	90 „ „	30,000.000 „
Avstralija	1 „	10 „ „	100.000 „

V Avstrii je 16 nadškofov, 56 škofov in 28,080,000 katoličanov.

Pregled avstrijskega cesarstva.

Njihovo cesarsko kraljevo apostoljsko Veličanstvo.

Franc Jožef Pervi, cesar avstrijski, kralj ogerski in češki, beneški, dalmatinski, horvaški, slavonski, gališki, vladimirski in ilirski; nadvojvoda avstrijski; vojvoda štajarski, koroški, krajnski, friulski; pokneženi grof goriški in gradiškanski, mejni grof istrijanski; gospod Teržaškega mesta in Slovenske meje i. t. d.

Rodopis avstrijske cesarske hiše.

Cesar **Franc Jožef Pervi** (Karol), rojen na Dunaji 18. avgusta 1830, je prevzel cesarstvo 2. decembra 1848.

Cesarica **Elizabeta** (Evgenija Amalija), hči Maksimilijana Jožefa, vojvoda bavarskega, rojena v Posenhofenu 24. decembra 1837, poročena 24. aprila 1854 na Dunaju.

Cesarič naslednik: *Rudolf* (Franc Karol Jožef), rojen 21. avgusta 1858.

Cesaričini: 1. *Sofija* (Friderika Doroteja), rojena 5. marca 1855, umerla 29. maja 1857.

2. *Gizela* (Luiza Marija), rojena 12. julija 1856.

Bratje Njih cesarskega Veličanstva.

Nadvojvodi: 1. *Ferdinand Maksimilijan* (Jožef), rojen 6. jul. 1832, višji poglavar beneški in poveljnik mornarski, poročen 27. julija 1857 s *Sarloto* (Amalijo Avgusto), kraljičino belgsko, rojeno 7. jun. 1840.

2. *Karol Ludovik* (Jožef Marija), poglavar tirolski, rojen 30. jul. 1833, poročen 4. maja 1857 z *Margareto* (Karolino Frideriko), kraljičino saksonsko, rojeno 24. marca 1840, umerlo 15. sept. 1858.

Starši Njih cesarskega Veličanstva.

Franc Karol, nadvojvoda avstrijski, rojen 7. dec. 1802, in *Zofija* (Friderika Doroteja), kraljičina bavarska, rojena 27. jan. 1805, poročena 4. nov. 1824.

Očetovi bratje in sestre.

1. *Ferdinand Pervi* (Karol Leopold), rojen 19. apr. 1793, poročen 12. febr. 1831 z *Marijo Ano* (Karolino Pijo), kraljičino sardinsko, rojeno 19. sept. 1803; je cesarstvo prevzel 2. marca 1835, se mu odpovedal 2. dec. 1848.

2. *Marija Klementina*, rojena 1. marca 1798, poročena 28. jul. 1816 z *Leopoldom*, kraljičem sicilijanskim ali neapoljskim, rojenim 2. jul. 1790, vdova od 10. marca 1851.

3. *Marija Ana*, rojena 8. junija 1804., gospa zvezdokrižnega reda.

Predstarši Njih cesarskega Veličanstva.

Franc Pervi (Jožef Karol), sin cesarja Leopolda II., rojen 12. febr. 1768, cesar 1. marca 1792, umerl 2. marca 1835; in *Marija Teresija* (Karolina Jozefa), kraljčicina sicilijanska, rojena 6. jun. 1772, druga supruga, poročena 15. avg. 1790, umerla 13. apr. 1807.

Cesarica vdova: *Karolina Augusta*, kraljčicina bavarska, rojena 8. febr. 1792, poroč. 29. okt. 1816, vdova od 2. marc. 1835.

Predočetovi bratje in sestre.

I. *Ferdinand* (Jožef Janez K.), veliki vojvoda toskanski, rojen 9. maja 1769, umerl 18. jun. 1824; poročen 19. sept. 1790 z *Ludoviko*, kraljčicino sicilijansko, rojeno 27. jul. 1773, umerlo 19. sept. 1802; v drugo 6. maja 1821 z *Marijo Ano*, kraljčicino saksonsko, rojeno 27. apr. 1796. — Sin: *Leopold II.* (Janez Jožef), veliki vojvoda toskanski, rojen 3. okt. 1797, poročen 28. okt. 1817 z *Marijo Ano*, kraljčicino saksonsko, rojeno 15. nov. 1799, umerlo 24. marca 1832; v drugo 7. jun. 1833 z *Marijo Antonijo*, kraljčicino sicilijansko, rojeno 19. dec. 1814. — Otroci: a) *Augusta*, rojena 1. apr. 1825, poročena 15. apr. 1844 z *Leopoldom*, kraljičem bavarskim, rojenim 12. marca 1821. b) *Marija Izabela*, rojena 21. maja 1834, poročena 10. aprila 1850 s *Franciškom di Paolo*, kraljičem sicilijanskim, rojenim 13. avg. 1827. c) *Ferdinand*, rojen 10. jun. 1835, poročen 24. nov. 1856 z *Marijo Ano*, kraljčicino saksonsko, rojeno 4. jan. 1836. d) *Karol*, rojen 30. apr. 1839. e) *Marija Luisa*, rojena 31. okt. 1845. f) *Ludovik*, rojen 4. avg. 1847. g) *Janez Nepomučan*, rojen 25. nov. 1852.

II. *Karol* (Ludovik Janez), višji vojaški poveljnik, rojen 3. sept. 1771, umerl 30. apr. 1847; poročen 17. sept. 1815 s *Henrieto*, knežinjo nasavsko, rojeno 30. okt. 1797, umerlo 29. dec. 1829. — Otroci: 1. *Marija Teresija*, rojena 31. jul. 1816, poročena 9. jan. 1837 s *Ferdinandom II.*, kraljem neapoljskim, rojenim 12. jan. 1810. — 2. *Albert*, višji poglavar ogerski, rojen 3. avg. 1817, poročen 1. maja 1844 s *Hildegardo*, kraljčicino bavarsko, rojeno 10. jun. 1825. — Otroci: a) *Marija Teresija*, rojena 15. jul. 1845. b) *Matilda*, rojena 25. jan. 1849. — 3. *Karol Ferdinand*, rojen 20. jul. 1818, poročen 18. apr. 1854 z *Elisabelo* nadvojvodinjo, rojeno 17. jan. 1831. — Otrok: *Friiderik*, rojen 4. jun. 1856. — 4. *Marija Karolina*, rojena 10. sept. 1825, poročena z *Rajnerjem* nadvajvodom, rojenim 11. jan. 1827. — 5. *Vilhelm*, višji armadni poveljnik, rojen 21. apr. 1827.

III. *Jožef* (Anton Janez), poglavar ogerski, rojen 9. marca 1776, umerl 13. jan. 1847; poročen v drugo 30. avg. 1815 s *Hermino*, vojvodičino anhaltsko, rojeno 2. dec. 1797, umerlo 14. sept. 1817; v tretje 24. avg. 1819 z *Marijo Dorotejo*, vojvodičino virtembersko, rojeno 1. nov. 1797, umerlo 30. marca 1855. —

Otroci: 1. *Štefan*, rojen 14. sept. 1817. — 2. *Elizabeta*, rojena 17. jan. 1831, v drugo poročena 18. apr. 1854 s *Karolom Ferdinandom*, nadvojvodom, rojenim 20. jul. 1818. — 3. *Jožef*, rojen 2. marca 1833. — 4. *Marija*, rojena 23. avg. 1836, poročena 22. avg. 1853 z *Leopoldom*, kraljičem belgskim, rojenim 9. apr. 1835.

IV. *Janez Kerstnik*, (Jožef Fabijan), rojen 20. jan. 1782, umerl 11. maja 1859; poročen 3. sept. 1823 z *Ano* grofinjo *Meransko*, rojeno 26. jul. 1803. Sin: *Franc Janez*, rojen 11. marca 1839.

V. *Rajner* (Jožef Janez), poglavar lombardsko-beneški, rojen 30. sept. 1783, umerl 16. jan. 1853; poročen 28. maja 1820 z *Marijo Elizabeto*, kraljičino sardinsko, rojeno 13. apr. 1800, umerlo 25. dec. 1856. — Otroci: 1. *Leopold*, rojen 6. jul. 1823. — 2. *Ernest*, rojen 8. avg. 1824. — 3. *Sigmund*, roj. 7. jan. 1826. — 4. *Rajner*, rojen 11. jan. 1827, poročen 21. febr. 1852 z *Marijo Karolino*, nadvojvodinjo, rojeno 10. sept. 1825. — 5. *Henrik*, rojen 9. maja 1828.

VI. *Ludovik* (Jožef Anton), rojen 13. dec. 1784, vojaški višji poveljnik.

Višje vladne opravništva.

Sedež na Dunaji.

Deržavno svetovarstvo; predsednik: nadvojvoda *Rajner*.

Ministerski posvet; predsednik: B. grof *Rechberg*.

Minister vnajnih oprav in cesarske hiše: B. gr. *Rechberg*.

Minister notrajnih oprav: A. grof *Goluchowsky*.

Minister pravosodja: F. gr. *Nadasdi*.

Minister denarstva: K. I. baron *Bruck*.

Minister bogočastja in šolskih zadev: I. gr. *Thun*.

Minister policije: A. baron *Hübner*.

Višje armadno poveljstvo; poglavar: nadvojvoda *Vilhelm*.

Višja cesarska sodnija; predsednik: K. baron *Krauss*.

Višje računsko vodstvo; vodja: F. grof *Vilczek*.

Deželna razdelitev vsega cesarstva.

Kronovine in okrajine.

Doljna Avstrija, s 344 □ m. 1,697.130 lj., in 4 okrogi; poglavar K. J. knez *Lobkowitz*, gl. mesto *Dunaj* s 476.222 lj.

Gornja Avstrija, z 208 □ m. 716.904 lj., in 4 okrogi; pogl. E. baron *Bach*, gl. mesto *Linec* s 27.125 lj.

Solnograško, s 124 □ m. 148.025 lj.; poglav. O. grof *Fünfkirchen*, gl. mesto *Solnograd* s 17.239 lj.

Štajarsko, s 390 □ m. 1,070.747 lj., in 3 okrogi; pogl. M. grof *Strassoldo*, gl. mesto *Gradec* s 63.176 lj.

- Krajnsko**, s 173 □ m. 457.328 lj.; pogl. G. gr. Chorinsky, gl. mesto Ljubljana z 20.747 lj.
- Koroško**, s 180 □ m. 332.593 lj.; pogl. J. baron Schloissnig, gl. mesto Celjovec s 13.478 lj.
- Primorje**, s 138 □ m. 539.423 lj., in 2 okrogoma; pogl. F. baron Burger, gl. mesto Terst s 64.096 lj.
- Tirolsko**, s 500 □ m. 876.263 lj., in 4 okrogi; pogl. nadvojvoda Karol Ludovik, gl. mesto Insbruk s 14.224 lj.
- Česko**, z 902 □ m. 4.720.313 lj., in 13 okrogi; pogl. K. bar. Meczery, glavno mesto Praga s 142.588 lj.
- Moravsko**, s 386 □ m. 1.878.806 lj., in 6 okrogi; pogl. L. grof Lažanski, gl. mesto Berno z 58.809 lj.
- Šlesko**, z 89 □ m. 478.497 lj.; pogl. A. baron Halhuber, gl. mesto Opava s 13.861 lj.
- Galicija, Vlodimirsko in Krakov**, z 2 okrajinama:
- Levovsko**, z 960 □ m. 3.021.901 lj., in 12 okrogi; pogl. se nov pričakuje, gl. mesto Levov s 70.384 lj.
  - Krakovsko**, s 390 □ m. 1.590.215 lj., in 7 okrogi; poglavar Fr. vitez Vukasovič, glavno mesto Krakov s 40.086 lj.
- Bukovina**, s 181 □ m. 462.242 lj.; pogl. K. gr. Rothkirch, gl. mesto Černovec s 26.345 lj.
- Ogersko** s 5 okrajini; višji pogl. nadvojvoda Albert, gl. mesto Buda s 55.240 lj.
- Pešto-Budsko**, s 606 □ m. 1.765.218 lj., 8 županijami in 1 okrajem; poglavar A. A. baron Wagner, gl. mesto Pešt s 131.705 lj.
  - Pošunsko**, s 602 □ m. 1.656.659 lj., in 11 županijami; poglavar H. grof Attems, gl. mesto Požun s 43.463 lj.
  - Šopronsko**, s 616 □ m. 1.818.864 lj., in 9 županijami; pogl. L. baron Ambrozy, gl. mesto Šopron z 18.898 lj.
  - Košiško**, s 685 □ m. 1.349.241 lj., in 8 županijami; pogl. A. vitez Poche, gl. mesto Košice s 16.417 lj.
  - Veliko Varadinsko**, s 611 □ m. 1.557.010 lj., in 6 županijami; pogl. H. grof Zichy, gl. mesto Veliki Varadin s 23.171 lj.
- Erdeljsko**, s 1054 □ m. 2.180.121 lj., in 10 okrogi; pogl. Fr. knez Lichtenstein, gl. m. Sibirj z 18.588 lj.
- Serbsko in Banat**, s 521 □ m. 1.532.251 lj., in 5 okrogi; pogl. J. bl. Sokčević, gl. mesto Temišvar z 22.507 lj.

Horvaško in Slavonsko, s 318 □ m. 865.403 lj., in 5 županijami; pogl. J. grof Coronini, gl. mesto Zagreb s 16.657 lj.

Dalmacija, z 222 □ m. 415.632 lj., in 4 okrogi; pogl. L. baron Mamula, gl. mesto Zadar s 7797 lj.

Vojaška meja, z dvema poveljstvoma:

a) *Horvaško slavonsko*, s 339 □ m. 695.104 lj., in 10 regimentnimi okraji; poveljnik J. gr. Coronini.

b) *Serbsko-banaško*, z 244 □ m. 371.168 lj., 4 regimentnimi in 1 batalijonskim okrajem; poveljnik J. bl. Sokčević.

Beneško, s 437 □ m. 2.484.248 lj., in 9 krajinami; višji poglavar nadvojvoda Maksimilijan, namestnik K. gr. Bissingen; gl. mesto Benedke s 118.120 lj.

Število stanovavcov po narodih.

Vseh stanovavcov brez vojaštva je skupaj 34.653.000, in sicer:

Nemcov . . .	8,064.000.	Italijanov . . .	2,905.000.
Slovanov . . .	15,157.000.	Rumunov . . .	2,339.000.
Madžarov . . .	4,989.000.	Druzi narodov .	1,199.000.

Slovincov je 1,211.290, in sicer:

na Krajskem 432.890, v 30 okrajih z Ljubljano vred;
na Štajarskem 380.200, v 20 okrajih Marburskega, in v 3 okrajih Graškega okroga;

na Koroškem 92.700, v 11 okrajih;

na Primorskem 226.100, v 10 okrajih Goriškega, v 3 okrajih isterskega okroga, in v Terzaškem obmestji;

na Ogerskem, v Šopronski okrajini 49.350, v 2 okrajih Železne, in v 1 okraji Zaladske županije;

na Beneškem 30.450, v 4 okrajih Videmske krajine.

Vojaštvo vsega cesarstva.

Armadne in kardelne poveljstva.

I. Armadno poveljstvo, za doljno in gornjo Avstrijo, Solnograško, Štajarsko, Tirolsko, Česko, Moravsko in Šlesko, s 4 armadnimi oddelki; poveljnik F. grof Wimpfen, glavni stan na Dunaji.

II. Armadno poveljstvo, za Beneško, Krajsko, Koroško in Primorje, s 3 armadnimi oddelki; poveljnik A. grof Degenfeld, gl. stan v Veroni.

III. Armadno poveljstvo, za Ogersko in Erdeljsko, s 4 armadnimi oddelki; poveljnik nadvojvoda Albert, glavni stan v Budi.

IV. Armadno poveljstvo, za Galicijo in Bukovino, z 2 armadnima oddelkoma; poveljnik F. gr. Schlick, glavni stan v Levovu.

Posebne deželne poveljstva: 1. za Horvaško in Slavonsko v Zagrebu, 2. za Serbsko in Banat v Temišvaru, 3. za Dalmacijo v Zadru.

Vojaške čete.

Peštvo: rednih pešcov 62 regimentov; graničarjev 14 regimentov in 1 batalijon; lovcov 1 regiment in 32 batalijonov.

Konjištvo: kirasirjev 8, dragonarjev 8, huzarjev 14, ulanov 12 regimentov.

Topničarstvo: topničarjev 12 poljnih in 1 primorski regiment, raketerjev 1 regiment, ženijcov 12 batalijonov.

Druge čete: zdravniška četa, pionirji, brodnarji, vozniki, žebčarji, policijski stražniki; žandarmov 18 regimentov.

Mornarstvo.

Višje mornarsko poveljstvo; poveljnik nadvojvoda Maksimilijan, namestnik L. vitez Fautz, gl. sedež v Benetkah.

Mornarske čete: mornarskih pešcov 1 regiment; topničarji, brodnarji, mašinarji.

Vojskne ladije: 1. linijna ladija, Cesar; 7 fregat, 7 korvet, 12 parobrodov na kolesa, 17 majšnih ladij, 44 topničarskih čolnov in plavov.

Število vojakov.

Vseh vojakov skupaj se šteje na 614.000, in sicer:

Nemcov	138.500	Italijanov	49.700
Slovanov	277.800	Rumunov	40.500
Madžarjov	87.700	Druzih	20.800

Slovenski vojaki so: v 7. 17. 22. 26. 47. in 48. regimentu pešcov; v 7. 8. 9. 19. in 20. batalijonu lovcov; v 5. regimentu kirasirjev, v 4. in 8. dragonarjev, v 5. in 7. huzarjev, in v 6. ulanov; v 6. poljnem in primorskem regimentu topničarjev, v 2. 5. 6. in 10. batalijonu ženijcov; v 11. 12. 15. in 19. regimentu žandarmov, v mornarskih in drugih četah.

Cerkvena razdelitev in učilne naprave.

Katoliške cerkvene okrajine.

- Dunajska**, za doljno in gornjo Avstrijo; nadškof kardinal Jožef Otmar Rauscher na Dunaji, 2 škofa.
- Solnograška**, za Solnograško, Štajarsko, Koroško in Tirolsko; nadškof Maksimilijan Tarnoczi v Solnogradu, 5 škofov.
- Goriška**, za Primorje in Krajnsko; nadškof Andrej Gollmair v Gorici, 4 škofje.
- Praška**, za Česko; nadškof kardinal Friderik knez Schwarzenberg v Prazi, 3 škofje.
- Olomuška**, za Moravsko in Šlesko; nadškof Friderik grof Fürstenberg, 1 škof.
- Levovska**, za Galicijo in Bukovino; nadškof Luka Baranicki umerl, 3 škofje.
- Ostrihomska**, za zahodno Ogersko; nadškof kardinal Janez Scitovski v Ostrihomu, 8 škofov.
- Jagerska**, za severnoizhodno Ogersko; nadškof Adalbert Bartakovič v Jagru, 5 škofov.
- Koločka**, za južnoizhodno Ogersko, Erdeljsko, Serbsko in Banat; nadškof Jožef Kunszt v Koločci, 2 škofa.
- Zagrebska**, za Horvaško, Slavousko in Vojaško mejo; nadškof kardinal Juri Havlik v Zagrebu, 2 škofa.
- Zadarska**, za Dalmacijo; nadškof Jožef Godeassi v Zadru, 5 škofov.
- Beneška**, za Beneško; patriarh Angelo Romazotti v Benedkah, 10 škofov in titularni nadškof Videmski.
- Levovska**, za katoliške Greke v Galiciji in na severnem Ogerskem; nadškof kardinal Mihael Levicki umerl, 5 škofov.
- Fogaraska**, za katoliške Greke na Erdeljskem, južnem Ogerskem in Banatu; nadškof Aleksander Sterka blagi Kerpenyes v Blaši, 2 škofa.
- Levovska**, za katoliške Armence v Galiciji in na Ogerskem; nadškof Samuel Stefanovicz v Levovu.
- Apostoljska armadna vikarija**, za avstrijansko vojaštvo; škof Janez Mihael Leonhard.

Nekatoliške duhovnije.

- Karlovska nadškofija**, za odcepljene greke; patriarh Jožef Rajačić v Karlovcu na Serbskem, 10 škofov.

Evangeljski konsistorii, za evangeljce trojnih ločin, so na Dunaji, v Peštu in Sibiriji; pod njimi je 19 nadzornikov.

Učilne naprave v cesarstvu.

Vseučiliš 8: na Dunaji, v Gradcu, Insbrodu, Prazi, Levovu, Krakovu, Peštu in Padovi.

Posebnih višjih šol: bogoslovskih 38, zdravniških 9, pravoslovskih 5.

Gimnazij, 210, tehnik in realk 132, vojaških učilnic 24. *Ljudskih šol*, glavnih in družih čez 24.000.

Slovinci so po veri sploh katoličani, razun Nago-riške vasi na Koroškem, in 5 far v Železni in Zaladski županii na Ogerskem. So pa razdeljeni v teh škofijah:

v Ljubljanski, v 20 dekanijah; škof Anton Alojz Wolf umerl; v Lavantinski, v 24 dekanijah; škof Anton Martin Slomšek v Marburgu;

v Sekovski, v 2 dekanijah; škof Otokar Marija grof Attems v Gradcu.

v Kerški, v 10 dekanijah; škof Valentin Wieri v Celjovcu. v Goriški, v 10 dekanijah; nadškof Andrej Gollmair v Gorici.

v Teržaški, v 7 dekanijah; škof Jernej Legat v Terstu.

v Videmski, v 4 vikarijah; nadškof Jožef Trevisanato v Vidmu.

v Subotiški, v 3 diakonijah; škof Franc Szenczi v Subotiši.

Šol je med *Slovinci*: bogoslovskih učilnic 5, gimnazij 8, tehnik in realk 8; ljudskih šol: na Krajnskem 158, na Štajarskem 189, na Koroškem 94, v Primorji 136, na Beneškem 24, na Ogerskem 27.

Gospodarski, opravični in potni koledarček.

Štempeljski in percentni davek.

I. Štempelj po znesku, ki raste z vrednostjo reči.

Pri pismih, ki zadevajo denarne zneske, ali sploh denarja vredne reči, se štempeljski davek plačuje po meri večje ali manjše vrednosti. Tako je pri dolžnih, prejemnih, pobotnih, kupnih, najemnih, darilnih in enacih pismih, razun pisem zastran prenesbe nepremakljive reči, kot pohoštva ali zemljiša; le pri menjicah, ki ne segajo dalje kakor na 6 mesecev, je davek manjši. Zavoljo vojske so od 1. jun. 1859 k postavljenemu znesku štempeljna še prikladi pridjani.

I. Štempelj za menjice.

	do	100 fl. — fl. 5 kr.
čez 100	"	200 " — " 10 "
" 200	"	300 " — " 15 "
" 300	"	500 " — " 25 "
" 500	"	1000 " — " 50 "
" 1000	"	1500 " — " 75 "
" 1500	"	2000 " 1 " — "
" 2000	"	4000 " 2 " — "
" 4000	"	6000 " 3 " — "
" 6000	"	8000 " 4 " — "
" 8000	"	10000 " 5 " — "
" 10000	"	12000 " 6 " — "
" 12000	"	16000 " 8 " — "
" 16000	"	20000 " 10 " — "
" 20000	"	24000 " 12 " — "
" 24000	"	28000 " 14 " — "
" 28000	"	32000 " 16 " — "
" 32000	"	36000 " 18 " — "
" 36000	"	40000 " 20 " — "

dalje za vsake 2000 fl. po 1 fl. več.

II. Štempelj za pisma.

	do	20 fl. — fl. 5 k.
čez 20	"	40 " — " 10 "
" 40	"	60 " — " 15 "
" 60	"	100 " — " 25 "
" 100	"	200 " — " 50 "
" 200	"	300 " — " 75 "
" 300	"	400 " 1 " — "
" 400	"	800 " 2 " — "
" 800	"	1200 " 3 " — "
" 1200	"	1600 " 4 " — "
" 1600	"	2000 " 5 " — "
" 2000	"	2400 " 6 " — "
" 2400	"	3200 " 8 " — "
" 3200	"	4000 " 10 " — "
" 4000	"	4800 " 12 " — "
" 4800	"	5600 " 14 " — "
" 5600	"	6400 " 16 " — "
" 6400	"	7200 " 18 " — "
" 7200	"	8000 " 20 " — "

dalje za vsake 400 fl. po 1 fl. več.

Priklad k štempeljnu, ki raste po vrednosti reči.

Pri	fl. 5 k.	prikl.	fl. 2 k.
"	10	"	3
"	15	"	4
"	25	"	7
"	50	"	13
"	75	"	19
"	1	"	25
"	2	"	50
"	3	"	75
"	4	"	1

pri	5 fl. — k.	prikl.	1 fl. 25 k.
"	6	"	1
"	8	"	2
"	10	"	2
"	12	"	3
"	14	"	3
"	16	"	4
"	18	"	4
"	20	"	5

dalje pri vsacem 1 fl. prikl. 25 kr.

II. Štempelj po stanovitnem znesku.

Pri vlogah do Njih veličanstva, in pri vlogah do vseh oblastnij sploh	30 kr.
„ prošnjah za podelitev posebne pravice, javne službe	60 „
„ zapisnikih, ki veljajo za vloge, ali drugač	30 „
„ oglasih za pritožbo k višji sodni, enako kakor pri razsodbi	1 fl., 4 fl., ali 60 „
„ pri dokladah in spisih rubrik	12 „
„ prepisih, ki niso vidimirani, ali jih kdo sam napravi	30 „
„ prepisih, ki so pri vredni narejeni in vidimirani	60 „
„ izpisih, ki so vzeti iz javnih bukev	30 „
„ kerstnih, oklicnih, poročnih in smertnih listih	30 „
„ posih in legitimacijskih kartah	60 „
„ posih in potnih bukvicah za posle, delavce	12 „
„ spričbah zastran osebnih lastnost, o stanu kake reči	30 „
„ šolskih, učilnih, službinih spričbah	12 „
„ pismih o kaki prigodbi, o pooblastenji	30 „
„ pismih o pridobitvi nepremakljive reči, zemljiša, pohištva, razun percentnega davka, sploh	30 „
„ velicih bukvh tergovcov in obertnikov, vsaka pola	12 „
„ družih zapisnih bukvh, vsaka pola po manjši ali večji njeni velikosti	2, 4 ali 6 „

Priklad k štempelju po stanovitnem znesku.

Pri — fl. 2 k. prikl. — fl. 1/2 k.	pri — fl. 30 k. prikl. — fl. 6 k.
„ — „ 4 „ — „ 1 „	„ — „ 60 „ — „ 12 „
„ — „ 6 „ — „ 1 1/2 „	„ 1 „ — „ — „ 25 „
„ — „ 12 „ — „ 3 „	„ 4 „ — „ — „ 1 „

III. Percentni ali odstotni davek.

Za prenesbo premoženja na otroke, starše, moža, ženo	1 perct.
„ „ „ na bolj daljne sorodnike	4 „
„ „ „ na zgolj ptuje	8 „
„ vmestenje percentnega davka pri soseskah, cerkvah na vsake 10 let	2 „
„ vpis take pravice v javne bukve ali intabulacijo 1/2 „	1/2 „

Kader se je zadnja prenesba zgodilo pred 4 ali 8 leti, je percentni davek za pol ali za del manjši.

Zavoljo vojske je od 1. jun. 1859 pri davku za 3 1/2, 1 1/2 in 1 percent priklada po 15 od 100, pri družih tacih dlačilih je priklada po 25 od 100 postavljenega davka.

Vožnja po železnici.

1. Odhod in prihod vozov na južni železnici.

Po odločbi od 24. julija 1859 velja ta vožnji red za ljudi:

Poštni voz št. 1. gre:		Poštni voz št. 3. gre:	
iz Dunaja	ob 8 u. 15 m. zjutr.	iz Dunaja	ob 8 u. 40 m. zveč.
„ Gradca	„ 5 „ 28 „ zveč.	„ Gradca	„ 5 „ 45 „ zjutr.
„ Marburga	„ 7 „ 42 „ „	„ Marburga	„ 8 „ — „ „
„ Celja	„ 9 „ 46 „ „	„ Celja	„ 10 „ 18 „ „
od Z. mosta	„ 10 „ 50 „ „	od Z. mosta	„ 11 „ 8 „ „
iz Ljubljane	„ 1 „ 16 „ zjutr.	iz Ljubljane	„ 1 „ 50 „ „
„ Postojne	„ 3 „ 50 „ „	„ Postojne	„ 4 „ 24 „ „
je v Terstu	„ 7 „ — „ „	je v Terstu	„ 7 „ 34 „ zveč.
Poštni voz št. 2. gre:		Poštni voz št. 4. gre:	
iz Tersta	ob 6 u. 15 m. zjutr.	iz Tersta	ob 6 u. — m. zveč.
„ Postojne	„ 9 „ 59 „ „	„ Postojne	„ 9 „ 43 „ „
„ Ljubljane	„ 12 „ 35 „ opold.	„ Ljubljane	„ 12 „ — „ opoln.
od Z. mosta	„ 2 „ 41 „ zveč.	od Z. mosta	„ 2 „ 6 „ zjutr.
iz Celja	„ 3 „ 42 „ „	iz Celja	„ 3 „ 7 „ „
„ Marburga	„ 6 „ 9 „ „	„ Marburga	„ 5 „ 35 „ „
„ Gradca	„ 8 „ 44 „ „	„ Gradca	„ 8 „ 18 „ „
je na Dunaji	„ 5 „ 42 „ zjutr.	je na Dunaji	„ 5 „ 47 „ zveč.

2. Voznina po železnici.

Pri *ljudeh* je od 1 osebe plačila za 1 miljo vožnje: na vozu v I. razredu 36 kr., v II. razredu 27 kr., v III. razredu 18 kr. Zavoljo ažije se večkrat prištevajo posebni prikladi.

Pri *blagu* je od 1 colnega centa plačila za 1 miljo vožnje: pri blagu I. razreda 2 kr., II. razreda 3 kr., III. razreda 4 kr.; k temu se prištevajo posebne plačila za zavarovanje, nakladanje in spisovanje vožnjih listov.

3. Daljava krajev na južni železnici.

Narazen je:

Dunaj in D. n. mesto	6 ¹ / ₂ m.
D. n. mesto in Glognic	3 ¹ / ₂ „
Glognic in Bruk	13 „
Bruk „ Gradec	7 „
Gradec „ Kalsdorf	1 ¹ / ₂ „
Kalsdorf „ Vildon	1 ¹ / ₂ „

Narazen je:

Vildon in Lebering	¹ / ₂ m.
Leber. „ Lipnica	1 „
Lipnica „ Arnož	1 „
Arnož „ Špiffeld	¹ / ₂ „
Špiffeld „ Pešnica	1 ¹ / ₂ „
Pešnica „ Marburg	1 „

37

38¹/₂

Narazen je: 38 1/2

Marburg in Rače	1 1/2 m.
Rače in Pragersko	1 „
Pragr. „ Poljčane	2 „
Poljčane „ Ponkva	2 „
Ponkva „ Št. Jur	1 „
Št. Jur „ Štore	1 „
Štore „ Celja	1 „
Celje „ Laškiterg	1 1/2 „
Laškiterg. „ L. toplice	1 „
L. topl. „ Zid. most	1 „
Zidanm. „ Hrastnik	1 „
Hrastnik „ Trebovlje	1 „
Trebov. „ Zagorje	1 „
Zagorje „ Sava	1 „
Sava „ Litija	1 „
Litija „ Kresnice	1 „

Narazen je: 17 1/2

Kresnice in Laze	1 m.
Laze in Zalog	1 „
Zalog „ Ljubljana	1 „
Ljublj. „ Borovnica	3 „
Borovni. „ Logatec	2 „
Logatec „ Rakek	1 1/2 „
Rakek „ Postojna	2 „
Postojna „ Prestranek	1 „
Prestr. „ Št. Peter	1 „
Št. Pet. „ G. Ležeče	1 1/2 „
G. Lež. „ Divača	2 „
Divača „ Sežana	1 „
Sežana „ Prosek	1 1/2 „
Prosek „ Nabrežina	1 „
Nabrež. „ Grinjana	1 „
Grinj. „ Terst	1 1/2 „

80 1/2

Vožnja po pošti.

Odhod in prihod poštnih vozov.

Iz Ljubljane gre ob 3 u. — m. zj.	v Celjovec pride ob 3 u. — m. zv.
„ „ „ „ 3 „ — „ zv.	„ Beljak „ „ 5 „ 30 „ zj.
„ „ „ „ 3 „ — „ „	„ Novomest. „ „ 11 „ — „ zv.
„ Novomesta „ „ 10 „ — „ „	„ Ljubljano „ „ 7 „ — „ zj.
Od Zid. mosta „ „ 3 „ 15 „ zj.	„ Zagreb „ „ 4 „ 15 „ zv.
„ „ „ „ 3 „ — „ zv.	„ „ „ „ 4 „ — „ zj.
Iz Poljčan „ „ 10 „ 15 „ „	„ „ „ „ 11 „ 15 „ „
„ Marburga „ „ 9 „ — „ „	„ Celjovec „ „ 2 „ — „ zv.
„ Celjovca „ „ 9 „ 35 „ zj.	„ Marburg „ „ 2 „ 35 „ zj.
„ „ „ „ 3 „ 35 „ „	„ Ljubljano „ „ 3 „ 5 „ zv.
„ Beljaka „ „ 3 „ — „ zv.	„ „ „ „ 3 „ 35 „ zj.
„ Nabrežine „ „ 8 „ 50 „ „	„ Nabrežino „ „ 4 „ 10 „ zj.
„ Vidma „ „ 10 „ 10 „ zv.	„ Reko „ „ 4 „ 10 „ „
„ Št. Petra „ „ 5 „ 30 „ zj.	„ Št. Peter „ „ 7 „ 25 „ zv.
„ Zagreba „ „ 8 „ 30 „ zv.	na Zid. most „ „ 8 „ — „ zj.
„ „ „ „ 9 „ 15 „ zj.	„ „ „ „ 8 „ 45 „ zv.
„ „ „ „ 12 „ 45 „ zv.	v Poljčane „ „ 2 „ 15 „ zv.

Odhod in prihod Loidovega parobroda.

Iz Tersta gre ob 9 u. zjutraj.	v Benedke pride ob 4 u. zveč.
„ Benedek „ „ 6 „ „	„ Terst „ „ 12 „ opold.

Voznina po pošti in na parobrodu.

Iz Ljublj. v Celjovec	6 fl. 16 kr.	iz Poljčan v Zagreb	7 fl. 56 kr.
" " v Beljak	7 " 98 "	" Marb. v Celjovec	9 " 24 "
" " v Novomesto	5 " 60 "	" Nabrežine v Videm	4 " 48 "
Od Zid. mosta v Zagreb	6 " 86 "	" Št Petra v Reko	4 " 6 "
Iz Tersta v Benedke		6 fl. 65 kr.	

Pošiljanje pisem po pošti.

Poštnina za pisma.

- Za pismo, ki ni čez 1 lot težko, je za daljavo do 10 milj 5 kr.
 za daljavo čez 10 do 20 milj . . . . . 10 "
 za daljavo čez 20 milj in dalje . . . . . 15 "
- Za pismo, ki je 2, 3, 4 lote in več težko, se plača 2krat, 3krat, 4krat in večkrat toliko; tedaj 10, 15, 20 kr.; 20, 30, 40 kr.; 30, 45, 60 kr. i. t. d.
- Za priporočbo ali rekomandacijo, in za returni receptis je 10 kr.
- Za stvari, ki razun napisa nimajo nič pisanega, in so v križnem zavitku je za en lot teže . . . . . 2 "
- Za pisma, ki gredo v vnanje države, prihaja za ondod še posebno plačilo; drugač je pri pismih na Prusko, in sploh v nemške države, s katerimi je Avstrija v poštni zvezi.
- Za pisma, ki niso nič, ali ki niso zadosti frankirane, je več 5 kr.

Poštnina za denarne pisma in zvezke.

- Za vsako reč, ki se da na vozno pošto, je stalno plačilo 15 kr.
- Dalje je za vsake 100 fl. vrednosti, pri 1 funtu teže in pri daljavi do 5 milj, posebne voznine . . . . . 2 "
- Za 2krat, 3krat, 4krat večjo vrednost, za 2, 3, 4 funte teže, za 2krat, 3krat, 4krat 5 milj daljave, je tudi 2krat, 3krat, 4krat večje plačilo; tedaj 4, 6, 8 kr.; 8, 12, 16 kr.; 16, 24, 32 kr. i. t. d.

Pošte, ki so od Ljubljane do 10 in do 20 milj daleč.

<i>Na Krajskem.</i>	Kostanjevica	9 1/2 m.	Metlika . . .	10 m.
Bistrica . . .	Kranj . . .	4 "	Mokronog . .	7 "
Bled	Kresnice . .	2 1/2 "	Novomesto . .	6 1/2 "
Borovnica . .	Kropa . . .	4 1/2 "	Otok	6 "
Černomelj . .	Lašiče . . .	3 1/2 "	Planina . . .	4 "
Idrija	Laze	2 "	Podkoren . .	11 "
Jesenice . . .	Lezeče gornj.	7 "	Podpeč . . .	2 "
Kamnik	Litija . . .	3 1/2 "	Postojna . .	5 "
Kerška vas . .	Logatec . .	3 1/2 "	Prestranek .	6 "
Kerško	Loka	3 1/2 "	Radolica . .	6 "
Kočevje	Lož	5 "	Rakek	4 "

Rateče . . . 6 m.	Ponkva . . . 10 m.	<i>Na Primorskem.</i>	
Razderto . . . 7 "	Pragersko . . . 12 1/2 "	Ajdovšina . . . 7 m.	
Ribnica . . . 5 "	Ptuj . . . 16 "	Bovec . . . 11 1/2 "	
Sava . . . 4 "	Rače . . . 12 1/2 "	Bulje . . . 13 1/2 "	
Senožeče . . . 7 1/2 "	Radgona . . . 17 1/2 "	Buzet . . . 11 "	
Šmarija . . . 1 1/2 "	Rogatec . . . 13 "	Cerkna . . . 6 "	
Št. Ožvald . . . 3 1/2 "	Sevnica . . . 8 "	Cervinjan . . . 13 "	
Št. Peter . . . 6 "	Šoštanj . . . 7 "	Čittanovo . . . 15 "	
Terična vas . . . 8 "	Špilfeld . . . 16 "	Černica . . . 8 1/2 "	
Terzič . . . 5 1/2 "	Št. Juri . . . 10 "	Čres . . . 16 "	
Trebno . . . 5 "	Št. Lenart . . . 16 "	Divjača . . . 7 1/2 "	
Vipava . . . 7 "	Št. Peter . . . 7 "	Gorica . . . 10 "	
Višnjugora . . . 3 "	Štore . . . 8 1/2 "	Gradiska . . . 11 1/2 "	
Zagor . . . 5 "	Trebovlje . . . 5 1/2 "	Kanal . . . 10 "	
Zagorje . . . 7 1/2 "	Velenje . . . 7 1/2 "	Kastelnovo . . . 9 "	
Zalog . . . 1 "	Vildon . . . 16 "	Kerk . . . 15 "	
Železnike . . . 4 "	Voitsberg . . . 16 "	Koborid . . . 10 1/2 "	
Zuzenberg . . . 4 1/2 "	Vransko . . . 5 "	Komen . . . 8 "	
	Zidan most . . . 6 "	Koper . . . 11 1/2 "	
<i>Na Štajerskem.</i>		<i>Na Koroškem.</i>	
Arnož . . . 15 m.	Bela gornja . . . 19 1/2 m.	Labin . . . 15 "	
Arvež . . . 13 "	Beljak . . . 11 1/2 "	Lipa . . . 9 1/2 "	
Bistrica slov. . . 11 1/2 "	Celovec . . . 9 "	Lovrana . . . 11 1/2 "	
Brežice . . . 11 1/2 "	Doberla vas . . . 8 "	Matarija . . . 9 "	
Celje . . . 8 "	Dravberg gor. . . 20 "	Matavun . . . 13 "	
Cmurek . . . 16 "	Dravb. spod. . . 9 1/2 "	Monfalkon . . . 11 1/2 "	
Fehring . . . 20 "	Freže . . . 14 "	Mošenice . . . 13 "	
Frohnleiten . . . 20 "	Gmind . . . 17 "	Nabrežina . . . 10 1/2 "	
Gleichenberg . . . 18 1/2 "	Jezero . . . 5 "	Osor . . . 20 "	
Gornji grad . . . 5 "	Kapla . . . 6 1/2 "	Pazen . . . 13 1/2 "	
Gradec nemš. . . 18 "	Kerka . . . 13 "	Piran . . . 13 "	
Gradec slov. . . 8 1/2 "	Kotoče . . . 18 "	Pola . . . 19 "	
Hrastnik . . . 6 "	Labod . . . 10 1/2 "	Poreč . . . 16 "	
Ivnica . . . 12 "	Led . . . 10 "	Romans . . . 12 "	
Judenburg . . . 18 "	Naborjet . . . 13 "	Rovinj . . . 17 1/2 "	
Konjice . . . 11 "	Pliberg . . . 8 1/2 "	Sežana . . . 8 1/2 "	
Kozje . . . 11 "	Podgora . . . 7 1/2 "	Terst . . . 10 "	
Labodovec . . . 12 1/2 "	Podkloster . . . 12 "	Tomin . . . 9 "	
Laško . . . 7 "	Pontabel . . . 15 "	Vodnjan . . . 17 1/2 "	
Laške toplice . . . 7 "	Rožek . . . 9 "	Volosko . . . 10 1/2 "	
Lipnica . . . 15 1/2 "	Št. Andrej . . . 11 "	Žimin . . . 15 "	
Ljutomer . . . 19 1/2 "	Št. Lenart . . . 14 "	<i>Na Beneškem.</i>	
Marenberg . . . 11 "	Št. Mihor . . . 15 "	Bela . . . 15 1/2 m.	
Marburg . . . 14 1/2 "	Št. Vid . . . 11 "	Čevdat . . . 12 "	
Murau . . . 16 1/2 "	Spital . . . 16 "	Gemona . . . 15 1/2 "	
Ormuž . . . 17 1/2 "	Trebiž . . . 12 1/2 "	Kasarsa . . . 18 "	
Pešnica . . . 15 "	Velkovec . . . 9 1/2 "	Latisana . . . 17 "	
Podčetertek . . . 10 1/2 "	Verba . . . 10 1/2 "	Palmanova . . . 13 "	
Poljčane . . . 12 "	Volfsberg . . . 12 1/2 "		

Pordenone . . . 20 m.	Dugoselo . . . 18 $\frac{1}{2}$ m.	Samobor . . . 13 m.
Portogruaro 18 $\frac{1}{2}$ "	Glina . . . 20 "	Senj . . . 16 $\frac{1}{2}$ "
Št. Daniel . . . 16 $\frac{1}{2}$ "	Ivanič . . . 19 $\frac{1}{2}$ "	Severin . . . 11 $\frac{1}{2}$ "
Tarčeta . . . 14 "	Jaska . . . 13 $\frac{1}{2}$ "	Varaždin . . . 20 "
Venec . . . 15 $\frac{1}{2}$ "	Karlovac . . . 14 "	Zagreb . . . 16 "
Videm . . . 14 "	Krapina . . . 15 "	
	Lekenek . . . 19 $\frac{1}{2}$ "	<i>Na Ogerskem.</i>
<i>Na Horvaškem.</i>	Lokve . . . 10 $\frac{1}{2}$ "	
Bistra . . . 14 $\frac{1}{2}$ m.	Netratič . . . 12 $\frac{1}{2}$ "	Belatinci . . . 20 m.
Čirkvenica . . . 13 "	Ogulin . . . 14 "	Lendava gor. 19 $\frac{1}{2}$ "
Čakovec . . . 20 "	Otočac . . . 16 $\frac{1}{2}$ "	Sobota . . . 19 $\frac{1}{2}$ "

Naznanila po telegrafu.

V nemško-avstrijski telegrafni zvezi se za enojno naznanilo ceni 1 do 20 besed, in plačuje se po razni daljavi tako:

do 10 milj — fl. 60 kr.				čez 100 do 135 milj 3 fl. 60 kr.			
čez 10	" 25	" 1	" 20	" 135	" 175	" 4	" 20
" 25	" 45	" 1	" 80	" 175	" 220	" 4	" 80
" 45	" 70	" 2	" 40	" 220	" 270	" 5	" 40
" 70	" 100	" 3	" —	" 270	" 325	" 6	" —

Za vsacih 10 besed, ki so od 20 več, se šteje še polovica spredaj postavljenega plačila, namreč 30, 60, 90 kr. itd. več.

Pri telegrafnih napravah drugih dežel se za enojno naznanilo ceni 1 do 25 besed razun napisa, in plačilo gre tako:

do 10 milj 1 fl.				čez 100 do 135 milj 6 fl.			
čez 10	" 25	" 2	" "	" 135	" 175	" 7	" "
" 25	" 45	" 3	" "	" 175	" 220	" 8	" "
" 45	" 70	" 4	" "	" 220	" 270	" 9	" "
" 70	" 100	" 5	" "	" 270	" 325	" 10	" "

Za več kot 25 do 50 besed se plačuje 2krat toliko, za več kot 50 do 100 besed pa 3krat toliko.

Colnina za vvožnjo in izvožnjo.

Od blaga, ki se vozi v cesarstvo ali iz cesarstva, se na meji plačuje col v večjem ali manjšem znesku, in sicer večidel po meri colnega centa, kakor posebej odločuje postava.

Avstrijsanska colna tarifa.

	fl.	k.		fl.	k.
Baker ali kuper, sirov	—	80	Glinjasta posoda, lepa,		
„ v plošah ali drogih	8	—	porcelan	15	75
Bakreno in medeno blago	15	75	„ nar lepša	42	—
Barve, lesne in navadne,			Hmelj, suh	2	63
v celem	—	—	Jedila: kruh, prikuha	—	80
„ lesne zdrobljene	—	53	„ testene, ne pečene	2	63
„ drage: košenila,			„ ženof, kapare	8	—
indika, zaflor	—	80	„ drage in posebno		
„ v izlečkih narejene	1	58	pripravljene	15	75
Bombaž (pavola), sirov	—	—	Kakao, v bobu, sirovo	8	—
„ predelan	—	53	„ somleto	10	50
Bombaževa preja, vata	5	25	Kamni, dragi, biseri	15	75
„ ubeljena ali so-			„ navadni, obdelani,		
sukana	10	50	brusi, škerli	—	80
„ barvana	13	15	Kamno blago, navadno	1	58
Bombaževo blago, na-			„ „ lepo	15	75
vadno, sirovo	42	—	Kava (kafè), sirova	8	—
„ srednje	78	75	„ sožgana	10	50
„ lepo	105	—	Kavčuk in gutaperča	8	—
„ prav lepo	262	50	„ izdelki iz obojega	15	75
Bukve, mape, muzikalije	3	15	Kemične tvarine: žveplo,		
Cin in cink, sirov	—	42	potašelj, vinski		
„ „ v plošah	4	20	kamen	—	—
Cinasto in cinkasto blago	15	75	„ druge: soliter, vi-		
Cuker ali sladkor očišen	13	15	triol, boraks	—	42
Cukrena moka	9	45	Kemični izdelki: mazila,		
„ za cukrarnice	6	30	duhovi	15	75
Cukren sirup	3	15	„ barve, črnila,		
Cunje, pri vvožnji	—	—	laki	15	75
„ pri izvožnji	4	20	„ žleze, drože, pe-		
Čaj ali tè, kineški	15	75	čatni osek	5	25
Čreslo, ježice, pri iz-			„ manj drage barve	2	63
vožnji	—	42	Kis (jesih), v sodih	—	80
Dišave, drage: kadilo,			„ v sklenicah, verčih	8	—
mira, kavra, ambra	5	25	Klej, lim, močič (štirka),		
„ srednje: poper, in-			černine	—	80
„ bolj drage: balzam,			Kosti, rogovi, mezdra	—	—
bizam, diš. olja	13	15	„ pri izvožnji	—	80
„ nar dražje: cimet,			Kost, ribja pripravljena	5	25
klinčki, žafran	15	75	„ slonova, koralde	—	80
Drake, šetine, žime, pri-			Košeni, roženi izdelki	15	75
pravljene	—	80	Kože, živalske, sirove	—	—
Glinjasta posoda, groba	—	42	„ pri izvožnji	2	63
„ navadna bela	5	25	Kožuhovina, pol izdelana	2	63
„ srednje lepa	10	50	Kratko ali drobno blago,		
			nar dražje	262	50

	fl.	k.		fl.	k.
Kratko ali drobno blago,			(Razun colnine se mora		
drago	105	—	pri olu tudi porabnina		
" manj vredno	52	50	plačati).		
Ladije, lesene, za tunjo	—	—	Olje, laško, v verčih, skle-		
" železne "	5	25	nicah	13	15
Lan, konopnina	—	6	" v sodih	3	15
Lanena preja, sirova	2	63	" dalmatinsko, v		
" ubeljena, barvana	8	—	sodih	1	58
" sosukana	13	15	" laneno, repično	1	58
Laneno blago: vervi	1	58	Papir, grob	—	80
" platno, grobo	5	25	" navaden, ne liman	3	15
" navadno, sirovo	15	75	" lep, liman, barvan	8	—
" ubeljeno, barva-			" nar lepši, pozlačen,		
no, pleteno	42	—	stiskan	15	75
" srednje, tiskano	78	75	Papirnati izdelki	15	75
" lepo, tančica	105	—	Pletenina, iz bičja, ličja,		
" nar lepše, všito,			terstja, slame,		
špice	262	50	gropa	—	27
Les za kurjavo, 100 kub.			" navadna	2	63
čevljev	—	42	" srednje lepa	10	50
" pri izvožnji	—	42	" lepa z drugimi		
" za stavbe in dela			prepletki	78	75
100 kub. čevljev	—	80	" nar lepša, slam-		
" " pri izvožnji	—	80	niki	262	50
Leseno blago, grobo	—	42	Podobe, tiskane	8	—
" navadno, furniri,			Rajš ali laško pšeno	—	80
parkete	2	10	Ribe, sirove, slaniki,		
" lepo za hišno pri-			polenovke	1	58
pravo	5	25	" druge, slane, suhe	2	63
" nar lepše, izre-			" jegulje, tunice v		
zано, pozlačeno	15	75	olji	5	25
Masine, železne	4	20	Sadje, suho, orehi	—	80
" drugačne	15	75	" južno, navadno	—	80
Med, sam in v satovji	1	5	" srednje, pomeran-		
Medica, v sodih	—	80	če, limone, smokve	2	63
Meso, sirovo	—	80	" drage, mandeljni,		
" suho, pripravljeno	2	63	pavčki	5	25
" v klobasah	8	—	Semena, laneno, repično	—	6
Moka, gris, kaša	—	80	" deteljno, povertno	—	27
" v Istro z morja	—	40	" ženof, janež, ku-		
" na Horvaš, iz Bosne	—	27	mina	—	80
Oblačila, navadne	78	75	Sita in šeti, navadne	4	20
" iz kožuhovine	105	—	" bolj lepe	15	75
" lepe	157	50	Smole, navadne	—	—
" nar lepše, kinči	262	50	" terpentin, kamno		
Oglje, šota, premog	—	—	olje	—	42
Ol (pir), v sklenic., verčih	8	—	" gume, terpentino-		
" v sodih	—	80	vo olje	—	80

	fl.	k.		fl.	k.
Sočivje, bob, grab, fežol	—	26	Volna, sirova	—	—
Sol, kamna, kuhana . . .	—	42	„ ubeljena, barvana	—	80
(Sol za kuho se ne sme vvaževati).			Volnata preja, sirova . .	5	—
Srebro, izdelano v blago	262	50	„ ubeljena, barvana	13	15
Steklo (glaž), grobo . . .	1	58	Volnato blago, grobo . .	8	—
„ navadno, belo	5	25	„ navadno, sukнено	52	50
„ srednje, brušeno,			„ srednje, žametovo	78	75
rezano	10	50	„ lepo, tanko, tis-		
„ lepo, barvano, zer-			kano	105	—
kala	15	75	„ nar lepše, vsito,		
Svila (žida), sirova . . .	—	80	šali	262	50
„ pri izvožnji	31	50	Vosek, bel in rumen . .	4	20
„ sosukana	8	—	Vozovj, teški, od enega	2	63
„ pri izvožnji	10	50	„ lahki, za ljudi	15	75
„ ubeljena, barvana	15	75	„ lepi, kočije	105	—
Švilnato blago, navadno	157	50	„ za železnico	262	50
„ lepo, gladko in			Zlato, izdelano v blago	262	50
pretkano	262	50	Železo, sirovo	—	42
Svinec, sirov	1	5	„ vilito	1	5
„ vlit, v plošah,			„ skovano, zvaljano,		
kroglah	4	20	jeklo	2	63
Svinčena beljava, menik	1	58	„ na pol izdelano, le-		
Svinčeno blago	15	75	mezi, mački, drat	5	25
Tabak, sirov, v listih . . .	10	50	Železna lama (pleh),		
„ pripravljen	47	25	černa	4	20
Tolše: mašlo, salo, bob			„ izlikana, pofirne-		
ali špeh	2	63	žana, pocinjena	5	25
„ stearin	4	20	Železno blago, grobo . .	5	25
„ ribja mast	—	53	„ navadno, orodje	10	50
„ druge masti	—	80	„ lepo, tanko izde-		
Usnje, navadno	8	—	lano	15	75
„ lepo, tiskano, po-			Zganina, vinski cvet,		
zlačeno	13	15	arak, rum	8	—
Usnjato blago	15	75	„ likér, punšev iz-		
Vino, mošt, v sklenicah,			leček, močne slad-		
vercih	13	15	čine	13	15
„ v sodih in mehovih	10	50	(Razun colnine se mora		
mošt iz colne iz-			pri žganini tudi po-		
jeme dalmatinske	—	95	rabnina plačati.)		
„ iz Bosne na Hor-			Žito, pšenica	—	35
vaško	2	63	„ v Istro z morja	—	18
„ vsklenicah kot šam-			„ na Horvaško iz		
paujar zamašenih	15	75	Bosne	—	12
Vnetila: žveplenke, klinč-			„ soržica, rež, tur-		
ki	5	25	šica, proso, ajda	—	26
„ smodnik (pulfer)	26	25	„ ječmen, oves	—	16
„ strelne kapice	52	50	Živalda, divja, majhina	—	—
			„ večja	1	58

	fl.	k.		fl.	k.
Živalski pridelki: mleko,			Živina: konji in žebeta,		
jajca	—	—	1 glava	2	10
„ čeva, mehurji	—	80	„ osli in mule	1	5
„ sir v hleblih	5	25	„ iz Bosne na Hor-		
Živina, voli, 1 glava	4	20	vaško: voli 1 glava	1	40
„ krave, junčki	2	10	„ ovce in koze	—	9
„ teleta	—	42	„ prešiči	—	34
„ ovce in koze	—	27	Zivo srebro	8	—
„ prešiči	1	5	Zivosreberne priprave,		
„ jagnjeta, kozlički			cinober	15	75
prasci	—	18			

Razun odločene colnine so še posebne plačila za vaganje, pečatenje in pisanje listkov.

Colnina pri vvoznji in izvoznji je proti deržavam nemške zveze obilno zmanjšana, ali za en del, ali za polovico, ali je celo pregledana.

Porabnina za vžitke.

Za porabo nekterih vžitkov se zdaj po vsem cesarstvu pri prodaji posebne plačila, ki so odločene po meri, tehti ali številu.

Klavna živina: voli in krave,			Meso presno, pri		
1 glava	2 fl.	10 kr.	prodaji, 1 cent	fl.	44 kr.
„ teleta	—	35	Vino, 1 vedro	1	40
„ ovce in koze	—	14	Mošt, vinski 1 v.	1	5
„ jagnjeta in ko-			Mošt, sadovni 1 v.	—	35
zlički	—	9	Ol (pir), 1 vedro	—	70
„ prešiči	—	52 1/2	Žganje, 1 vedro	5	25
„ prasci	—	26 1/2			

Pri nekterih večjih mestih, ki se štejejo za zaperte mesta, je za imanovane stvari večja porabnina odločena, tudi je za vsakere druge vžitke posebno plačilo naloženo.

Mere in tehte.

Po novejših cesarskih postavah se morajo vse prodaje go-diti po avstrijski ali dunajski meri in tehti.

Mere na dolgost.

<i>Avstrijanske postavne mere.</i>		<i>Milimeter, franc.</i> 0.455 d. čert.	
Milja, avstrijanska	4000 sežnjev.	Milja, nemška zem-	
Seženj, dunajski	6 čevljev.	ljomerska	3905.6 d. sež.
Čevelj, dunajski	12 pavcov.	" italijanska	976 "
Pavec (cola)	12 čert.	" angleška	848 "
Poteza, v vojaški		Palica, bistriška	1.5 d. vat.
meri	3 pavce.	" novomeška	2 "
Vatel, dunajski	29.579 pavc.	Ped, navadna	9 d. pavc.
		" stara tekavska	8.333 "
		Pest, v konjski	
		meri	4 "
		Seženj, francoski	6.322 d. čev.
		Vatel, stari krajn-	
		ski (4 stare	
		pedi)	1.127 d. vat.
		" st. štajarski	1.111 "
		" požunski	0.706 "
		" angleški	1.172 "
		Versta, rusovska	562.5 d. sež.

Druge mere.

Brač, beneški, za volno	0.878 d. vat.
" " za svilo	0.821 "
Čevelj, pariški	1.027 d. čev.
Dlan (4 persti)	3 d. pavc.
Kilometer, francos.	593.922 d. sež.
Komolec (4 na en sež.)	1.5 d. čev.
Korak (4 na 2 sežnja)	2.4 "
Lahtra rudarska	1.033 d. sež.
Lekat (3 stari vatli)	3.381 d. vat.
Meter, francoski	3.161 d. čev.

Mere na planoto.

<i>Avstrijanske postavne mere.</i>		<i>Druge mere.</i>	
Štirjaška milja	10000 oralov.	Vagan posetve	533.333 □ sež.
Oral, avstrijanski	1600 □ sež.	Postat vinograda	1200 □ "
Štirjaški seženj	36 □ čev.	Ara, francoska	27.112 □ "
" čevelj	144 □ pavc.	Hektara, franc.	1.760 oral.

Mere na debelost.

<i>Avstrijanske postavne mere.</i>		<i>Druge mere.</i>	
Kočni seženj	216 k. čev.	Kočni pavec, pariški	1.083 d. k. pc.
" čevelj	1728 k. pavc.	Stera, francoska	31.64 k. čev.

Votle mere za suhe stvari.

<i>Avstrijanske postavne mere.</i>		<i>Druge mere.</i>	
Vagan, dunajski	8 osmink.	Liter, francoski	0.687 d. bok.
Osminka	4 bokale.	Mernik, novi kraju-	
Merica	2 bokala.	ski (16 d. bok.)	0.5 d. vag.
Bokal ali pinta	2 poliča.	" stari krajski	0.437 "
Polič	2 maselca.	" stari celjski	0.432 "
		Polovnik, teržaški	0.401 "
		Somma, metrična,	
		italijanska	1.622 "
		Star, krajn. (4 stari	
		merniki)	1.748 "
		" teržaški	1.5 "
		Vagan, peštanski	1.232 "

Druge mere.

Birgelj, celjovski	1.333 d. vag.
" graški	1.311 "
" marburski	1.406 "
Bokal, teržaški	1.357 d. bok.
Hektoliter, franc.	2.141 d. vag.

Votle mere za tekoče stvari.

<i>Avstrijske postarne mere.</i>		Liter, francoski	0.627 a. bok.
Vedro, avstrijsko	40 bokalov.	Polovnjak štajarski	5 a. ved.
Bokal ali pinta	2 poliča.	Šartin, štajarski	10 "
Polič	2 maseljč.	Vedro, poljsko (15 bokalov)	0.337 "
<i>Druge mere.</i>		" horvaško in celjsko (20 b.)	0.5 "
Barigla, primorska	1.166 a. ved.	" trebansko (30 bokalov)	0.75 "
Čeher, vipavski (50 bokalov)	1.25 "	" dolensko (32 bokalov)	0.8 "
" ogerski veliki	1.468 "	Vorna teržaška	1.162 "
Hektoliter, francoski	1.718 "		
Kvinč, primorski (60 bokalov)	1.5 "		

Tehte za vaganje reči.

<i>Avstrijske postavne tehte.</i>		<i>Druge tehte.</i>	
Cent, dunajski (1.120 colnih centov) 100 funtov.		Funt, budski, 28 d. lotov.	
Funt, dunajski (1.120 oclnih funtov) 32 lotov.		Gram, francoska	0.228 d. kv.
Lot, dunajski (0.035 colnega funta) 4 kvintelci.		Kilogram, francoski	1.785 d. ft.
Cent, novi colni (100 colnih funtov) 89.285 d. funt.		Kvintal, francoski (200 colnih funt.)	178.571 d. funt.
Funt, novi colni (500 francoskih gram) 28.571 lotov.		Libra, beneška	0.851 d. funt.
Manjše deline funta so desetinke, stotinke, tisućinke.		Marka, kolonijska (16 dunajskih lot.)	0.5 d. funtov.
		Pud, rusovski	29.250 d. funt.
		Tunja, mornarska	20 d. cent.
		Unča, dunajska	2 d. lot.
		" teržaška	8 d. lot.

Denarji, novi in stari.

Po novejših cesarskih postavah se morajo vse plačila šteti po novem avstrijskem denarji. Iz 1 novega funta srebra se kuje po 30 zveznih tolarjev, in po 45 avstrijskih goldinarjev, iz 1 novega funta zlata pa se kuje po 50 zveznih kron, in po 100 polkron. Veljava srebernega denarja je stanovitna, veljava zlatega in ptujega denarja se ravna po kupčijski ceni.

<i>Avstrijski postavni denarji.</i>		Goldinar, zlatnik ali forint	1 fl. — kr.
<i>Sreberni.</i>		Petica ali četertnik (4 na 1 fl.)	— " 25 "
Veliki zvezni tolar	3 fl. — kr.	Desetica (10 na 1 fl.) — "	10 "
Mali zvezni tolar	1 " 50 "	Peterka (20 na 1 fl.) — "	5 "
Dvogoldinarski tolar	2 " — "		

Kupreni.

Groš ali trojka . . .	— fl. 3 kr.
Krajcar ali sold (100 na 1 fl.) . . .	— „ 1 „
Polkrajcar ali polsold . . .	— „ 0,5 „

Papirnati.

Bankovci po 1 fl., 5 fl., 10 fl., 100 fl. in 1000 fl.	-
---	---

Razmera starih in novih denarjev.

100 fl. konvencijnih	105 fl.	— kr.
100 „ dun. veljave	42 „	— „
100 „ renskih	87,50 „	— „
100 lir avstrijskih	35 „	— „

Stari avstrijski denarji:

Sreberni.

Dvogoldinarski tolar in avstrijan.	skudo	2 fl. 10 kr.
Goldinar, polskudo . . .	1 „	5 „
Dvajsetica nova, in avstrijan.	lira . . .	— „ 35 „
„ stara . . .	— „	34 „
Desetica, pollira . . .	— „	17 „
Peterka, četertlira . . .	— „	8,5 „
Šestica, nova . . .	— „	10 „
Groš, sreberni . . .	— „	5 „
Križavec . . .	2 „	30 „
Polkrižavec . . .	1 „	12 „
Četertkrižavec . . .	— „	55 „

Kupreni.

Krajcar	1,5 kr.
Polkrajcar	0 5 „

Drugi denarji.

Zlati.

Krona, zlata nova . . .	13 fl. 50 kr.
Polkrona	6 „ 75 „
Cekin ali dukat, avstrijski	4 „ 72,5 „
Suverendor ali sovrar avstrijski	14 „ — „
Friderikdor, pruski	7 „ 70 „
Imperial, ruski	8 „ 1,5 „
Napoleondor, francoski (20 frankov)	8 „ — „
Suverendor, angleški	10 „ — „

Sreberni.

Frank, francoski	— fl. 40 kr.
Funt šterlingov, angleški	10 „ — „
Goldinar, južno-nemški	— „ 86,9 „
Lira, italijanska	— „ 40 „
Rubelj, ruski	1 „ 61 „
Skudo, rimski	2 „ 13,5 „
Tolar, za 5 frankov	2 „ — „
„ za 5 lir ital.	2 „ — „

Pri premenjevanji starega in novega denarja sploh velja vodilo:

4 stari krajcarji dajo 7 novih; 20 starih goldinarjev da 21 novih; in 1 star goldinar da 1 gld. 5 kr. novega denarja.

Stari krajcerji se lahko premenijo v nove, če se k številu starih pridene polovica in še četertina tistega števila. Na pr. 20 kr.; k 20 polovica 10, in še četertina 5, je to 35 n. kr.

Stari goldinarji se premenijo v nove, če se k številu starih prišteje po 5 odstotka ali percentov; na pr. 100 fl. da 105 n. fl.

Denar dunajske veljave se lahko premeni nar poprej v konvencijnega (250 fl. dun. velj. da 100 fl. konv.), po tem v novega.

Premenjava starega avstr. denarja v novega.

Stari denar		Novi denar		Stari denar		Novi denar	
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
—	$\frac{1}{4}$	—	0.43	—	42	—	73.5
—	$\frac{1}{2}$	—	0.87	—	43	—	75.25
—	$\frac{3}{4}$	—	1.31	—	44	—	77
—	1	—	1.75	—	45	—	78.75
—	2	—	3.5	—	46	—	80.5
—	3	—	5.25	—	47	—	82.25
—	4	—	7	—	48	—	84
—	5	—	8.75	—	49	—	85.75
—	6	—	10.5	—	50	—	87.5
—	7	—	12.25	—	51	—	89.25
—	8	—	14	—	52	—	91
—	9	—	15.75	—	53	—	92.75
—	10	—	17.5	—	54	—	94.5
—	11	—	19.25	—	55	—	96.25
—	12	—	21	—	56	—	98
—	13	—	22.75	—	57	—	99.75
—	14	—	24.5	—	58	1	1.5
—	15	—	26.25	—	59	1	3.25
—	16	—	28	1	—	1	5
—	17	—	29.75	2	—	2	10
—	18	—	31.5	3	—	3	15
—	19	—	33.25	4	—	4	20
—	20	—	35	5	—	5	25
—	21	—	36.75	6	—	6	30
—	22	—	38.5	7	—	7	35
—	23	—	40.25	8	—	8	40
—	24	—	42	9	—	9	45
—	25	—	43.75	10	—	10	50
—	26	—	45.5	11	—	11	55
—	27	—	47.25	12	—	12	60
—	28	—	49	13	—	13	65
—	29	—	50.75	14	—	14	70
—	30	—	52.5	15	—	15	75
—	31	—	54.25	16	—	16	80
—	32	—	56	17	—	17	85
—	33	—	57.75	18	—	18	90
—	34	—	59.5	19	—	19	95
—	35	—	61.25	20	—	21	—
—	36	—	63	21	—	22	5
—	37	—	64.75	22	—	23	10
—	38	—	66.5	23	—	24	15
—	39	—	68.25	24	—	25	20
—	40	—	70	25	—	26	25
—	41	—	71.75	26	—	27	30

Stari denar		Novi denar		Stari denar		Novi denar	
fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
27	—	28	35	73	—	76	65
28	—	29	40	74	—	77	70
29	—	30	45	75	—	78	75
30	—	31	50	76	—	79	80
31	—	32	55	77	—	80	85
32	—	33	60	78	—	81	90
33	—	34	65	79	—	82	95
34	—	35	70	80	—	84	—
35	—	36	75	81	—	85	5
36	—	37	80	82	—	86	10
37	—	38	85	83	—	87	15
38	—	39	90	84	—	88	20
39	—	40	95	85	—	89	25
40	—	42	—	86	—	90	30
41	—	43	5	87	—	91	35
42	—	44	10	88	—	92	40
43	—	45	15	89	—	93	45
44	—	46	20	90	—	94	50
45	—	47	25	91	—	95	55
46	—	48	30	92	—	96	60
47	—	49	35	93	—	97	65
48	—	50	40	94	—	98	70
49	—	51	45	95	—	99	75
50	—	52	50	96	—	100	80
51	—	53	55	97	—	101	85
52	—	54	60	98	—	102	90
53	—	55	65	99	—	103	95
54	—	56	70	100	—	105	—
55	—	57	75	200	—	210	—
56	—	58	80	300	—	315	—
57	—	59	85	400	—	420	—
58	—	60	90	500	—	525	—
59	—	61	95	600	—	630	—
60	—	63	—	700	—	735	—
61	—	64	5	800	—	840	—
62	—	65	10	900	—	945	—
63	—	66	15	1000	—	1050	—
64	—	67	20	2000	—	2100	—
65	—	68	25	3000	—	3150	—
66	—	69	30	4000	—	4200	—
67	—	70	35	5000	—	5250	—
68	—	71	40	6000	—	6300	—
69	—	72	45	7000	—	7350	—
70	—	73	50	8000	—	8400	—
71	—	74	55	9000	—	9450	—
72	—	75	60	10000	—	10500	—

Poštetev obrest ali interesov.

Kapital		na 1 leto		na 1 mesec		Kapital		na 1 leto		na 1 mesec	
fl.		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.		fl.	kr.	fl.	kr.
Po 1 od 100						Po 2¹/₂ od 100					
od	1	—	1	—	0·08	od	1	—	2·5	—	0·20
	2	—	2	—	0·16		2	—	5	—	0·41
	3	—	3	—	0·24		3	—	7·5	—	0·62
	4	—	4	—	0·33		4	—	10	—	0·83
	5	—	5	—	0·41		5	—	12·5	—	1·04
	6	—	6	—	0·49		6	—	15	—	1·24
	7	—	7	—	0·58		7	—	17·5	—	1·45
	8	—	8	—	0·66		8	—	20	—	1·66
	9	—	9	—	0·74		9	—	22·5	—	1·87
	10	—	10	—	0·83		10	—	25	—	2·08
	20	—	20	—	1·66		20	—	50	—	4·17
	30	—	30	—	2·49		30	—	75	—	6·25
	40	—	40	—	3·33		40	1	—	—	8·34
	50	—	50	—	4·16		50	1	25	—	10·43
	100	1	—	—	8·33		100	2	50	—	20·86
	200	2	—	—	16·66		200	5	—	—	41·73
	300	3	—	—	24·99		300	7	50	—	62·59
	400	4	—	—	33·33		400	10	—	—	83·45
	500	5	—	—	41·66		500	12	50	1	4·33
	1000	10	—	—	83·33		1000	25	—	2	8·66
po 2 od 100						po 3 od 100					
od	1	—	2	—	0·16	od	1	—	3	—	0·25
	2	—	4	—	0·33		2	—	6	—	0·50
	3	—	6	—	0·49		3	—	9	—	0·75
	4	—	8	—	0·66		4	—	12	—	1·00
	5	—	10	—	0·83		5	—	15	—	1·25
	6	—	12	—	0·99		6	—	18	—	1·50
	7	—	14	—	1·16		7	—	21	—	1·75
	8	—	16	—	1·33		8	—	24	—	2·00
	9	—	18	—	1·49		9	—	27	—	2·25
	10	—	20	—	1·66		10	—	30	—	2·50
	20	—	40	—	3·33		20	—	60	—	5·00
	30	—	60	—	4·99		30	—	90	—	7·50
	40	—	80	—	6·66		40	1	20	—	10·00
	50	1	—	—	8·33		50	1	50	—	12·50
	100	2	—	—	16·66		100	3	—	—	25·00
	200	4	—	—	33·33		200	6	—	—	50·00
	300	6	—	—	49·99		300	9	—	—	75·00
	400	8	—	—	66·66		400	12	—	1	—
	500	10	—	—	83·33		500	15	—	1	25·00
	1000	20	—	1	66·66		1000	30	—	2	50·00

Poštetev obrest ali interesov.

Kapital		na 1 leto			na 1 mesec			Kapital		na 1 leto			na 1 mesec				
fl.		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.		fl.		kr.	fl.	kr.	fl.	kr.			
po 3½ od 100						po 5 od 100											
od	1	—	3·5	—	0·29	od	1	—	5	—	0·41						
	2	—	7	—	0·58		2	—	10	—	0·93						
	3	—	10·5	—	0·87		3	—	15	—	1·24						
	4	—	14	—	1·16		4	—	20	—	1·66						
	5	—	17·5	—	1·45		5	—	25	—	2·08						
	6	—	21	—	1·74		6	—	30	—	2·49						
	7	—	24·5	—	2·04		7	—	35	—	2·91						
	8	—	28	—	2·33		8	—	40	—	3·33						
	9	—	31·5	—	2·62		9	—	45	—	3·74						
	10	—	35	—	2·91		10	—	50	—	4·16						
	20	—	70	—	5·83		20	1	—	—	9·33						
	30	1	5	—	8·74		30	1	50	—	12·49						
	40	1	40	—	11·66		40	2	—	—	16·66						
	50	1	75	—	14·58		50	2	50	—	20·83						
	100	3	50	—	29·16		100	5	—	—	41·66						
	200	7	—	—	58·33		200	10	—	—	93·33						
	300	10	50	—	87·94		300	15	—	1	24·99						
	400	14	—	1	16·66		400	20	—	1	66·66						
	500	17	50	1	45·83		500	25	—	2	8·33						
	1000	35	—	2	91·66		1000	50	—	4	16·66						
po 4 od 100						po 6 od 100											
od	1	—	4	—	0·33	od	1	—	6	—	0·5						
	2	—	8	—	0·66		2	—	12	—	1						
	3	—	12	—	0·99		3	—	18	—	1·5						
	4	—	16	—	1·33		4	—	24	—	2						
	5	—	20	—	1·66		5	—	30	—	2·5						
	6	—	24	—	1·99		6	—	36	—	3						
	7	—	28	—	2·33		7	—	42	—	3·5						
	8	—	32	—	2·66		8	—	48	—	4						
	9	—	36	—	2·99		9	—	54	—	4·5						
	10	—	40	—	3·33		10	—	60	—	5						
	20	—	80	—	6·66		20	1	20	—	10						
	30	1	20	—	9·99		30	1	80	—	15						
	40	1	60	—	13·33		40	2	40	—	20						
	50	2	—	—	16·66		50	3	—	—	25						
	100	4	—	—	33·33		100	6	—	—	50						
	200	8	—	—	66·66		200	12	—	1	—						
	300	12	—	1	—		300	18	—	1	50						
	400	16	—	1	33·33		400	24	—	2	—						
	500	20	—	1	66·66		500	30	—	2	50						
	1000	40	—	3	33·33		1000	60	—	5	—						

Sejmi, bližnji in daljni.

Na Krajskem.

- V Ljubljani**, glavnem mestu, v 3. poned. po sv. 3 kraljih, v 1. poned. m. maja, v poned. po sv. Petru in Pavlu, po malem šmarnu, in po sv. Leopoldu; vsak sejem terpi ves teden.
V Bistrici, na Pivki, v poned. po sv. Jurju, in po sv. Martinu
V Bistrici, v Bohinju, 24. jun. in 6. dec.
Na Blokah, nad Ložem, v poned. po sv. imenu Jezusovem, in 29. sept.
V Bučki, v Kerškem kant., 24. febr., 25. apr., v poned. pred kresom, v poned. pred sv. Mihelom, in 11. nov.
V Cerkljah, 17. jan., veliki petek, 16. avg. in 21. okt.
V Cerknici, 24. febr., v 4. poned. po veliki noči, 26. jul. in 2. nov.
V Čermošnicah, v Novomeškem kant., 12. marca, 24. jun., v poned. po roženkr. nedelji.
V Černem verhu, nad Vipavo, 24. apr., in v poned. po mal. Šmarnu.
V Čeruo mlju, vsaki kvaterni torek, veliki torek, v torek po sv. Petru in Pavlu, in po sv. Simonu in Judu.
V Česnicah, v Berdskem kant., velikon. torek, 24. jun. in 28. okt.
V Doberničah, v Trebanskem kant., 21. apr., 4. maj., 7. jul.
Na Dobrovi, 14. febr., veliki poned., in 29. avg.
V Dobu, v Berdskem kant., vsak poned. po kvaterni nedelji.
V Doljih, v Mokronoškem kant., 20. jan., v 3. poned. po veliki noči, v poned. pred sv. Lovrencem, in 29. sept.
V Dolu, v Berdskem kant., 26. marca in 5. avg.
V Gočah, na Vipavskem, 30. nov.
V št. Gothardu, v Berdskem kant., cvetni petek, 5. maj., 25. maj. in 2. jul.
V Grahovem, v Planinskem kant., 9 febr., in 17. apr.
V Idrji, veliko sredo, 16. maj., 15. okt., in 4. dec.
V Idrji spodni, (pri fari), 3. maj, in v poned. po roženkr. ned.
Na Igu, 27. febr., 20. marc., v 2. poned. po velikinoči, binkoštni četrtek, 10. avg., in 11. nov.
V Islakah pri sv. Jurju, v Litijskem kant., 24. apr., in v poned. po sv. Tilnu.
V št. Jerneju, v Kostanjevskem kant., v poned. po sv. Trojici, 24. avg., in v poned. po vernih dušah.
Na Jesenicah, v Radoliškem kant., 22. jul. in 2. nov.
V št. Jurju, pri Svibnem, v Radeškem kant., 24. apr. in 24. jun.
V Kamni gorici, v Radoliškem kant., 10. avg., in 4. dec.
V Kamniku, 20. jan., 12. marc., 9. jun., 24. avg., 15. okt., 4. dec.
Na Kerki, v Višnjem kant., v poned. po sv. 3 kraljih, 16. maj., 5. jun., in v poned. po roženkr. ned.
V Kerškem, 3. febr., pustni ponedeljek, 18. marc., 4. maj., 4. jun., 2. avg., v poned. po sv. Lukežu, in 25. nov.

- V *Kočerju*, 20. jan., 4. maj., 15. jun., 25. jul., 24. avg., 30. nov., 31. dec.
 V *Kostanjevici*, v poned. po tihi ned., po sv. Jakobu, po sv. Mihelu, in kvat. poned. v adventu.
 V *Krajski gori*, v poned. pred žegnansko ned.
 V *Kranju*, 25. apr., 1. avg., 31. sept., 18. okt., in 11. nov.
 V *Krašnji*, v Berdskem kant., 5. avg. in 21. dec.
 V *Kropi*, v Radoljskem kant., 12. jul., in 6. nov.
 V št. *Lambertu*, v Litijskem kant., 14. febr., 22. maj., in 17. sept.
 V *Lašičah*, v poned. pred sv. Matijem in 9. sept.
 V *Leskovcu*, pri Kerškem, v poned. pred sv. Jurjem, in 14. avg.
 V *Litii*, v poned. po 4. nedelji v postu, 4. maj., v poned. po sv. Telesu, po sv. Mihelu, in po sv. Miklavžu.
 V *Logatcu doljnem*, v Planinskem kant., 12. marc.
 V *Logatcu gornjem*, v petek po vnebohodu Krist., v poned. po roženkr. ned., in 13. dec.
 V *Loki*, 17. marc., 24. apr., binkoštni torek, 24. jul., 24. avg., 29. sept., in 25. nov.
 V *Ložu*, 4. maj., 16. avg., in 28. okt.
 V št. *Lovrencu*, v Trebanskem kant., 10. avg., in 23. nov.
 V *Lukovcu*, v Berdskem kant., 3. febr., 26. marca, 27. apr., in 9. sept.
 V *Matenji vasi*, v Postojnskem kant., 24. jun.
 V *Mengsu*, 9. febr., 17. marc., 25. maj., 29. sept., 6. nov., in 13. dec.
 V *Metliki*, v torek po sv. 3 kraljih, po svečnici, po sv. Jožefu, po beli ned., po binkoštih, po sv. Marjeti, po velikem šmarnu, po sv. Mihelu, po sv. Martinu, in po sv. Miklavžu.
 Na *Mirni*, v Trebanskem kant., 24. jun., in 3. nov.
 V *Mirni peči*, v Novomeškem kant., 20. marc., 31. maj., 30. jun., 29. sept., in 29. dec.
 V *Mokronogu*, v sab. pred tiho ned., v sab. pred sv. Jernejem, 28. okt., in 9. dec.
 V *Moravčah*, v Berdskem kant., 24. febr., veliki poned., 16. maj., 21. jun., in 11. nov.
 V *Motniku*, v Kamniškem kant., 12. febr., v 3. poned. v postu, 22. apr., 2. jun., in v sredo po roženkr. nedelji.
 V *Novem mestu*, v torek po sv. Antonu p., pred sv. Jurjem, po sv. Jerneju, po sv. Luku, in po sv. Andreju.
 V *Planini doljni*, 24. apr., in 16. avg.
 V *Planini gornji*, 12. jul., in 30. nov.
 V *Polhovem gradcu*, v Verhniškem kant., v poned. pred tiho ned., in 13. jun.
 V *Podveljbu*, na Vipavskem, 25. maja, in kvaterni četrtek v jeseni.
 V *Polšnjeku*, v Litijskem kant., v poned. po sv. Urhu.
 V *Postojni*, v poned. po vnebohodu Krist., 24. avg., 18. okt., in 3. dec.
 V *Radečah*, v 1. poned. v postu, v poned. pred sv. Jurjem, 28. jun., 1. sept., v poned. po sv. Martinu, in 27. dec.
 V *Radohovi vasi*, v Višnjagorskem kant., 2. jan., pustni poned., v poned. pred sv. Urbanom, in pred sv. Lukom.
 V *Radolici*, 12. marc., 24. apr., binkoštni torek, 26. jul., 28. okt., 13. dec.
 Na *Raki*, v Kerškem kant., kvaterno sab. v postu, in 19. nov.

- V *Razdertem*, v Senožeškem kant., 14. febr., in 11. nov.
 V *Ratecah*, pri Krajski gori, v poned. po žegnanski ned.
 V *Ribnici*, 2. jan., v 2. poned. po veliki noči, 24. jun., v poned. po 2. avg., in 21. sept.
 V *Rovtah*, v Verhniškem kant., v poned. po tihí ned., 24. jun., 10. avg., in 29. sept.
 V št. *Rupertu*, v Mokronoškem kant., 16. avg., in v poned. pred s. Luk.
 V *Senožecah*, v binkoštni čertert., in v poned. po kvat. nedelji v jeseni.
 Na *Skaručni*, v Kamniškem kant., 15. apr., 1. sept., in 29. okt.
 Na *Slančjem verhu*, v Mokronoškem kant., 4. jul.
 V *Slapjem*, na Vipavskem, velikj poned., in 22. nov.
 V *Soderšici*, v Ribniškem kant., v poned. pred sv. Gregorjem, 22. jul., in 15. okt.
 V *Sorici*, v Loškem kant., 1. maj., in 18. okt.
 V *Starem logu*, na Kočevskem, 13. apr.
 V *Starem tergu*, v Černomaljskem kant., 13. jun., in 1. okt.
 V *Scibnem*, v Radeškem kant., 1. maj. in 25. maja.
 V *Šmarji*, v Ljubljanskem kant., 16. maja.
 V *Šmartnem*, pri Litii, v poned. po sv. Jakobu, in po sv. Martinu.
 V *Šturji*, na Vipavskem, 1. febr., v poned. po beli ned., in v sredo po roženkr. ned.
 V *Ternovem*, na Pivki, v poned. po sv. 3 kraljih, po sv. Petra in Pavlu, in 19. okt.
 V *Teršišu*, (pri sveti Trojici), v mokronoškem kant., v poned. pred vnebohodom Krist., po sv. Trojici, in 23. jun.
 V *Teršiču*, 18. marc., velikj čertertek, in poned. po sv. Trojici, 30. nov., in 21. dec.
 V *Toplicah*, pri Novem mestu, 21. jan., v čertertek po sv. Matiju, po sv. Florijanu, pred vnebovzetjem Marije D., in po roženkr. ned.
 Na *Travi*, na Kočevskem, 1. maj., v poned. po sv. Urhu, in 10. avg.
 Na *Trebelnem*, v Mokronoškem kant., v sab. po velikinoči.
 V *Trebnem*, 13. jun., 12. jul., in 16. avg.
 V *Turjaku*, v Laščanskem kant., 12. marc., in 30. nov.
 Na *Uncu*, v Planinskem kant., 17. jan., in 1. poned. m. marca.
 Na *Vacah*, v Litijskem kant., v poned. po beli ned., v torek po sv. Trojici, 16. avg., in 30. nov.
 Na *Veliki loki*, v Trebanskem kant., 12. maj., in 25. jul.
 Na *Verhniki*, v kvat. poned. v postu, velikonočni torek, v poned. pred vnebohodom Krist., po sv. Trojici, 25. jul., 6. nov., in 27. dec.
 V *Verhpolju*, na Vipavskem, 22. jan., in 9. jun.
 Na *Veseli gori*, v Mokronoškem kant., 12. marca, in v sab. pred angeljsko ned.
 V št. *Vidu*, nad Blokami, v poned. po sv. Gregorju, po sv. Vidu, in po sv. Jerneju.
 V št. *Vidu*, pri Zatičini, velikonočno sredo, binkoštni torek, 15. jun., v poned. po malem šmarnu, in po roženkr. ned.
 V št. *Vidu*, na Vipavskem, 14. marca, 15. jun., in 14. avg.
 V *Vipavi*, pustni poned., velikonočni torek, v poned. po angeljski ned., in 28. oktobra.

- V *Višnji gori*, vsaki poned. po kvaterni ned., veliki poned., 24. jun., 26. jul., 1. sept., in v poned. po vsih svetnikih.
 V *Zagorju*, za Savo, 9. febr., 12. maj., 30. jun., 2. nov., 31. dec.
 V *Zagorju*, na Pivki, 17 jan., vel. poned., binkoštni poned., in 11. nov.
 V *Zatičini*, v Višenjskem kant., veliki četrtek, v poned. po vnebohodu Krist., 20. avg., in 25. nov.
 V *Železnikih*, 17. jan., velikonočni torek, 10. avg., in 30. nov.
 V *Žireh*, v Iderskem kant., sredpostno sredo, 4. jul., in 21. okt.
 V *Zušembergu*, 3. febr., 12. marca, 24. apr., 9. jun., v dan po vnebohodu Krist., 14. sept., 28. okt., in 6. dec.

Na Štajerskem.

- V *Gradcu*, glavnem mestu, v 4. poned. v postu, in 1. sept.; vsak sejem terpi tri tedne.
 V št. *Andrašu*, pri Ptujem, 20. jan., in 30. nov.
 V *Arnošu*, v Lipniškem kant., 20. jan., cvetni petek, in 24. sept.
 V *Arvešu*, v Graškem okrogu, 24. febr., križev poned., 20. jul., 24. avg., v poned. po sv. Mihelu, 21. nov.
 Pri sv. *Barbari*, v Ptujskem kant., 20. marc., v velikonočni torek, 5. maja, 15. jun., v poned. po škapul. ned., 10. avg., in 29. sept.
 V *Bistrici slovenski*, 24. febr., 27. marca, 4. maja, 25. jul., 24. avg., 29. sept.
 V *Braslovcah*, v Vranskem kant., v poned. po sv. Matiju, cvetni petek, križevo sredo, in v poned. pred sv. Matevžem.
 V *Breščah*, 14. febr., v poned. po sv. Florjanu, 13. jun., 10. avg., 6. nov., in kvat. sab. v adventu.
 V *Bruku*, poleg Mure, v 1. poned. v postu, binkoštni torek, in 11. nov.
 V *Celju*, sredpostno sredo, 1. maja, 15. jun., 10. in 28. avg., 21. okt., in 30. nov.
 Pri sv. *Duhu*, v Ločah, v Konjiškem kant., velikon. torek, in 13. jun.
 Pri sv. *Emi*, v Jelsograškem kant., v binkoštni torek.
 V št. *Florjanu*, v Landsberskem kant., 4. maja, vsaki kvat. poned., veliki četrtek, in 21. dec.
 V *Frauhajmu*, v Marburskem kant., 26. jul., in 21. sept.
 V *Firstenfeldu*, v Graškem okrogu, v 2. poned. po božiču, križev poned., 24. jun., 28. avg., v poned. pred vsemi sveti, pred sv. Miklavžem.
 V *Gomilici*, v Lipniškem kant., 25. jan., 30. jun., in 14. nov.
 V *Gomilskem*, v Vranskem kant., 4. dec.
 Na *Hajdini*, v Marburskem kant., 5. sab. po velikinoči, 1. maja, in 30. avg.
 V *Hojcah*, v Marburskem kant., 23. apr.
 V št. *Ilu*, v Marburskem kant., 5. apr., in 4. sept.
 V *Ivnici*, v Graškem okrogu, cvetni petek, 23. apr., 22. jul., in 14. sept.
 V št. *Janšu*, v Marenberskem kant., 17. jan., in v poned. po sv. imenu Mariinem.
 V *Jarenini*, v Marburskem kant., 3. febr., veliki četrtek, križev poned., 10. avg., 16. avg., in v poned. po roženkranski nedelji.
 V *Judenburgu*, v petek po vnebohodu Krist., in 21. okt.
 V št. *Jurju*, v št. Lenartskem kant., 23. apr.

- V št. *Jurju*, v Marburskem kant., 23. apr., in 8. jul.
 V št. *Jurju* pod Rifnikom, v Celjskem kant., 12. marc., 23. apr., 4. maj., v poned. po sv. Trojici, 22. jun., po kvat. ned. v jeseni, in 28. okt.
 V *Konjicah*, veliki četrtek, v poned. po sv. Jurju, križevo sredo, 24. jun., 31. jul., v poned. po sv. Mihelu, in 3. nov.
 V *Kostrivnici*, v Rogoškem kant., 10. marca, 25. apr., 15. jun., 30. jul.
 V *Kosjem*, 16. apr., 25. jul., in 7. sept.
 Pri sv. *Križu*, v Lutenberskem kant., 26. jul.
 Na *Laškem*, 24. febr., veliki četrtek, 23. apr., binkoštni torek, 24. jun., 21. sept., 11. nov., in 21. dec.
 V *Lambahu*, v Marburskem kant., 15. jun., in 16. avg.
 V *Lembergu*, v Jelšograškem kant., v 4. poned. v postu, cvetni petek, 12. apr., v poned. po sv. Urhu, in 5. avg.
 V *Landsbergu*, v Graškem okrogu, 2. nov.
 V št. *Lenartu*, v slov. goricah, v poned. po beli ned., 24. jun., 2. avg., in 6. nov.
 V *Lipnici*, v Graškem okrogu, v poned. po svečnici, 1. maja, 25. jul., in 11. nov.
 V *Ljubnem*, na gornjem Štaj., 25. jul., in 30. nov.
 Na *Ljubnem*, v Gornjograškem kant., 1. maj., in 19. nov.
 V *Loki*, v Laškem kant., 22. maj., v poned. po sv. imenu Mariinem.
 V št. *Lovrencu*, na Ptujskem polju, 10. avg., in 29. sept.
 V št. *Lovrencu*, v pušavi, v Marburskem kant., 4. maj., in 10. avg.
 V *Lučah*, v Arveškem kant., velikonočni in binkoštni torek, 10. avg., 21. sept., in 6. dec.
 V *Lutenbergu*, velikonočni in vsaki kvat. torek.
 Pri sv. *Magdalen*, pri Marburgu, 22. jul.
 V *Marburgu*, v sab. pred svečnico, 4. jul. in v sab. po sv. Luku.
 V *Marenbergu*, v 4. poned. po božiču, cvetni poned., binkoštni torek, 29. sept., in 11. nov.
 V *Mariinem Celju*, na gornjem Štaj., v petek po vnebohodu Krist., in 16. avg.
 Pri sv. *Marjeti*, v Ptujskem kant., 20. jul.
 Pri *Materi Božji*, v pušavi, v Marburskem kant., v poned. po velikem šmarnu.
 V *Mozirju*, v Gornograškem kant., 5. apr., 15. jun., v poned. pred malem šmarnom, 16. avg., in 18. okt.
 V *Mureku*, 16. marc., 16. maj., 14. avg., 29. sept., in 6. dec.
 Pri *Novi cerkvi*, v Celjskem kant., 10. avg.
 Pri *Novi štifti*, v Ptujskem kant., 18. marca, velikonočni torek, in 2. jul.
 V *Olimju*, v Kozjanskem kant., 22. maj., v poned. pred binkošti, in 30. jun.
 V *Ormušu*, cvetni petek, v poned. po s. Jakobu, in 11. nov.
 Pri sv. *Petru*, pod sv. gorami, v Kozjanskem kant., 7. sept.
 Na *Pilstanju*, v Kozjanskem kant., 9. jun., 16. avg., in 29. sept.
 Na *Planini*, v Kozjanskem kant., 1. marc., 12. maja, 15. jun., 13. jul., 15. okt., in 3. dec.
Podsredo, v Kozjanskem kant., v tiho saboto, 3. maj., v binkoštno sab., 24. jun., 21. sept., in 19. nov.

- Podčetertkom*, v Kozjanskem kant., 16. marca, velikonočni torek
10. avg., in 21. nov.
- Na *Polju*, v Kozjanskem kant., 8. maja, in 4. dec.
- V *Ptuj*, 23. apr., 5. avg., in 25. nov.
- V *Radgoni*, v Graškem okrogu, 14 dni pred pustom, binkoštni torek,
10. avg., in 15. nov.
- V *Rajhenbergu*, v Sevniskem kant., veliki četrtek, v poned. pred
binkošti, v poned. po sv. Telesu, in 30. jun.
- V *Rogatcu*, 24. febr., 21. marc., v poned. po beli nedelji, križev
poned., 25. maj., 13. jun., 12. jul., 24. avg., 14. sept., in 30. nov.
- V št. *Rupertu*, v št. Lenartskem kant., 24. sept.
- V *Rušah*, v Marburskem kant., v poned., četrtek in saboto po
malem šmarnu.
- V *Selnici*, v Marburskem kant., veliki poned., 3. maja, 6. nov.
- V *Sevnici*, na Savi, 14. febr., cvetni poned., velikonočno sredo,
in 22. jun.
- V *Slovenjemgradu*, 25. jan., v 4. in 6. saboto v postu, 12. maj.,
10. avg., in 10. nov.
- V *spodnji Poljskavi*, v Bistriškem kant., 10. marca, in 30. jun.
- V *Središču*, v Ormuškem kant., 14. febr., binkoštni torek, in
24. avg.
- V *Sečini*, v Marburskem kant., 16. marc., 4. maja, in 30. nov.
- V *Šetalih*, v Marburskem kant., 24. jun., 25. jul., in v poned. po
velikem šmarnu.
- V *Šmarji*, v Celjskem kant., v poned. po sv. 3 kraljih, v 3. po-
ned. po velikinoči, v poned. po sv. imenu Mariinem, in 4. dec.
- V *Šoštanj*, velikon. torek, 22. jun., 12. jul., in 29. sept.
- V *Štrasu*, v Lipniškem kant., 26. marc., 24. jun., in 28. nov.
- V *Ščambergu*, v Graškem okrogu, 12. marc., in 24. jun.
- Na *Teharjih*, v Celjskem kant., 21. jan., 26. marc., 12. maj., in 26. jul.
- Pri sv. *Trojici*, v št. Lenartskem kant., 4. maj., 28. maj., 16.
avg., 28. avg., in 24. sept.
- V *Velenju*, v Šoštanskem kant., 1. maj., križev poned., in 24. avg.
- V št. *Vidu*, v Ptujskem kant., 15. jun., 6. sept., in 6. nov.
- V *Vitanju*, v Konjiškem kant., sredpostno sredo, 25. maj., in 20. jul.
- V *Vojniku*, v Celjskem kant., v poned. pred svečnico, po beli
ned., 16. maj., 4. jul., in 18. okt.
- V *Vojtsbergu*, v Graškem okrogu, 1. torek v postu, velikonočni
petek, 24. avg., 29. sept., in 28. okt.
- Na *Vranskem*, velikonočni torek, in 2. sredo po velikinoči.
- V *Vildonu*, v Graškem okrogu, 24. febr., velikon. torek, 2. jul.,
22. jul., 29. sept., in 25. nov.
- V *Zavcu*, v Celjskem kant., 14. febr., 29. avg., in 4. okt.

Na Koroškem.

- V *Celjovcu*, glavnem mestu, v poned. po sv. Janezu N., in po sv.
Uršuli; vsak sejem 14 dni.
- V *Africu*, v Beljaškem kant., v tihi čertert., v poned. pred sv. Lu-
kom, in po sv. Katarini.

- V *Althofnu*, velikon. in binkoš. torek, in v poned. po sv. Martinu.
 V št. *Andražu*, cvetni petek, 3. maja, 28. avg., in 30. nov.
 V *Beljaku*, v poned. po sv. 3 kraljih, in po sv. Lovrencu.
 V *Blajbergu*, nemškem, v Beljaškem kant., 21. avg.
 V *Čerini*, v Pliberskem kant., v poned. po sv. Florijanu, in po sv. Jerneju.
 V *Doberli vasi*, poned. pred sv. Lukom.
 V *Dravbergu*, doljnem, v št. Pavelskem kant., 21. sept.
 V *Dravbergu*, zgornjem, v Grajfenberskem kant., na pepelnico, v sredpostni petek, velikonočni torek, 4. maja, 14. in 28. jun., 9. in 24. nov.
 V *Eberštanju*, v torek pred cvetnico, pred binkošti, 29. sept., in 27. dec.
 V *Feldkirhnu*, v tergu, poned. po znajd. sv. križa, in 24. avg.
 V *Frešah*, 3. febr., 1. maj., 24. avg., in 28. okt.
 V *Gmindu*, v sab. po sv. treh kraljih, v 1. torek v postu, v poned. po malem šmarnu, po sv. Luku, in 25. nov.
 V *Gradišu*, v Freškem kant., v poned. po beli ned., po malem šmarnu, po sv. Marjeti, in 30. nov.
 V *Grajfenbergu*, 15. in 28. jun., 29. sept., in 25. nov.
 V *Gribinju*, v Velkovskem kant., v poned. po sv. Jožefu.
 V *Gutštanju*, v Pliberskem kant., 23. apr., 24. jun., in 21. okt.
 Pri sv. *Hemi*, na Kerki, 20. jan., bink. torek, in 11. nov.
 V št. *Jakobu*, v Rožu, v poned. po malem šmarnu.
 V *Kapli*, 1. maj., 2. jul., in 28. okt.
 V *Kotičah*, v Mavtenskem kant., 3. febr., v petek po vnebohodu Krist., 24. avg., in 2. poned. m. okt.
 V *Kutarčah*, v Althofenskem kant., pustni poned., 26. jul., in 21. okt.
 V *Labodi*, v št. Pavelskem kant., 12. marc., 4. maj., 24. avg., in 7. dec.
 V št. *Lenartu*, velikonočni in binkoštni torek, 10. avg., in 28. okt.
 V *Mavtnu*, 25. apr., v poned. pred s. Mihelom.
 V *Milštatju*, v sredo po sv. 3 kraljih, v 4. torek v postu, 23. apr., 18. okt., in kvat. sredo v adventu.
 V št. *Mohorju*, cvetni poned., v torek pred binkošti, in 28. okt.
 V *Mozirju*, v Celjovskem kant., 23. apr., in v poned. pred sv. Ursulo.
 V *Naborjetu*, v Trebiškem kant., v poned. pred vsemi svetniki.
 V *Paternionu*, v pustni poned., 8. jul., v poned. pred sv. Martinom, in kvat. poned. v adventu.
 V št. *Pavlu*, 25. jan., velikon. in bink. torek, in 29. sept.
 V *Pliberku*, 8. jun., 1. sept., in 6. nov.
 V *Podgorjah*, v Podklosterskem kant., binkoštni torek.
 V *Podkloštrom*, 4. maj., in v poned. po vseh svetih.
 V *Pontablu*, v Trebiškem kant., 30. jun., in 16. okt.
 V *Pusarnici*, v Špitalskem kant., veliki poned., 29. sept.
 V *Rajhensfelsu*, v št. Lenartskem kant., 25. jul.
 V *Renvegu*, v Gmindskem kant., velikon. torek, 1. maj. in kvat. četrtek v jeseni.
 V *Rošekju*, za Dravo, 29. sept.
 V *Saksenbergu*, v Špitalskem kant., 1. maja, 25. jul., in 28. okt.
 V *Špitalu*, v 4. poned. v postu, in v poned. po sv. Martinu.

- V *Štrasbergu*, v poned. po sv. 3 kraljih, v 1. četrtek v postu, 25. jul., 10. avg., in 6. dec.
 Na *Trebišu*, v 1. sab. m. aprila, 30. jun., 16. okt., in 1. sab. m. okt.
 V *Trebnem*, v Beljaškem kant., v poned. po sv. Matiju, in po povišanju sv. križa.
 V *Velkoccu*, 27. marc., in 6. dec.
 V št. *Vidu*, v poned. po sv. imenu Jezusovem, in 29. sept., vsaki semenj po 4 tedne.
 V *Volfsbergu*, v poned. po sv. Telesu, in 13. okt.; vsaki semenj po 4 tedne.
 V *Zgornji Beli*, v 3. poned. v postu, 21. sept., in 14. nov.

Na Primorskem.

- V *Terstu*, glavnem mestu, 1. do 20. avg., 2. nov.
 V *Ajdovšini*, v s. Kriškem kant., 10. marca, križev petek, 24. jun., in 15. okt.
 V *Akcileji*, v Cervinjanskem kant., 26. do 28. marca, 11. do 13. jul., in 19. do 21. dec.
 V *Boljuncu*, v Koperskem kant., 1. sept.
 V *Bovcu*, v Goriškem okrogu, 20. in 21. marca, 29. in 30. sept.
 V *Brezovici*, v Kastelnovskem kant., 28. apr., 3. jul., in 17. okt.
 Na *Bukovi*, v Cerškenskem kant., 1. maja, in 29. sept.
 V *Buljah*, v Istrii, 17. jan., 8. sept.
 V *Buzetu*, v Istrii, v poned. po sv. imenu Marije.
 V *Čerkni*, v Goriškem okrogu, 24. febr., in 21. okt.
 V *Cervinjanu*, v Goriškem okrogu, v poned. po sv. Martinu, 3 dni.
 V *Čubedu*, v Koperskem kant., 11. nov.
 V *Dolini*, na Istrijskem, 4. jul.
 V *Drinu*, v Monfalkonskem kant., 24. jun.
 V *Gorici*, 16. marca 8 dni, 24. maja 14 dni, 1. okt. 8 dni, in v poned. po sv. Andreju 14 dni.
 V *Gradški*, 25. marc., 1. sept., in 25. okt.
 V *Kačiču*, v Sežanskem kant., 25. maj., in 9. sept.
 V *Kanalu*, v Goriškem okrogu, v poned. pred sv. Martinom.
 V *Karminu*, 25. jun., in 4. sept., po 3 dni.
 V *Kastvi*, v Volosčanskem kant., 22. maj., v poned. po roženkr. ned., in 13. dec.
 V *Kastelnovu*, v Istrii, 16. apr., 28. jun., in 27. nov.
 V *Kerku* (Veglia), v Istrii, 10. avg.
 V *Komenu*, v Goriškem okrogu, 20. marca, in 12. nov.
 V *Konskem*, v Karminskem kant., 25. apr., in 17. okt.
 V *Kopru*, v Istrii, 21. sept. in 21. okt.
 Pri sv. *Križu*, v Goriškem okrogu, v poned. po sv. Telesu, in 14. sept.
 V *Lokvi*, v Goriški okolici, veliki poned., in 9. nov.
 V *Medeji*, v Karminskem kant., 13. jun.
 V *Monfalkonu*, 20. marca, in 6. dec., po 2 dni.
 V *Pasji vasi*, v Koperskem kant., 9. maja.

- V *Paznu* (Pisino), v Istrii, 2. avg.
 V *Piranu*, v Istrii, 24. apr., 15. sept., po 2 dni.
 V *Poreču* (Parenzo), v Istrii, 21. nov.
 V *Poviru*, v Sežanskem kant., v poned. po sv. Antonu Pad., in po sv. Francišku Ksav.
 V *Ričmanjih*, v Koperskem kant., 20. marca.
 V *Ročinu*, v Kanalskem kant., 30. nov.
 V *Rovinju*, v Istrii, 11. do 20. nov.
 V *Sežani*, v Goriškem okrogu, 3. maja, in 14. sept.
 V *Stijaku*, v Komenskem kant., 24. febr.
 V *Šmarji*, v s. Kriškem kant., 3. febr., in 22. nov.
 V *Štanjelu*, v Komenskem kant., 7. jan.
 V *Tominu*, 15. apr., 21. sept., in v poned. po sv. Miklavžu.
 V *Turjaku*, v Monfalk. kant., 20. apr., 10. okt., in 9. dec., po 2 dni.
 V *Voloskem*, v Istrii, 16. maja.
 V *Zlirji*, v Kastelnovskem kant., 15. apr., in 26. sept.

Na Horvaškem.

- V *Zagrebu*, glavnem mestu, cvetni četrtek, 26. apr., 3. jul., 21. avg., 29. okt., in 9. dec.
 V *Bakru*, v Reški županii, 13. jul., 2. nov., in 30. nov.
 V *Bosiljevem*, v Zagrebski žup., v torek pred bink., 26. jul., in 24. avg.
 V *Čakovcu*, v Varažd. žup., veliki poned., 30. jun., 2. avg. in 25. nov.
 V *Grobniku*, v Reški žup., 1. maja, in v poned. po sv. Trojici.
 V *Jaski*, v Zagrebski žup., binkoštni torek.
 V *Karlovcu*, 8. maj., 25. jun., 25. jul., 29. sept., in 21. dec.
 V *Klanjcu*, v Varažd. žup., v poned. po sv. 3 kraljih, pustni in veliki poned., v 4. poned. po veliki noči, 24. jun., 10. avg., in 9. sept.
 V *Krapini*, v Varažd. žup., 19. marc., 4. maj., 16. maj., 27. jun., v poned. po vnebohodu Krist., in po sv. imenu Mariinem, 29. sept., 11. nov., in 6. dec.
 V *Kriševcu*, 20. jan., veliki poned., 3. maja, bink. torek, 27. jun., 2. avg., 14. sept., 18. okt., 11. nov., in v poned. pred božičem.
 V *Ogulinu*, v vojaški meji, bink. torek, in 9. sept., po tri dni.
 V *Ravnigori*, v Reški žup., 7. jan., in 15. okt.
 V *Reki*, 23. apr., 24. jun., 15. avg., in 1. sept.
 V *Somoboru*, v Zagrebski žup., 14. febr., 19. marca, veliki petek, 22. maj., 28. jul., 10. avg. in 21. dec.
 V *Severinu*, v Zagrebski žup., 24. jun., in 16. avg.
 V *Sisku*, v Zagrebski žup., v sredo po svečnici, veliki torek, 4. maja, v petek po vnebohodu Krist., 15. jul., 12. avg., 16. sept., in 19. nov.
 V *Šošicah*, v Žumberski voj. meji, 6. maja, in 2. avg.
 V *Strigori*, v Varažd. žup., 19. marc., 22. jul., 30. sept., in 4. dec.
 V *Varašdinu*, 24. apr., 24. jun., 25. jul., in 5. nov.
 V *Verborskem*, v Reški žup., v poned. po sv. Telesu, in 11. nov.

Na Ogerskem, v Šopronski okrajini.

- V *Šopronu*, (Oedenburg), glavnem mestu, v 1. poned. v postu, 1. maja, 20. jul., in 19. nov.
- V *Belatincih*, v Zaladski županii, 20. jan., 24. febr., 25. apr., 15. jul., in 5. nov.
- V *Bogojnini*, v Zaladski žup., v petek po Krist. vnebohodu, in v dan po angelih varh.
- V *Dobrovniku*, v Zaladski žup., v poned. po Krist. vnebohodu, in po sv. Jakobu.
- V *Gisingu*, v Železni žup., veliki poned., 13. jul., 1. sept. in 6. dec.
- V *št. Gothardu*, v Železni žup., veliki petek, 1. maja, v poned. po sv. Trojici, 22. jul., in 18. okt.
- V *Kaniši*, veliki, v Zaladski žup., v poned. pred svečnico, po cvetnici, pred binkošti, pred vel. šmarnom, pred sv. Terezijo, pred adv. šmarnom.
- V *Kiseku* (Güns), v Železni žup., v petek po pepelnici, v poned. po sv. Telesu, pred sv. Jakobom, pred sv. Tilnom, pred sv. Uršulo, in po 3. adv. ned.
- V *Lendavi*, doljni, Zaladski žup., 25. jan., 3. četrtek po pepelnici, v poned. po sv. Trojici, 28. okt., in v četrtek pred božičem.
- V *Pečuhu*, (Fünfkirchen), v Baranjski žup., v poned. pred svečnico, pred binkošti, pred vel. šmarnom, in pred sv. Katarino, po cel teden.
- V *Rakičanu*, v Železni žup., 16. avg.
- V *Suboti* (Olsniz), v Železni žup., 24. avg., 26. okt., in 6. dec.
- V *Subotišču* (Steinamanger), v Železni žup., v poned. po 2. predp. ned., 24. apr., v poned. po sv. Trojici, 9. sept., in 30. nov.
- V *Vespremu*, v Vespremski žup., 14. febr., 4. maja, in 21. sept.
- V *Zalaegersegu*, v Zaladski žup., 14. febr., v poned. pred cvetnico, 1. maja, bink. torek, 22. jul., 9. sept., 28. okt., 30. nov., in 28. dec.

Na Beneškem.

- V *Benedkah*, glavnem mestu, o Kristusovem vnebohodu, 14 dni.
- Na *Beli* (Moggio), v Videmski delegaciji, 20. sept.
- V *Čevdatu* (Cividale), v Videmski del., zadnjo saboto vsacega mesca, 27. jul., 29. sept., in 10. nov., 3 dni.
- V *št. Danielu*, v Videmski del., 17. jan., 25. jun., 28. avg., v poned. po 2. ned. m. okt., 24. dec.
- V *Drencii*, v Videmski del., v poned. po s. Mohorji, in 2. nov.
- V *Glemoni*, v Videmski del., 1. petek vsacega mesca, 3. febr., in 2. nov.
- V *št. Lenartu*, pod Altano, v Videmski del., 16. avg., in 6. nov.
- V *Osopu*, v Videmski del., 13. jul., in 22. okt., po 3 dni.
- V *Padovi*, v Padovanski del., 10. do 20. jun., 7. do 21. okt.
- V *Palmi*, v Videmski del., 2. poned. vsacega mesca, 21. jul., in 2., 3. in 4. poned. m. okt.
- V *št. Petru*, v Videmski del., 30. jun.
- V *Pontebi*, v Videmski del., 9. sept.

- V *Rezii*, v Videmski del., 16. avg.
- V *Terčetu*, (Tarento), v Videmski del., 30. jun.
- V *Tolmecu*, v Videmski del., 18. marc., 14. sept., po 3 dni.
- V *Trevisu*, v Treviški del., 15. okt., 5 dni.
- V *Vencu* (Venzona), v Videmski del., 30. nov., in 13. dec.
- V *Veroni*, v Veronski del., v poned. po beli ned., 4. okt., po 14 dni.
- V *Vidmu*, v Furlaniji, 14. do 16. jan., 15. do 17. febr., 20. do 26. apr., 31. maj. in 1. jun., 5. do 20. avg., 24. nov. do 3. dec.

Drugod v avstrijanskem cesarstvu.

- Na *Dunaju*, glavnem mestu vsega cesarstva, v poned. po 2. ned. za velikonočjo, in po sv. Terezii, vsak po 14 dni.
  - V *Bernu*, glavnem mestu na Moravskem, v poned. pred pepelnico, v 4. poned. po bink., v poned. pred malem šmarnom, in po adv. šmarnu, po 14 dni.
  - V *Bolsanu* (Botzen), na Tirolskem, 20. marc., 15. jun., 9. sept., in 30. nov., vsak po 15 dni.
  - V *Brašovu* (Kronstadt), na Erdeljskem po sv. Telesu, po vseh svetih.
  - V *Brodeh*, na Gališkem, v sredo pred sv. 3 kralji, 13. okt.
  - V *Budi*, glavnem mestu na Ogerskem, 7. jan., 23. apr., 13. jul. in 29. sept.
  - V *Debrecínu*, na Ogerskem, 17. jan., 24. apr., 10. avg., in 9. okt.
  - V *Dubrovniku* (Ragusa), v Dalmaciji, 3. febr.
  - V *Krakovu*, glavnem mestu v zah. Galiciji, 16. jan. in 6. jun., po 14 dni.
  - V *Levoru*, glavnem mestu v Galiciji, 21. jan., 24. maj., in 12. okt.
  - V *Lincu*, glavnem mestu v zgoraji Avstrii, 1. poned. po velikinoči, 10. avg., po 3 tedne.
  - V *Peštu*, na Ogerskem, 19. marca, 8. jun., 29. avg., in 15. nov., po 14 dni.
  - V *Prasi*, glavnem mestu na Češkem, sred posta, 28. sept., po 3 tedne.
  - V *Solnemgradu* (Salzburg), glavnem mestu na Solnogr., v saboto pred pustno ned., 21. sept.
  - V *Temišvaru*, glavnem mestu v Banatu, v poned. po 2. postni ned., pred sv. Mihelom.
  - V *Zadru* (Zara), glavnem mestu v Dalmaciji, 8. okt., 8 dni.
  - V *Zemenu*, v Serbski voj. mej., 25. febr.
- Opomba.** Sejmi, ki zadenejo v nedeljo ali zapovedani praznik, se obhajajo sledeči dan.

Zakonski zaderžki.

Po novem konkordatu, ki je bil 18. avgusta 1855 sklenjen med papežem Pijem IX. in cesarjem Francem Jožefom I., imajo tudi za državno postavbo moč vsi tisti zakonski zaderžki, kateri po cerkveni postavi zakon delajo neveljaven ali nedopušen, so tedaj razvezni ali oviravni.

I. Razvezni zakonski zaderžki.

1. Pomanjkanje dušne zmožnosti za privoljenje. Brezumni, nori, otroci, in sploh vsi, kateri ne morejo dati privoljenja po natori te reči, ne morejo zakona sklepati.

2. Pomota v osebi. Zakon brani pomota, ki se tiče osebe prihodnjega zakonskega družeta, ali se povrača na pomoto v osebi.

3. Pomota o sužnjem stanu. Ko bi se prost zaročil z sužnjim, ki ga šteje za prostega, je zakon neveljaven.

4. Telesna nezmožnost za opravljanje zakonske dolžnosti. Taka zaderžuje zakon, ako je bila poprej, in se ne da ozdraviti.

5. Nedoraslost. Moške osebe, ki štirinajst, in ženske, ki dvanajst let niso dopolnile, niso zmožne za zakon.

6. Sila in strah. Privoljenje, v katero bi bil kdo po velikem neogibljevem zlegu in po krivici primoran, ni zadosti k zakonu.

7. Rop neveste. Ženska, ki je bila ugrabljena zavoljo zakona, ne more skleniti zakona s svojim roparjem, dokler je v njegovi oblasti.

8. Zakonska vez. Taka dela tiste, ki so z njo zavezani, nezmožne za drugi zakon.

9. Duhovno posvečenje in slovesna obljava. Duhovni, ki so prejeli višje posvečenje, in redovne osebe, ki so storile slovesne obljube, ne morejo zakona sklepati.

10. Različnost vere med keršenimi in nekeršenimi. Med keršenikom in takim, kateri ni prejel svetega kersta, zakon ne more obstati.

11. Sorodstvo ali žlahta. Kteri so si v ravni versti, ali pa v četrtem ali v bližjem kolenu stranske verste v rodu, ne morejo med seboj sklepati veljavnega zakona; naj sorodstvo izhaja iz zakonske ali nezakonske združbe, ne dela razločka.

Sorodstvo v ravni versti.

Sorodstvo v stranski versti.

Deblo:	oče	mati	Deblo:	oče	mati
I. rod:	sin	hči	I. rod:	brat	sestra
II. „	vnuk	vnukinja	II. „	bratranec	sestričina
III. „	prevnuk	prevnukinja	III. „	prebratranec	presestričina
IV. „	preprevnuk	preprevnukinja	IV. „	preprebratranec	prepresestričina.

12. Duhovno sorodstvo. Tako izhaja po sv. kerstu in po sv. birmi, razvezuje zakon med delivcom zakramenta in keršencom ali birmancom in tistega starši, tudi med botrom ali botro in keršencom ali birmancom, in tistega starši.

13. Deržavljansko sorodstvo. Popolno posinovljenje zaderžuje zakon med posinovljavcom in posinovljencom, tudi zakon enega z ženo ali mlajši družega, dokler so v očetovski oblasti.

14. Svaštvo ali švagerstvo po dopušeni združbi. Izveršen zakon med enim delom in sorodniki družega dela do četrtega rodu, napravlja svaštvo, ki zakon zaderžuje med tistima.

15. Svaštvo po nedopušeni združbi. Taka, zunaj zakona izveršena, razdira zakon med enim delom in sorodniki družega dela v prvem in drugem kolenu.

16. Pravica očitne spodobnosti. Poterjen zakon, pa neizveršen, zakonskemu, ki družega preživi, ali ostane med svetom, jemlje zmnožnost, zakon sklepati s sorodniki družega dela do četrtega kolena; enak zadržek dela tudi neveljavno sklenjen in neizveršen zakon; zaroka veljavno in nepogojno storjena brani, da en zarocenec ne more zakona sklepati s sorodniki družega v prvem kolenu.

17. Prešeštvo. Ta pregreha brani zakon med krivima osebama, če ste si že poprej dale obljubo za zvezo, ko je bil drugi zakonski še živ.

18. Uboj zakonskega družeta. Ta pregrehe brani zakon med krivim zakonskim in osebo, s katero se je pomenil za doveršenje hudodelstva.

19. **Skrivajnost poroke.** Za veljavnost zakona je treba, da zaročenca svoje privoljenje izrečeta pred lastnim duhovnim pastirjem enega ali drugega dela, ali pred drugim duhovnom po njem pooblastenim, in pred dvema pričama.

20. **Pogoja pristavljena.** Privoljenje v zakon, ki je dano s pogojo, da zakonu obstanek le po izpolnjeni pogoji.

II. **Oviravni zakonski zadržki.**

1. **Zaroka ali obljava zakona.** Dokler zaroka velja, dela nedopušen zakon, ki ga eden zaročencov sklene s tretjo osebo.

2. **Neslovesna obljava.** Neslovesna obljava pokoršine, uboštva in čistosti v kaceem društvu, tudi neslovesna obljava vedne čistosti, ali prestopa v duhovski ali miniški stan, ne da sklepati dopušenega zakona.

3. **Prepovedani čas.** Od prve adventne nedelje do godu razglašanja Gospodovega, in od pepelnične srede do bele nedelje je prepovedano ženitev obhajati.

4. **Oklic zakona.** Dokler oklic ni, kakor gre, za tri pota opravljen, ni dopušeno zakona sklepati.

5. **Različnost vere med katoličanom in nekato-
ličanom.** Katoliška cerkev odvraca svoje otroke od sklepanja zakonov z odpadniki ali nekatoličani.

6. **Cerkvena prepoved.** Iz tehtnih vzrokov zamorejo škofje prepovedati sklenitev kacega zakona; dokler prepoved ni odnehana, zakon ni dopušen.

7. **Privoljenje staršev.** Zakoni, v ktere bi starši iz pravičnih vzrokov ne privolili, niso dopušeni.

8. **Deržavna prepoved.** Keršanski deržavljan ne sme v nemar pušati postav, ki jih cesarska vlada daje zastran maloletnih, vojaških, ptujih in drugač zadetih oseb, ali zastran oglasa pri politični gosposki ali višji vredni.

9. **Poduk v veri.** K poroki se ne smejo dopušati taki, kteri poglavitnih resnic keršanske vere ne znajo.

10. **Prejema svetih zakramentov.** Spodobno je, da ženin in nevesta, preden se zvezeta vpričo cerkve, v sv. pokori očistita svoje serce, in vredno prejmeta sv. rešnje Telo.

Ogled po svetu.

Zvezde in zvezdiša na nebesu.

Med stvarmi, ki se kažejo na nebesu, nam sicer solnce nar bolj ljubo sije; pa tudi luna nas pogleduje bolj prijazno, planeti deloma vabijo naš ozir nase, in kometi ob časih budijo naše občudovanje. Vender še mnogo družih luč in lučic se sveti v višavi, v ktere se rado obrača naše oko; to so blišeče zvezde. Že prostega človeka duh nahaja v njih pogledu nekako čisto veselje; učenega moža um pa dobiva pri tistih obilno preiskovati o raznosti njih svetlobe, o premenjevanji njih mesta, in o mnogih družih stranah. Razun tega pa se ravno po stanu zvezd zamore tudi stan solnca in planetov odločevati.

Da bi se na nebesu ložje znajdovali, so že v starodavnem času med neštevilnimi zvezdami ločili trume od trum, zvezdiša od zvezdiš, utegnilo bi se reči, okrajine nebesne od okrajin. Nekatere zvezde so že same tako razstavljene, da kažejo podobo kake stvari, na pr. voz, križ, palica, krona; pri družih si je človeška domišljija skušala kako podobo najti, in jim je po tisti dala ime, na pr. medved, pes, orel, kača, voznik, lovec Orijon. Zlasti pri dvanajsterih nebeških znamenjih so se izbrale podobe, ki dajejo lastnijo vsakterega mesca na znanje; sicer ne tako, kakor se tista nahaja pri nas, temuč kakor je navadna v južnih krajih, kjer je namesti snega dež in povodenj.

Po takem je Vodnar, ki se v začetku leta za solnčnim zahodom kaže na večernem nebesu, znamenje popolne povodnji, Ribe pa so znamenje vod, ki že odhajajo; Oven po tem naznanuje čas, o katerem živinica zopet gre na pašo. Dalje je Junec, ki se o začetku spomladi vidi za solncom zahajati, znamenje poljskega dela; Dvojčki so po tem podoba rasti

in rodovitnosti, Rak pa je znamenje solnca, ki se z nar višjega poletnega stanu jame nazaj vračevati. Lev, ki se o začetku poletja za solnčnim zahodom kaže na večernem nebesu, je podoba solnca, ki je v nar večji moči; po tem Devica s serpom pomenjuje žetev, Tehtnica pa prodajo pridelkov, in tudi enako dolgost dneva in noči. V zadaje je Škorpjon, ki se o začetku jeseni vidi za solncem zahajati, znamenje strupenih jesenskih bolezni, Strelec s pušico pa znamenje mertije; divji Kozel z ribjim repom nasproti naznanuje povodenj, ki zopet nastopa.

Če hoče kdo zvezdoznanske napovedbe razumeti, mu je ravno potreba, saj bolj posebne zvezdiša poznavati; in to znanje si pridobiti, ni toliko težavna reč. Nekatere nebesne podobe so namreč tako očitne, da jih tudi prosti človek ne more prezreti; od tistih dalje pa je mogoče, druge podobe in znamenje poiskati in spoznati.

Na severnem nebesu se kaže veliki Voz, ki se zadenjsko vozi v okrogu, in se le deloma skriva za gore; sedmero je svetlejših zvezd, štiri za kola, in tri za oje. Zvezdoznanci k tem zvezdam privzemajo še mnogo manjših, in vse skupaj imenujejo Medveda. Če se skozi zadnje kolesi čerta potegne proti rimski cesti, se pri sredi zadene samotna svetla zvezda; ta je Polarnica, ki kaže ravno severni tečaj nebesne krogle, in skoraj nepremakljiva stoji. S tisto vred se šteje sedmero manjših zvezd za mali Voz ali malega Medveda. Če se prejšna čerta še dalje potegne do rimske ceste, se ondi, ravno velicemu vozu nasprot, zadene pet svetlejših zvezd, ki so rasstavljene kot nemška čerka W; to je Kasiopeja, podoba zamorske kraljice. Od te podobe nižje, unstran rimske ceste, se pride do štirih zvezd, ki so ravno na štiri vogle razstavljene; to je krilati pesniški konj Pegaz, ki se zadnje poletne večere vidi izhajati. Med malim Vozom in Kasiopejo je Cefej, zamorski kralj, med Kasiopejo in Pegazom pa Andromeda, zamorska kraljčina.

V Kasiopejo gledé se na desno stran v rimski cesti zapazi troje svetlih zvezd, ki so v veliko trivoglino razstavljene, namreč nar poprej Deneb v

podobi Labuda, potem Vega v podobi Lajne, nar nižje proti južnemu nebesu pa Atair v podobi Orla; ta trivoglina se vidi o prvih poletnih večerih izhajati. Nasproti se v Kasiopejo gledé na levo stran v rimski cesti najde Perzej, greški vitez, in v njem svetla zvezda Algol; še nižji je Voznik, v tistem pa prav svetla zvezda Kapela. Če se iz velicega Voza poleg oj čerta potegne nasproti od rimske ceste, se na levo zadene samotna prav svetla zvezda Arktur v podobi Boota ali Medvedovarha, na desno pa severna Krona ali s. Katarine kolo, sedmero zvezdic v pol kolesa sestavljenih; té zvezdiši se vidite izhajati o prvih pomladnih večerih. Med krono in Lajno je Herkul, greški vitez, med Herkulom in malim Vozom severni Drakon, pod Herkulom nižje pa Kačonosec s Kačo.

Proti južnemu nebesu je stran polna svetlih zvezd, ki se vidi izhajati o zadnjih jesenskih in prvih zimskih večerih, in se jasno loči od vsega drugzega nebesa. Nar nižje se kaže po koncu podolgasta čveterovoglina lepih zvezd; na dveh nasprotnih voglih ste dvé svetle zvezdi, Betejgevza in Rigel, v sredi pa so tri svetle zvezde po versti, Rimšice ali Jakobova palica, ki so ravno na razdelu severnega in južnega nebesa, ali v ravniku. Vse to zvezdiše je Orijon, stari sloveči lovec. Za tem zvezdišem izhaja nar svetlejša zvezda vsega nebesa, sicer prav nisko v jugu; tista je Siri, v podobi velicega Pesa. Višje od Sirija je druga svetla zvezda, Procijon, v podobi malega Pesa.

V Orijona gledé se najdejo prve zmed dvajstih nebeških znamenj. Na desno stran namreč se kaže svetla zvezda Aldebaran, z njo vred čvetero manjših zvezd dela podobo čerke V; še dalje, in nekoliko višje je kupec malih lepih zvezdic, namreč Gostosevci, sedmero se jih bolje daje razločiti. Vse te zvezde skupaj so znamenje Junca. Pred Gostosevci izhaja Oven; ena bolj svetla zvezda ga naznanuje, v meri proti zvezdni čveterovoglini v Pegazu. Nad Juncom in Ovnom proti Polarnici ste poprej imenovani zvezdi Kapela v Vozniku, in Algol v Perzeji. V Orijona gledé na levo stran, višje od malega

Pesa, ste dve svetle zvezdi blizo skupaj, Kastor in Poluks; to so, z drugimi manjšimi zvezdami vred, Dvojčki. Med vsemi temi zvezdiši gre rimska cesta skozi, v dve veji razdeljena.

Za Dvojčki o božičnih večerih izhaja Rak; dve male zvezdici, s svetlo meglico v sredi, ga naznanujete. Za Rakom po božičnih dneh izhaja Lev, svetla zvezda Regul ali Kraljič ga naznanuje; če se skozi sprednje kolesi iz velicega Voza potegne čerta proti južnemu nebesu, se zadene ravno v tisto. Za Levom v zadnjih zimskih večerih sledi Devica, ki se steguje bolj v južni nebes; v tem znamenji je pri sredi svetla zvezda Spika ali Klas, ki se najde s čerto, od Arktura v Medvedovarhu na desno proti južnemu nebesu potegnjeno. Za Devico v prvih pomladnih večerih izhaja Tehtnica; dve svetleje zvezdi jo kažeta, v levo pod Arkturom na južnem nebesu. Dalje se v sredi pomladi na večer daje viditi Škorpjon, celo globoko na južnem nebesu; v njem je svetla zvezda Antares, ki z mnogimi manjšimi zvezdami dela podobo zvitega repa, in se najde s čerto, potegnjeno iz velicega Voza skozi severno Krono proti južni strani.

Za Škorpjonom o zadnjih pomladnih večerih izhaja Strellec; v njem ste dve svetleje zvezdi, ki se najdete s čerto, potegnjeno iz Polarnice čez Vego v Lajni proti južnemu nebesu. Kozel divji, ki sledi za Strelcom, je le iz manjših zvezd, in se kaže pod podobo Orla v prvih poletnih večerih na izhodni strani. Tudi Vodnar, ki se vidi v sredi poletja na večer izhajati, obsega le manjše zvezde; njegov stan je, na čveterovoglino v Pegazu gledé, na desno stran na južnem nebesu. Nad Strelcom se najde šmarni Križ ali Delfin, če se čerta potegne iz Polarnice čez Deneba v Lajni; štiri manjše zvezdice so, v križ postavljene. Pod Vodnarjem, celo nisko na južnem nebesu, se kaže svetla rudečkasta zvezda Fomalhavi, v podobi južne Ribe. Za Vodnarjem v zadnih poletnih večerih izhajajo Ribe, ki imajo le eno svetlejo zvezdo, in se kažejo ravno pod čveterovoglino krilatega konja Pegaza, bolj na severni nebesni polkroglini; za njimi višje sledi zopet znamenje Ovna.

Stare velike mesti Babilon in Ninive.

Na Jutrovem, v veliki ravnini, ki se razširja poleg bregov silnih rek Evfrata in Tigra, so Noetovi otroci imeli prve stanovališa po vesoljnem potopu. Ondi so zidali veliki stolp ali turen, ki je bil namenjen segati do neba; ondih so postavili tudi prvo obširno mesto, ki se je po zmešnjavi jezikov imenovalo Babel ali Babilon. To mesto je stalo tik Evfrata, krog visocega stolpa; ondih je bil prvi kralj, močni lovec Nimrod iz Kamovega rodu, ki se je pozneje kot Bel za Boga častil. Iz Babilonskega se je zgodaj preselil Asur, eden Semovih mlajšev, in ob kraji Tigra sozidal mesto Ninive; z njim, ki se drugač tudi Nin imenuje, so se začeli asirski kralji.

Asirsko kraljestvo je bilo časoma silno mogočno, čez mnogotore izhodne dežele razširjeno, tudi babilonsko mu je bilo več sto let podložno; nar bolj je slovelo za kralja Salmanasarja, ki je l. 720 pred Kr. tudi kraljestvo Izraelovo razdjal. Zavoljo tacega mogočnega gospostva in zavoljo obilnega trgovstva se je tudi mesto Ninive obilno povzdignilo in razširilo. Greški pisatelji mu prištevajo 12 milj v okolici; po besedi preroka Jona je bilo tri dni hodá veliko; zidovi v okrogu so bili po 100 čevljev visoki, in široki za tri vozove prostora, tudi 1500 stolpov je stalo ob kraji. Stanovavcov se zamore ceniti na dva milijona, ker je bilo ondih po besedi Jonovih bukev samo otrok 120,000; zlata in srebra so mogočni kralji nakopičili nezmerjene zaklade, lepega blaga in dražih oblačil so neštivilni trgovci skupaj spravili neskončne sile.

Vender tudi sodba je prišla nad to razuzzdano mesto, dasiravno mu je bil Gospod ob Jonovih dneh za čas zanesel; poglavar babilonski Nabopalsar, in medijanski Ciaksar sta l. 606 pred Kr. Ninive s silo vzela in razdjala, in kraljestva asirskega je bil tudi konec. Sicer je mesto deloma še pozneje obstajalo, greški in rimski pisatelji so ga poznavali; pa 300 let po Kr. so se kazale le še razvaline. V nar novejšem času so angleški in francoski potniki začeli preiskovati in prekopovati te razvaline, ki se kažejo v azijanski

Turčii, mestu Mosulu poleg Tigra nasproti. Našli so ostanke veličanskih stavb, umetnih podobšin, in tehtnih napisov, katerih čerke, klinom podobne, so se deloma že razločile in brale.

Babilonsko kraljestvo je po Nabopalasarji bilo zopet samosvojno; njegov sin Nabuhodonozor je tisto močno razširil po Jutrovem, je tudi razdjal kraljestvo Judovo z Jeruzalemskim mestom. Ta kralj je tudi mesto Babilon razširil po obojem bregu Evfrata, in tisto mogočno pozidal, da se je zamoglo skušati z nekdanjimi Ninivami. Mestno ozidje je bilo čveterovoglina, 12 milj v okolici; visoko je bilo po 200 komolcov, široko po 30 komolcov, tudi je nosilo 250 stolpov po 60 komolcov visočine. V starem mestu na zahodnem kraji reke je stal velik stolp ali turen z osmerimi nadstropji, 600 čevljev visok, in v dnu 600 čevljev širok; v sredi tistega je bil sloveči Belov tempelj. Tudi je ondi stal stari kraljevi grad, ktereга ozidje je merilo poldrugo miljo v okrogu; znotraj ga je obdajal še dvojin zid, in lepšalo ga je obilno podobšin in napisov. V novem mestu, na izhodnem bregu reke, je stal velik Nabuhodonozorjev grad, in poleg tistega so bili sloveči viseči verti, postavljeni na visoke stebre in oboke, in zasajeni z lepim drevjem. Drugi prostor je bil napolnjen s palačimi, tempeljni, hišami, pristavami, verti in logi; stanovavcov pa je bilo v mestu kot celega ljudstva, in bogastvo cele Azije se je ondi zbiralo, deloma po vojskah, deloma po tergovstvu. Vsi babilonski zidovi so bili delani iz opek, ki so se žgale iz jilovice; namesti apna in peska pa je zemeljska smola vse vezala; samo most čez Evfrat je bil iz rezanega kamna zidan.

Konec pa je tudi došel babilonsko mesto; medijanski kralj Ciaksar II. ali Darij, in perzijanski kralj Cir sta tisto l. 538 pred Kr. s silo vzela, in deloma razdjala; s kraljem Nabonidom ali Baltazarjem je tudi babilonsko kraljestvo v nič padlo. Sicer je macedonski kralj Aleksander Babilon zopet hotel povzdigniti, pa njegova nagla smert l. 323 je razderla njegove početke; veliko mesto je časoma razpadlo, in se je spreobrnilo v stanovališče divje zverine, kakor

je bilo že poprej prerokovano. V nar novejšem času so bile tudi te razvaline preiskane in prekopane; mesto Hela poleg Evfrata, višje nad Bagdadom v azijski Turčii, jih zaznamuje. Med griči nakopičenih opek so se unstran reke našle dolge lope, ki so verjetno ostanek nekdanjega grada z visečimi verti; tastran reke pa se kaže še del velicega stolpa s trojim nadstropjem, in za 200 čevljev visočine. Na babilonskih opekah se pogosto kažejo podobe raznih žival in mnogoteri napisi; čerke so tudi klinom podobne, in deloma že razločene.

London, nar večje mesto sedanjega sveta.

Celo malo mest je bilo, ali je še na zemlji, ki bi število njih stanovavcov segalo čez 1 milijon, ali celo do dveh milijonov. Po 1 milijon ljudi in čez šteje zdaj Pariz v Evropi, Pekin in Jedo v Azii, po 2 milijona je imel kdaj Rim v Evropi, Babilon in Ninive v Azii; vse te mesta prekosi pa sedanji London, glavno mesto velicega angleškega gospostva.

London je bil iz pervega, v dneh starih Britancev, celtsko mesto; za čas rimske oblasti je bil že bolj poglaviten kraj, štel se je za rimsko selišče; cesar Konstantin ga je obdal z zidovi, začetek kersanstva mu je dal tudi lastnega škofa. Ko so Angli in Saksunci Britanijo posedli, je bil London od l. 527 sedež enega zmed sedmerih kraljev; pozneje l. 878 ga je kralj Alfred storil glavno mesto cele Anglije, in mu je dal posebne pravice; kralj Janez pa je l. 1210 temu kraju dal srenjsko vredbo, ki še zdaj po večjem velja. Po takem je mesto če dalje bolj rastlo, zlasti kar je kraljica Elizabeta, ki je od leta 1558 do 1603 vladala, angleško, irsko in tudi škotsko zemljo združila, obertnijo in kupčijo povzdignila. Ze l. 1665 je bil London toliko velik, da je kuga 100.000 ljudi pomorila, in da je potem 13.200 hiš pogorelo; v nar novejšem času pa se število pohištrev in stanovavcov celo nezmerno množi. Pohištrev se je l. 1839 štelo 243.670, l. 1852 pa 307.722, in zdaj jih je lahko 350.000; ljudi se je l. 1821 cenilo za 1,185.000, l. 1851

pa 2,361.000, in zdaj se jih sodi čez 3 milijone, že celo na 4 milijone, toliko, kolikor jih ima vsa Avstralija z otoki vred. Mesto ima več ko 7 milj v okolici, in šteje več ko 16.000 cest in ulic; od morja je sicer 12 milj daleč, pa globoka reka Tamiza mu donša po 10.000 do 12.000 velicih, in po 8000 manjših ladij na leto.

Kupčuje in terzuje se v Londonu toliko, da nikjer ne tako na zemlji; za 90 milijonov funtov sterlingov, ali 900 milijonov goldinarjev se vsako leto blaga izpelja, in skoraj za toliko tudi vpelja. Nezmerno bogastvo, ki se tako v mestu kopiči, je pa vendar silno raznolično razdeljeno; zraven bogatincov, ki milijone in milijone premorejo, je večina ljudstva obsojena k neprenehnemu terdemu delu, in vendar ostaja v vednem uboštvu, in golih beračev se šteje čez 200.000. Visocih in lepih palač in gradov je veliko veliko za premožne, vmes ste kraljeve palači St. James in Bukingam, tudi stari grad Tover; delavci in reveži pa stanujejo v temnih luknjah in nezdravih kletih, ali prenočujejo celo na terdem cestnem tlaku. Raznega živeža se porabi mnogo mnogo, samo volov in telet se šteje na leto 200.000, ovec in jagnjet 1,500.000, prešičev in prascov 260.000; pa delavec in revež vsega tega le malo dobi, pase se dostikrat z malovrednimi stvarmi, ali tudi z britko lakoto. Ravno takošna različnost med stanovavci je po dušni strani. Ljudi vsaktere vere se nahaja v velikem mestu, več ko 700 se šteje vseh cerkev in kapel, vmes stara Vestminsterska, angličanska s. Pavla, in nova katoliška s. Jurja; pa skoraj en del ljudstva ne pride leto in dan v nobeno. Učilnic in zgojivnic je čez 5000, pa večji del nižjega ljudstva ne zna ne brati ne pisati; bolnišnic in ubožnic je čez 250, pa marsikteri revež pod milim nebom najde konec. Za varnost blaga in premoženja, za očitno spodobnost in poštenost čuje 5000 policijskih stražnikov noč in dan; vendar se šteje v toliki množici 36.000 tatov in skrivačev, 150.000 pijancev, in 150.000 družih razujzdancev obojega spola. Sme se toraj reči, da taka nezmernost mesta in kraja v zadnje ni nobena dobrota; tudi tukaj velja: v sredi, v zlati skledi.

Ogled po domovini.

Terst, trgovsko mesto kdaj in zdaj.

Terst, po starem imenovan Tergeste, tudi Tor-gium, že po imenu ni družega kot terg, tergiše ali teržen kraj. Za mesto, in sicer istrijsko, se je Terst štel že v dneh cesarja Avgusta l. 30 pred Kr. in pred; bil je tudi rimsko selišče, postavljeno v bran zoper Japode in Panonce. Trgovsko blago se je od ondod vozilo čez Okro ali Gaberk proti Loškemu ali Cerkniškemu jezeru, in dalje proti Siscii ali Sisku. Če se sodi po ostankih starega mesta, je vtegnilo že toliko biti, da je štelo 12.000 stanovavcov; v teržaško srenjo so bili pozneje krog l. 140 tudi privzeti Karni na Krasu in Katali na Pivki. Keršanska vera je bila tudi zgodaj v Terstu zasajena; že s. Herma-gora je l. 50 ali pozneje tje poslal mašnika z levitom, med verniki se je kmalo našlo mučencov; nar slav-niši je bil s. Just, blagoroden mestnjani, umorjen leta 303. Ko je cerkev mir dosegla po cesarji Konstan-tinu, je bil veliki malikov tempelj spremenjen v pogla-vitno keršansko cerkev; vendar za lastnega teržaškega škofa se ne nahaja gotovega pričevanja pred 6. stoletjem, ko se Frugifer bere za ondašnjega viš-jega pastirja.

Ko je rimsko cesarstvo razpadlo, je Terst nekaj časa stal pod oblastjo gotiških kraljev, po tem za l. 552 pa je bil v posesti greških ali carigrških ce-sarjev; ta čas so ga Longobardi in Slovenci nek-terikrat nadlegovali. L. 789 si je Karol veliki pri-svojil Istrijo s Terstom vred, ter jo je izročil lastnemu knezu; pozneje l. 844 je cesar Lotar I. teržaškemu škofu prepustil oskerbovanje, kralj Lotar II. pa l. 948 celo gospostvo čez mesto; l. 1208 in dalje so teržaški škofje tudi svoj denar kovali. Pa mesto je bilo v tistih časih mnogokrat v nepokoji in strahu pred Benečani, ki so ga napadli po suhem in po mokrem;

l. 1202 so ga tisti dobili celo v svojo oblast, pregnani so bili vendar po akvilejskem patriarhu in po koroškem vojvodu. Stroški raznih vojsk so bili med tem prisilili teržaškega škofa Ulrika, mnogo svojih pravic mestnjanom za denar prepustiti, tako da je Terst l. 1253 skoraj ves samosvojen postal. Vendar mesto je bilo preslabo, samo se braniti proti Benečanom, ki bi bili tisto celo radi dobili v svojo oblast; zatoraj se je l. 1382 izročilo v varstvo avstrijskih vojvodov Alberta III. in Leopolda III., in tedaj mu je bil Hugon Duvinski prvi dan za poglavarja. Takrat je mesto le bolj majhino bilo, in je imelo le kacic 4000 ljudi.

Pod avstrijsko vlado si je teržaško mesto časa bolj pomagalo, dasiravno je Benečane vedno v oči bodlo, in ti so se ga l. 1508 zopet polastili. Cesar Maksimilijan I. je začel Terst bolj podpirati; l. 1517 je ukazal, da se mora vse blago na Beneško le skozi Terst voziti; l. 1519 je za Teržačane oznanil pravico, prosto po morji brodariti. Cesar Karol V. je l. 1522 mestu dovolil, les za ladije sekati krog Postojne, Duvina in Rifenbergga; kralj Ferdinand I. je l. 1542 začel državno brodovje na morji napravljati, tudi je l. 1559 somenj iz Senožeč prestavil v Terst; pa cesarja Ferdinand II. in III. sta mestu dala še večje tergovske pravice. Cesar Karol VI. je posebno hotel povzdigniti primorsko mesto, ter je l. 1717 sploh razglasil, da je teržaško morje prosto za vse brodarje; l. 1719 je teržaškemu mestu dal pravico proste luke, tudi je ondi napravil državno brodovje. Pa zavidnost Benečanov, nasprotovanje Anglezov, zraven tega, da cesar ni imel sina naslednika, vse to je storilo, da je bilo to brodovje, lep začetek avstrijskega mornarstva, l. 1736 odpravljeno. Vendar tergovstvo je še dalje napredovalo, naprave sledečih vladarjev, Marije Terezije, Jožefa II. in Franca I., so ga pospeševale; tako je mesto začelo rasti, novo mesto, Terezijno, se je prizidalo k staremu; tudi se je število stanovavcov jelo množiti, in l. 1777 se je štelo 20.000, l. 1798 že 30.000, in l. 1804 pa 40.000 ljudi v Terstu.

Francoska vojska, huda vojskna dacija, po tem pa l. 1809 do 1813 pod ptujo oblastjo zapertija za vso vnanjo kupčijo, je Terstu napravila veliko zgubo, je tudi na pol pomanjšala število stanovavcov. Komaj pa je nastopila zopet avstrijska vlada konec l. 1813, in je mesto spet prejelo pravico proste luke, si je tisto tudi hitro opomoglo; kupčija se je naglo povzdignila, veliko jo je od l. 1834 dalje pospeševalo novo Loidovo brodarsko društvo, in zdaj jo še bolj podpira južna železnica, za 100 milijonov goldinarjev se ceni vvožnja in izvožnja blaga. Mesto se tedaj tudi še dalje bolj razširja, hribu in morju jemlje prostor; število stanovavcov pa tudi vedno raste, l. 1815 je bilo 36.000, l. 1840 že 50.000, in l. 1857 pa 64.096 ljudi. Terstu daje tudi to večjo veljavo in večjo rast, da je glavno mesto za vso primorsko stran, in da ima del avstrijskega mornarstva ondi svoj stan.

Borovniški most na južni železnici.

(S podobšino.)

Novi časi in nove naredbe marsikteri kraj spremenijo, in mu dajo drugačno podobo, ali mu podelijo večjo slavo; nar bolj velike spremembe napravljajo železnice. Na Krajskem je nar večja stavba poleg železnice visoki in dolgi most pri Borovnici, 3 milje od Ljubljane, 1 od Verhnike in 2 od Logatca.

Prejšni čas je bila Borovnica malo znana vas; blizo od ondod proti Verhniki pa je dolgo slovel Bisterski samostan, ki ga je koroški vojvoda Ulrik III. l. 1260 vstanovil za kartuzijane, in iz začetka z mnogimi posesti obdaroval. Pobožna naprava je tudi sledeče čase imela prijatlov in dobrotnikov, in tako je nabrala veliko posestvo; njene kmetije in njeni gojzdje so segali od Verhnike do Cerknice, deloma so bile raztresene na Gorenskem, Notranjskem in Primorskem; tudi Cerkniška fara s svojimi podružnicami ji je bila podložna. Cerkev je bila posvečena s. Janezu Kerstniku, in zidana po gotičnem zlogu,

minihi so imeli posamezne celice krog velicega verta razpostavljene, le za prednika je bilo večje poslopje napravljeno. Prednik se je iz začetka imenoval prior, in prvi je bil Krištof po imenu; cesar Leopold I. pa je l. 1660 priorju Ludoviku dal častno ime prelata. Samostan je obstal do l. 1782, takrat ga je odpravilo povelje cesarja Jožefa II.; poslednji prelat je bil Brunon Ortner. Posestva so se nekaj časa štele k verski zalogi, pozneje so bile prodane.

Na drugo stran od Borovnice proti Igu stoji na lepem griču romarska cerkev žalostne Matere Božje, ki je bila l. 1729 sozidana; iz tiste se daleč okrog prijeten ogled odpira proti Verhniki in proti Ljubljani. Vsa ta lepa ravnina je bila pred malo več ko trideset leti še globoko močvirje, le nekteri griči so se kot otoki vzdigovali iz vodenega zemljiša. Nar bolj globoko je bilo to močvirje med Žalostno goro in Goricami, tako da se je ondi večjidel s čolni vozilo; zdaj pa gre ravno na tem mestu železnica čez osušeni svet. Sicer nasip sega 1200 sežnjev na dolgo, 30 do 45 čevljev na globoko, in po verhu še 12 do 15 čevljev na visoko, in v vsem skupaj znaša 1,500.000 kočnih sežnjev kamnja in peska; vendar železnica ima zdaj terden stan, ter se ne gane.

Pred Borovnico pa je postavljen čez široko dolino veličansk most za železnico, ker se tista od Žalostne gore dalje polagoma vzdiguje, da bi prestopila verh med Verhniko in Logatcom. Ta most je 300 sežnjev dolg, in 20 sežnjev visok; delan je na dvoje nadstropje, doljno šteje 19, in gornje 22 debelih stebrov ali podpor iz rezanega kamna, oboki med stebri pa so iz opek narejeni. Prostor za kolodvor, ki je na drugem koncu mosta, je skoraj ves le kamnitemu hribu odvzet. Malo dalje je zopet drugi most, 60 sežnjev dolg in 12 sežnjev visok, ki šteje 10 podpor iz rezanega kamna. Memo takošnih veličanskih stavb se bližnje hiše s cerkvijo vred vidijo skoraj kot otroške igrače.

Nekdanji gornjograški samostan.

V gornjem koncu Savinjske doline se poleg stranskega potoka Ternavica nahaja lep terg, in zraven na griču prostoren grad s krasno veliko cerkvijo; to je Gornjigrad. Cerkev z gradom vred je bila nekdanj sloveča opatija minihov s. Benedikta, ki jo je l. 1140 vstavil akvilejski patriarh Peregrin s Kokarskim gospodom Dibaldom vred; prejšni grad je bil predelan v samostan, in cerkev je bila postavljena na ime s. Hermagora in Fortunata; prvi prelat je bil Bertold.

Posesti tega samostana so bile že iz začetka obilne; zatega voljo se je patriarh Bertold l. 1238 namenil, ondi novo škofijo vstanoviti, ker je bila štajarska stran za oskerbovanje preodročna. Papež Gregor IX. je bil tudi pripravljen za vstavo te škofije, če bi se zanjo vse prav pokazalo; pa razpori, ktere je tedajšnji cesar Friderik II. apostoljskemu pastirju napravljaj, in v ktere je bil tudi patriarh zapleten, so dobro napravo zadržali. Pa dohodki gornjograškega samostana so se potem še bolj pomnožili, tudi so mu bile še nekerere fare vdružene, namreč Braslovška, Škalska in Pilštanjska; in tedaj se je po željah cesarja Friderika IV. in po volji papeža Pija II. leta 1462 spolnilo, da je ta samostan s svojimi dohodki postal temelj nove Ljubljanske škofije. Do časov cesarja Jožefa so Ljubljanski škofje več v Gornjem gradu stanovali, kakor pa v Ljubljani; tudi so marsikteri zmed njih ondi pokopani. Zdaj je Gornjigrad s svojo faro Lavantinski škofii poddružen, pa grajšina s svojimi dohodki je še vedno lastina Ljubljanskih škofov. Cerkev je po novejši šegi zidana, silno velika, lepo okinčana, in ima mnogo altarjev; šteje se vedno za farno od nekdanjega časa.

Emona in Akvileja v dneh cesarja Maksimina.

Bilo je l. 235 po Kr., da se je Maksimin, poglavar vojaških novincov, vzdignil zoper cesarja

Aleksandra, ga je dal umoriti, in je stopil na njegovo mesto. Maksimin je bil v mladih letih pastir, kot vojak se je pa prav junaško obnašal, in je dosegel visoke službe; med tem pa je obderžal terdo, nemilo serce, in je roparsko grabil, kjer koli je vidil blago in premoženje.

Tacega hudega silnika rimsko starašinstvo ni hotelo spoznati za vladarja, ter mu je postavilo pravega cesarja nasproti, namreč Gordijana. Maksimin to slišati, se vzdigne iz doljne Panonije z močno vojsko proti Italii; takrat pa je stal italijanski mejnik pri Adrantu, sedanjih Trojanah. Ko pride do te meje, začne prav previdno dalje stopati, pošlje oglednikov na vse strani, in trume vse zversti v čveterovogline. Pervo mesto, ki ga zadene v ravni, je bilo Emona, sedanja Ljubljana; pa stanovavci niso marali za silnika, in ker se braniti niso upali, so vsi mesto zapustili. Komaj čez noč se Maksimin mudi v praznem zidovji, in se napravi dalje čez julske planine ali čez Hrušico; ti hribje, dasiravno so bili za Italijo dobra zapora, vender niso bili zastavljeni z brambo, in vojna je lahko prišla čez tiste.

Unstran hribov, v lepi ravnini in blizo morja, pa je bila Akvileja pripravljena, se po vsi moči braniti za pravega vladarja; mesto je bilo veliko in dobro zavarovano, pa zdaj se je tudi ljudstvo iz dežele v tisto umaknilo, in ozidje je bilo še bolj zaterjeno. Perve Maksiminove trume tedaj niso nič mogle opraviti pred zapertim mestom, na to hiti Maksimin serdit z veliko vojno bližje, pa Akvilejci so bili med tem kamnati most čez Sočo poderli. Ker ni bilo mogoče naglo lesa dobiti, so vojaki iz praznih vinskih sodov, ki so jih našli po zapušenih kmetijah, napravili most čez derečo reko. Tako je vojna prišla pred mesto, je požgala pohištva v okolici, ter se je približala ozidju. Pa mestnjani so se serčno branili, stari in mladi, moštvo in ženstvo, vse je bilo na ozidji in po stolpih; kamnje so spušali z verha, žveplo goreče in smolo so metali med obsednike, in vojniške mašine so zažigali s plemenečimi terskami. Tako se je vojna pred mestom dolgo trudila brez pospeha, verh tega ji je pomanjkovalo živeža in zdrave pijače; in ko je

Maksim, nevoljen nad dolgo obsedo, dal nekatere vodje usmertiti, so se vojaki razserdili, ter so njega in njegovega sina umorili. Daljšega bojevanja je bil s tem konec, in pravi red je zopet zmagal.

Slovenci v brambi cesarja Friderika IV.

Med avstrijskimi vladarji iz habsburske rodovine ni nobeden toliko let gospodaril kot Friderik IV., namreč od l. 1440 do 1495; bil je dobrega, miroljubnega serca, pa v sredi svojih dežel je mnogokrat mogel boje in vstaje skušati. Slovenski narod se je cesarju sploh zvest kazal, mu je tudi urno in goroče hitel v pomoč zoper nasprotnike; le nekteri plemenitniki so pozabili svoje dolžnosti do svojega deželnega gospoda.

Tako se je l. 1452 celjski knez Ulrik združil z avstrijskimi vstajniki, in cesar je bil obseden v dunajskem Novomestu; Štajarci, Krajnci in Korošci so takrat hiteli rešit svojega vladarja, in so tudi pomagali vstajnike pomiriti. Ko je celjski knez Ulrik l. 1456 na Ogerskem zvijačno umorjen bil, in je z njim njegov rod odmerl, je cesar Friderik IV. poleg postave in prejšnih pogodeb celjsko knežijo vzel v svojo last. Vojvoda rajncega kneza, Vitovec po imenu, pa se je vzdignil zoper cesarja, in ga je oblegel v celjskem mestu. Cesar je komaj skrivaj ubežal v gornji celjski grad, pa tudi ondi ga je Vitovec zasedel s svojimi vojaki. Takrat so zopet prihiteli Krajnci, Korošci in Štajarci cesarju v pomoč, in sovražnik je zbežal o njih prihodu. Cesar Friderik IV. je v zahvalo za to rešitev, ki jo je sam spoznal za posebno Božje delo, po tem l. 1461 vstavil Ljubljansko škofijo.

L. 1462 so Dunajčani vstali zoper cesarja, ki je takrat stal v dunajskem Novomestu; po daljšem odlašnji se tedaj cesar vzdigne z vojaki proti nepokornemu mestu. Iz začetka mu mestnjani vrata zaprejo, po tem ga vender spustijo v mesto, ko je svoje vojake izpustil; ko je pa cesar svojim nasprotnikom bolj ojstro nasproti stopati začel, mu zopet

pokoršino odpovedo, ter ga obsedejo v njegovem gradu. Vstajnikom se pridruži cesarjev brat Albert, in tedaj so bili še topovi nastavljeni proti cesarskemu gradu; cesarski so se sicer junško branili, pa z vnanjim sovražnikom se je še soedinil notranji, namreč lakot. Takrat so se vzdignili Avstrijani, Štajarci, Korošci in Krajnci v brambo cesarjevo; tudi Čehi so prišli s kraljevičem Viktorinom, h koncu pa kralj Juri Podiebrad sam. Mesto je bilo od vseh strani oklejneno, vvoznja živeža se mu je odcepila, in mestnjani so kmalo sami lakot začeli skušati; tako so bili posiljeni, cesarja in njegovo družino v miru iz grada izpustiti. Mnoge znamenja cesarske milosti je po tem za nepremakljivo zvestobo prejela slovenska zemlja s svojimi plemenitniki.

Slovenska zemlja o veliki francoski vojski.

Velika francoska vojska je hudo zadevala slovensko zemljo, jo je deloma tudi pripravila v tujo oblast; vendar slovenski narod je serce vedno ohranil zvesto cesarju Francu I. in njegovi cesarski hiši.

Že l. 1797 v pomladi so Francozi pervikrat stopili čez Sočo, in so se po tem dalje razširili celo do Ljubnega na gornjem Štajarji. Sicer se niso čez dva mesca mudili v deželi, pa dosti je tista terpela; Terst je mogel dati za 3 milijone lir v denarji, blagu in živeži, Ljubljana je bila za veliko kruha, mesa in vina, blaga in živine na zgubi, in Idrija je bila oropana za 15.912 centov živega srebra, in 420 centov cinobra. Konec boja je to pot sicer Benedke in z njimi tudi beneške Slovence djal pod cesarsko krono.

Pozneje l. 1805 konec jeseni so Francozi v drugo priderli čez italijansko mejo, in so se posilili do Dunaja in dalje. To pot je bila slovenska zemlja veliko huje zadeta s vojskno silo; Terst je bil obložen za 6 milijonov, Krajnsko za 3 milijone frankov, razun obilnega blaga in živeža; h koncu je mogla še Go-

rica dati poldrugi milijon, Koroško 5, in Štajarsko 14 milijonov frankov. Francozi so se sicer v začetku l. 1806 zopet umaknili čez Sočo, pa zemlja unstran te reke in pri Kopru jim je ostala v oblasti.

Sovražna sila pa je le huje in dalje pritiskala proti avstrijskim deželam; tedaj je cesarski glas l. 1808 poklical avstrijske narode v brambo domovine in cesarske hiše. Tudi Slovenci so junaškega serca hiteli v verste brambovcov, in glasovi mojstra slovenskih pesnikov so jeli rezne vojaške krožiti namesti veselih narodnih. V spomladi l. 1809 se je boj začel iz novega; za cesarsko armado so se začeli krajnski in primorski prostovoljci pomikovati proti Italiji, tudi štajarski brambovci so dalje stopali čez domačo mejo. Pa cesarskemu orlu se to pot sreča še ni smejala, in kmalo so bili Francozi zopet v avstrijskih deželah; pri Razdertem so se jim ustavljali teržaški in drugi brambovci s poveljnikom Lazaričem, pri Naborjetu in na Predilu stotnika Hensel in Herman z malima trumama topničarjev in horvaških graničarjev, drugod so se bili tudi štajarski brambovci za dom in cesarja, pa sovražna sila je vse premogla. Le z nevoljo se je ljudstvo podverglo ptujem gospodstvu, in se je semtertje še vzdignilo v deželni naskok kot v Novomestu in v Idrii; sovražnikov serd se je po tem komaj dal potolažiti, da teh mest ni pokončal. Konec boja je na jesen l. 1809 več kot polovico slovenske zemlje pustil v francoskih rokah, namreč vse Primorsko in Krajnsko, in gornji del Koroškega; s Horvatijo na desni strani Save in z Dalmacijo vred se je vse to skupaj štelo za ilirske dežele, in Napoleon se je imenoval njih višji gospod.

Štiri leta, do l. 1813 je te dežele stiskal ptuji jarm, pa tudi ostala slovenska zemlja je terpela za zapertijo tergovstva in prostega prehajanja. Veseli čuti so tedaj presunili vse serca, ko so se cesarski vojaki zopet začeli zbirati, in v sredi poletja imenovanega l. 1813 nad sovražnika pomikati. Srečni boji avstrijskih čet pri Beljaku pod višjim poveljnikom Hillerjem, pri Kranji in Mengsu pod generalom Felseisom, pri Višnji gori in Cerknici pod polkovnikom Milutinovičem, pri Postojni pod generalom Nugentom,

oprostenje vse Istre po stolniku Lazariči, vse to so bile zgolj vesele novice za slovenski narod. Povsod so bili avstrijski vojaki prijazno sprejemani kot rešeniki; vsa slovenska zemlja se je po hudi nadlogi v radosti oddihnila, in ko je bila Ljubljana s Terstom vred zopet v cesarskih rokah, je iz polnih src donelo: Živi cesar Frane!

Vojvodinja Virida, prijazna slovenski zemlji.

Avstrijski knezi so že iz prvega iskali zaveze z lepo italijansko zemljo, tudi neveste so si zgodaj snubili od ondod. Takošna je bila Virida, sopruga nadvojvoda Leopolda III., ki se je mnogokrat mudil na Slovenskem, zlasti v Ljubljani; tiste oče je bil Barnaba Viskonti, milanski vojvoda. Ko je bil nadvojvoda Leopold nesrečno smert našel pri Sempahu na Švajcarskem l. 1386, se je vojvodinja Virida umaknila na Krajnsko, in je blizo zatiškega samostana v Pristavi pri cerkvi s. Lamberta preživela skoraj ves čas svojega vdovstva, več ko 30 let.

Zatičina stoji v prijazni dolinski ravni, tri milje pod Ljubljano, malo v stran od novomeške ceste. Za samostan cistercijanski so ondi dali svet in posesti trije bratje, Diterik, Henrik in Megenhalm, ki so utegnili biti iz rodovine Višnjogorskih plemenitnikov; in že l. 1132 so prišli prvi minihi iz Rune na Štajarskem, prvega opata, Vincencija po imenu, pa je poslal s. Bernard iz Francoskega. Akvilejski patriarh Peregrin je l. 1135 poterdil novo duhovno napravo, in ji je vdružil malo potem še faro s. Vida in mnoge zemljiša; prva cerkev pa je bila l. 1156 posvečena v čast žalostne Matere Božje. Ta samostan je štel na dalje veliko dobrotnikov med patriarhi, med deželnimi knezi in vojvodi, in med raznimi plemenitniki, zatoraj so bile njegove zemljiša razširjene po Krajnskem in Štajarskem, in njegove fare so bile, razun s. Vida, pri s. Petru v Savinjski dolini, v Teržiču, in potem namesti tiste v Doberničju, pri Beli

cerkvi, v Šmarji, v Trebnem, in nekaj časa tudi v Mengši.

Med dobrotniki zatiškega samostana se je štela ravno tudi Virida vojvodinja, ki je bila pobožna žena, posebno radodarna do duhovšine in do samostanov; zatiški minihi so po njej dobili njiv, senožet in pašnikov, in tudi denarjev. Umerla je l. 1425, in je bila zakopana v zatiški cerkvi; njen spominik se še kaže vzdignan na strani velicega altarja, kača z otrokom v žrelu ga zaznamuje kot milanski gerb; razvaline njenega stanovališa pa se še znajo pri cerkvi s. Lamberta v Pristavi.

Iz zgotobnih zatiškega samostana se utegne pristaviti, da so Turki ta kraj dvakrat napadli in požgali, namreč l. 1475 in 1529; pervikrat so pri cerkvi Materje Božje v Muljavi, ravno o procesii v dan s. Marka, nad množico planili, dosti ljudstva pomorili, in krog 4200 duš in tudi nekaj minihov odpeljali v sužnjost. L. 1625 je bila cerkev žalostne Materje Božje v novo sozidana; obilno je velika, njena podoba deloma sega v romansko šego, in altarjev ima dvanajst. Samostan je obstal do l. 1784, takrat so šli minihi naražen po povelji cesarja Jožefa II., zadnji opat je bil Franc Ksaver baron Tauferer; posesti in dohodki so bili djani k verski zalogi, cerkev pa je bila prestrvarjena v farno.

Anton Alojz Wolf, ljubljanski škof.

Med nar bolj slavne in za domovino posebno zaslužne može slovenske zemlje se morajo šteti poslednji ljubljanski škof Anton Alojz Wolf. Rojeni so bili 14. junija 1782 v Idrii, kjer je bil njihov oče nadzornik pri rudarskem gospodarstvu; nižje šole so opravili v svojem rojstnem mestu, višje pa v Ljubljani do l. 1803. Še premladi za mašnika, so vendar že služili v škofijski pisarnici, in v keršanskem nauku vadili kupčijske in rokodelske učence ljubljanskega mesta; z apostolskim spregledom pa so jih tedajšnji nadškof Mihael baron Brigido 15. decembra

1804 v mašnika posvetili, in po tem za duhovnega pomočnika odločili pri stolni cerkvi. Pa obojna služba, v cerkvi in v pisarnici je bila prehuda za njihovo zdravje, in tedaj so bili v poletji 1805 prestavljeni v Idrijo za beneficiata, in potem ondi imenovani za duhovnega pomočnika.

Ko se je njihovo zdravje zboljšalo, so bili zopet poklicani v škofijsko pisarnico, in sicer za tajnika; novi ljubljanski škof Anton Kavčič, tudi Iderčan po rodu, so jih konec leta 1807 storili notarja in vodja v svoji pisarnici, in tistem so tedaj v hudih dneh francoske vlade, ko je bila škofija raztegnjena čez Krajnsko, del Koroškega in Tirolskega, zvesto, previdno in neutrudeno služili v duhovskih opravilih, še so bili za l. 1810 učenik modroslovja. Po smerti škofa Antona Kavčiča so l. 1814 še dalje ostali vodja škofijske pisarnice, so bili imenovani za korarja pri stolni cerkvi, in po tem še za višjega nadzornika ljudskih šol. Nenadoma so bili po cesarji Francu I. 27. novembra 1816 poklicani v Terst kot gubernialni svetovavec v duhovskih in šolskih rečeh; v težavnih zadevah in raznoličnih opravilih so se tako obnašali, da bo njihovo djanje ondi vedno v častnem spominu ostalo.

Ko so bili škof Avguštin Gruber iz Ljubljane prestavljeni na nadškofski stol v Solnigrad, so bili korar Anton Alojz Wolf po cesarjevi želji odbrani v ljubljanskega škofa, pri apostoljskem stolu poterjeni, in 3. Oktobra 1824 v Gorici posvečeni; l. 1826 jim je bilo tudi podeljeno častno ime kneza, ki so ga imeli prejšni škofje do l. 1807. Kakor višji pastir velike kersanske čede, ki je bila l. 1831 razsiritena čez vso Krajnsko deželo, so se po vsi svoji moči trudili za njeni prid. Že iz prvega so obhodili vso škofijo, in obiskali vse duhovnije, tudi v stermih hribih stoječe. Ko so tukaj spoznali razne duhovne potrebe, so skerbeli, da se je število odgojencov v duhovskem semeniši povikšalo, da je več mladih mašnikov prišlo v višjo bogoslovsko napravo, in da so se tudi duhovnije po deželi pomnožile; so napeljevali, da se je Božja služba po redu in častljivo opravljala, da so se majhine in slabe cerkve

prezidale in popravile, in da je tudi vsa cerkvena priprava imela spodoben in ličen obraz. Tudi so se že iz začetka ozerli na lastine svoje škofije, ki so bile mnogo let, med raznimi spremembami časov, manj na tanko oskerbovane. Tedaj so škofijske pohištva popravili z velikim trudom in obilnimi lastnimi stroški, ki so segali na 80.000 fl.; tudi so škofijske zemljiša in dohodke umno in previdno v red djali, in tako so si odperli pomočkov za velike naprave in poprave v prid svoje duhovne čede.

Med tem škof niso nehali, dalje neutrudoma opravljati svojega visocega poklica, tudi poredoma obiskovati krajev svoje škofije; kmalo se jim je tudi kazal sad njih skerbi in truda. Več ko 30 novih duhovnij so zamogli vstaviti, druge pa na boljši stan, ali na višjo stopnjo povzdigniti; in verh tega so bili v stanu, mnogo mašnikov drugim škofijam prepustiti. Več ko 40 cerkev jim je bilo dano posvetiti, več ko 900 zvonov, in brezštevilo druge cerkvene priprave blagosloviti. Vidili so nad duhovšino, da je v lep zgled, in vsa goreča v svojem poklicu; spoznali so nad ljudstvom, da se vera v njem močno oživlja, in pobožnost obilno množi. Po previdnem gospodarstvu pa so bili zdaj v stanu, še po drugi poti, z denarno močjo za prihodnje vstanoviti duhovni blagor svoje škofije. Njih poglavitna naprava je bilo mladenško semenišče, ki se je l. 1846 odperlo; tisto bi moglo pripravljati dobrega zaroda za duhovšino v prihodnje čase. Kupna cena za pohištvo in vert jih je stala 22.000 fl., prizidovanje in znotranja priprava lahko še dvakrat toliko, in zaloga za rejo več mladenčev 40.000 fl. v denarnih pismih.

Med nepokojnem gibanjem l. 1848 so tudi škof Anton Alojz z drugimi višjimi pastirji vzdignili svoj glas za prostost katoliške cerkve; l. 1849 so bili v zboru avstrijskih škofov na Dunaji, njih starost in vednost jim je dala mesto v odboru, ki je izdeloval predloge za visoko vlado. O preuredbah novega časa so skerbili, da so se duhovski dohodki s pridom vravnali, in bolj pravno razdelili; sami so iz svojih prihranil zboljšali dohodke mnogoterih duhovnij z nalogami v denarnih pismih, več ko 70.000 fl.

so obrnili v ta namen. Druge njih naloge so bile: 10.000 fl. v podporo pridnih učencov svojega rojstnega kraja, 13.000 fl. v napravo bukev za semenišče in za novoposvečence, 6000 fl. za milostne sestre v bolnišnici, dalje potrebni, ne še do konca sošteti stroški za novo slovensko prestavo s. pisma, in za izdajo slovenskega slovnika; z lastnimi prikladi so oskerbeli napravo treh novih far v Metliški okolici, kar je zneslo več ko 33.000 fl. Drugač so iskali, dobrega katoliškega duha, ki se je z novim časom obudil, v duhovšini in v ljudstvu stanovitno ohraniti. Mašnike so zbirali v duhovne vaje, ljudstvo opominjali v pastirskih listih; so podpirali še posebne pobožnosti, v zadnje tudi ljudske misijone. Tudi so svoje storili za izpeljavo novega konkordata, ki je bil zastran cerkvenih reči sklenjen med cesarjem Franc Jožefom I. in papežem Pijem IX.

Vse te dela in zasluge neutrudenega višjega pastirja so mogle povsod po vrednosti spoznane biti. Ko se je tedaj petdesetletni dan njih mašnikovega posvečenja, namreč 15. decembra 1854 približal, so jim od vseh strani hvaležne vošila dohajale, po presvetlem cesarji pa jim je bil k prejšnjemu poslavljenju pridani še nov časten red; sami so tisti dan še z milostnimi deli bolj posvetili. Vender za vse njih djanje se je zdaj začel bližati konec truda, in začetek večnega plačila. Večjidel terdni do l. 1858, so začeli proti jeseni se manj dobro čutiti, pa natančni v spolnovanji svojih dolžnost niso opustili navadnih del; po novem letu 1859 so začeli bolj pešati, vender še le dva dni pred smertjo so odnehali od svojega vednega truda. Vsi vdani v roko Gospodovo, prevideni s svetimi zakramenti, rekoč le besede: Gospod, Gospod Jezus Kristus! so izdihnili svojo dušo 7. februarja 1859 ob eni po polnoči; z vso častjo so bili 10. tistega mesca položeni v rako stranske kapelice v stolni cerkvi.

Ko se je naznanila njihova poslednja volja, se je v novo razodelo njih blago serce. Poglavitna dedšina spada na njihovo veliko in ljubo napravo, mladenško semenišče ali Alojzijeviše; razun posebnih darov za škofijo, za znance, sorodnike in služabnike, so darila odločene za cerkve s. Nikolaja in s. Petra

v Ljubljani, in s. Barbare v Idrii blizo 20.000 fl., za ursulinke in usmiljene sestre v Ljubljani in v Loki 4000 fl., za uboge v Ljubljani in v Idrii 14.000 fl., za gluhomutce in še drugam 9200 fl., vse večjidel v denarnih pismih. Vedno bo v blagru njih spomin!

Ignaci Knoblehar, apostoljski provikar v srednji Afriki.

Slovenska zemlja je zdanje čase dala mnogo misijonarjev za Ameriko, in potem za Afriko. Med poslednjimi je v slavnem spominu dr. Ignaci Knoblehar.

Rojen je bil 6. julija 1819 v Škočijanah, 2 milji od Novomesta; starši njegovi so bili niskega stanu. Nižje šole je obiskoval v Novomestu, višje pa v Ljubljani; sprejet v duhovsko ljubljansko semenišče je čutil če dalje večjo željo, iti v misijone med nevernike. S pripomočjo svojega škofa Antona Alojza, in s priporočilom papeževega poslanca kardinala Altierija se je l. 1841 obernal v Rim, se je ondi vadil bogoslovja na rimskem kolegii, je bil l. 1843 sprejet v veliko misijonsko napravo Propagande, in 9. marca 1845 v mašnika posvečen. Nar pred namenjen za azijske misijone, po tem za uk slovenskih jezikov, je bil l. 1846 po papeži Gregorji XVI. odločen za srednjoafrikanški misijon, kterege prednik je bil jezuit o. Rillo.

Da bi se bolj soznanil z arabskim jezikom in z navadami izhodnih kristjanov se je naš rojak nar pred podal na hrib Libanon na Jutrovem; po tem pa se je v pomladi l. 1847 v Aleksandrii pridružil udom afrikanskega misijona. V jeseni tistega leta so se misijonarji dalje odpravili, in so deloma po vodi, deloma po pušavi v začetku l. 1848 došli v Hartum, sedež egiptovskega oblastnika na Zamurskem. Ondi so pridobili hišo in vert, za potrebo napravili kapelo, in začeli šolo za odkupljene zamurčke. Dr. Knoblehar se je tukaj tako pridno in previdno obnašal, da mu je o. Rillo pri svoji smerti l. 1849 vodstvo vsega misijona zročil, in da je bila ta odločba tudi

pri rimski propagandi poterjena. Pa stan novega misijona je bil takrat silno na slabem; in konec mu je že žugal; pa naš rojak ni zgubil zaupanja v Boga, in ko je bila sila nar večja, je došla dobrotna pomoč iz Krajskega.

Serčno se zdaj dr. Knoblehar z najeto ladijo v družbi tergovcev napravi po Beli reki v znotranjo Afriko, da bi se z ondašnjimi kraji in ljudmi kaj seznanil; zamurski rod Bari, daleč proti sredi Afrike, se mu je za misijon posebno zdel pripraven. Ko je zopet prišel v Hartum, se l. 1850 vzdigne na pot v Evropo, da bi tukaj za vterjenje novega misijona kaj oskerbel. V svoji domovini je celo veselo sprejet, in z upom napolnjen; na Dunaji mu gre vse čez mero prav, napravi se Mariino društvo za spreobrnitev Zamurcev; v Rimu mu je obstanek novega misijona zaterjen, in sam je odbran za apostoljskega provikarja. Razun pripomočkov v denarjih in družih rečeh je na tej poti pridobil pet misionarjev iz Slovenskega, tudi raznih delavcev, in tako se verne veselo navdihnjen in močno poterjen v Afriko. V Hartumu so bili prvi zamurčki že poprej l. 1848 keršeni, zdaj so še birmani; pohaštvo, šola in cerkev se pridno dalje zida; g. provikar pa gre s tovarši in delavci na lastni misijonski ladii zopet v znotranje kraje, ondi na bariški zemlji pridobi selišče v Gondokoru, ter začne pohaštvo za misijon zidati, in se po tem zopet verne.

Proti koncu l. 1853 pridejo v Hartum misijonarji, ki so se tje namenili iz Slovenskega; njih dohod je bil zaželjen, ker je že nemila smert začela jemati prve misijonarje. Pozneje so se pridružili tudi misijonarji iz Nemčije in Italije; pa tudi med novimi oznanovavci svetega evangelija je smert iskala svoj rop. Med tem pa je g. provikar sam nar bolj terden in zdrav ostajal; neutrudeno je skerbel za pospeh prvotne postaje v Hartumu, je vložil tudi temelj za nunski samostan, pa nikakor ni pozabil postaje v Gondokoru; še tretjo in četrto pot je po Beli reki brodaril v gornje zamurske strani, in je ondi l. 1854 kerstil prve spreobrnjence. Razun tega je vstavil nov misijon na pol poti med Hartumom in

Gondokorom, ondi kjer stanuje zamurski rod Kik po imenu; ta postaja veselo napreduje, in se kliče pri s. Križi. L. 1857 gre g. provikar zopet v gornje strani Bele reke, in ko se od ondod poverne, se proti koncu leta napravi na pot v Evropo, nekaj da bi oskerbel več misijonskih potreb, nekaj da bi bolj popravil svoje zdravje, ki je po neprenehnem trudu in po memogredočih boleznih že marsikaj terpelo. Pa že na poti skozi Egipt je začel bolj bolehati, in v Neapolj je došel zelo bolan; ondi je bil sprejet v samostanu neobutih avguštinijanov, in prav miloserčno postrežen. Bolezen je prihajala če dalje huja; ves vdan v voljo Božjo se je g. provikar pobožno pripravljal za svoj konec, 13. aprila je sklenil svoje življenje. Svoj pokoj po telesu je našel v raki avguštinijanske cerkve v Neapolji.

Njegov trud za afrikanski misijon med Zamurci bo vedno ostal v blaženem spominu; bolj ko kamnito znamenje, ga bo slavila spreobrnitev ubozih Černcov, ki je po njem dobila svoj začetek.

Gospodarske in kmetijske reči.

Čast kmetijstva.

Na Kitajskem vsako leto v začetku pomladi obhajajo velik praznik, poljski god, s posebnimi slovesnimi navadami. Cesar sam se vdeležuje tega godu; s srebernim plugom orje v to odločeno njivo, in jo obseje s semenom. Tako daje znamenje za početek poljskih del, in kaže tudi zgled pravega kmetovanja. Med tem cesarica napravi kmečko obed, in konec dela se cesar gostuje s tisto.

Tako se ondi časti kmetijstvo, ki je pa tudi na visoki stopinji; zakaj njive se na Kitajskem ali Kinškem obdelujejo skoraj kakor verti pridno in skerbno. Kitajci pa razun žita in čaja pridelujejo veliko svile; na to si tudi veliko štejejo, in tista jim daje lepe dohodke. S svilorejo se peča cesarica sama; tista ima svilne črve v svojih stanicah, in jih pase z murvinim listjem, ki raste po cesarskih vertih.

Pri nas je dal cesar Jožef II. zgled, koliko spoštovanja da je vredno kmetijstvo. Leta 1769 je namreč on prijel za drevo na njivi blizo Slavikovice na Moravskem, ter je preoral eno brazdo; tisto drevo se še vedno hranuje v spomin, v poglavarški hiši v Bernu ima odločeno sobo.

Po drugačni strani je tudi francoski kralj Ludovik XII. pokazal, kako da gre čast kmetijstvu. Mlad plemič zmed kraljevih strežejev je kmetiču požugal s tepenjem. Kralj to zvé, ter razserden ukaže: „Od te priče mu ne dajte ne koščeka kruha.“ Ko tedaj plemič pride k obedi, je bilo sicer meso s prikuho na mizi, pa nobenega koščega kruha, kar se mu je za zlo zdelo. Kliče toraj služabnika, naj mu prinese kruha; pa tisti, drugikrat vselej postrežen, se zdaj ne gane, in mu ne stori volje. Na to plemič hiti h kralju, ter mu toži: „Milostvi kralj! jedila

mi dajo zadosti, pa kruha nimam, in ta mora biti pri vsaki obedi.“ Tu mu kralj odgovori: „Za tega voljo imaj v časti pridne delavce, in ne ravnaj ošabno s kmetiči; marveč blagoslovi tiste, ki ti kruh pridobivajo v potu svojega obraza.“

Potrata rodivnega sveta.

„Prijatelj“, pravi Anže sosedu, „jez se bom preselil v gornjo stran, ondi je svet za en del bolji kup memo tukaj.“

Posmeja se mu sosed, ter pravi: „Kdo te je nekje oslepil s tako bedarijo; toliko moški so s svojim svetom v gornjih krajih, meniš, zastonj ti ga bodo ponujali.“

„Res, res“, pravi Anže; „le poslušaj, naj ti nekoliko razložim. Uni dan sem šel krav kupovat v gornjo stran, ker ondi so veliko lepše, kakor pa pri nas. Slišal sem bil že večkrat, kako lep in raven da je gornji svet; vidil sem ga zdaj, in res se ne hvali brez vzroka. Pa eno se mi je ondi vender čudno zdelo; kraji ali ogoni na njivah so toliko oski, in ne kaže se družega, kot razor za razorom. Stala je ondi pšenica, pa le rajda za rajdo, in vmes prazni prostori, ker po razorih so bile le majhne in slabe bilice; sajen je bil kapus in pa korun, pa vidile ste se le po dve in dve versti, in tretja vmes je bila prazna, globok razor jo je namestoval.“

„Pomajal sem z glavo, ter rekel sam pri sebi: Ti ljudje pač ne vedo, koliko je svet vreden. En del sveta stoji prazen, ker je toliko in toliko razorov na njivah; in dva druga dela sta pri tem marsikterokrat tudi bolj slabo rodovitna, ker jima je vsaka večja suša in mokrota bolj v škodo. Če je vreme presuho, se zemlja suši od toliko več strani, kolikor več je oskih krajev; in če je vreme premokro, voda postaja na toliko več mestih, kolikor več je med kraji malih grap.“

„Verjamem“, pravi na to sosed, „da bi ti po takem en del sveta zastonj došel, ker bi ti ves svet vedil porabiti s širokimi kraji ali ogoni.“

Potrata živinske moči.

Današnje čase se veliko govori o miloserčnosti do žival; vendar vprega goveje živine je še večjidel takošna, da se po njej razodevajo bolj nemile serca.

Naj pa tukaj ne bo besede zastran miloserčnosti do žival. Pri vprežnji živini se mora bolj posebno gledati na to, kako se od nje doseže več dobička. Ravno pri vpregi na jarm pa se kaže zguba, ker živina ne more razviti vse svoje moči. Ko živina vleče, napenja skoraj vse svoje miške in žile, in pri tem se tudi glava giblje tje in sem, gor in dol. Če je pa vol v jarm vprežen za glavo, mora vrat terdo držati, in ni v stanu z vso težo svojega života naprej tišati. Verh tega živina terpi nekako nenaravno neprenehano bolečino; enako tudi jarm za vrat vklenjen živini dela otiske in bolečine. Koliko pa pri nenaravnem deržanji in pri neprenehani bolečini pešajo moči, je vsak človek lahko sam po sebi prepričan. Kjer je pa celo dvoje živinče v en jarm vpreženo, ondi si križem množi bolečine, in se nasproti zaderžuje; in tako gre zopet dosti živinske moči v potrato. Vse te zgube se ondi ne nahaja, kjer je živina vprežena v pripraven komat in potrebno jermenje, kakoršna vprega je na Angleškem sploh navadna, in se nahaja tudi v nekterih krajih na Krajskem. Res, da taka vprega nekaj velja, pa se tudi dobro splačuje.

Nekdo je preštel in precenil zgubo, ki jo napočna vprega napravlja pri delavni moči vprežnje živine; nar manj se mora tista ceniti na peti del. Po takem dvoje volov namesti 20 centov vleče le 16, ko je napak vpreženo; ko je pa vprega pripravna, se po drugi strani lahko sklepa, da dvoje volov v 4 dneh dela za 5 dni. Naj se to dene na celo leto, je pri 300 delavnikih dobička ali pa zgube za 60 dni, po primeri vprege.

S m e š n i c e.

Huda rosa.

Neki kmet na Nemcih je pred mnogo leti imel dve češnji, ki ste bile sicer polne rudečega sadu, vendar niste bile toliko vredne, da bi ji bil po noči dal varovati.

Neko noč so mu bile z enega drevesa pobrane vse češnje; mislil je tedaj, tatje bodo zopet prišli, in obrali še drugo češnjo. Kaj toraj mu pride v glavo? Vzame mazila za kola, dolije mu obilno vode, in po tem poškropi s škropilnico vse drevo; veje, listi in sad, vse je bilo mokro čez in čez. Drugo noč res prideta tatova, gresta na češnjo, ter jo začneta obirati. Sad nabirata in devata v žepe in v nedrije, kolikor je bilo mogoče; tu se eden zmed nju spomni, in pokusi češnjo; kar pravi tovaršu: „Slišiš! to noč je prišla neka huda rosa, čuden okus imajo češnje.“ — Pa kako se je prestrašil, ko je zjutraj vidil, da mu je tista huda rosa vso srajco in vse oblačilo počernila. — Nikoli več ni prišel na tisti vert.

Čemu je žganjarju pijača.

Možiček, ki se mu je na nosu znalo, da ne pije rad sirove vode, si perste na nogi umiva z žganjem. Njegov deček, to viditi, vpraša: „Oče, čemu si pa umivate perste z žganjem?“ „Tepec ti“, mu odgovori žganjarček, „ker sem v noge ozebel.“ Oddihne se deček, ter pravi: „A, zdaj vem, zakaj tako radi serkate žganje, v želodec ste ozebli.“

Nepotrebne priče.

Zunaj mesta, v postranski gostivnici se je napravil na večer pretep med presitimi pivci; drugi dan so bili vsi klicani v sodnijo, kateri koli so se bili kaj vdeležili pri tistem pretepu. Delavec, krog brade dobro porašen, in pod nosom muštačast, stopi pred sodnika, ki je to reč preiskoval. „Vi ste bili tedaj tudi pri tistem boji pred mestom?“ vpraša sodnik. „Se vé, da sem bil zraven“, je odgovor. „Da, pa to jim precej povem, gospod dohtar, jaz imam priče, da sem bil tisti večer drugej.“ Tiste priče so mu pač malo pomagale, ko se je bil že sam izdal.

Kako se žival privadi človeka.

Neki bogat samče, ki se je le leno poslanjal v svoji stanici, bi bil vender rad dobil kaj družine. Kupil si je tedaj pesička, da bi ga imel vedno pri sebi. Pa pesiček je silil le venkaj, če so se le vrata odperle; lačen je bil namreč, ker mu je njegov gospodar malokdaj vergel kako košico. To zdraži eno pot čudnega samčeta, da vzame čevelj z noge, ter natepe ubogo žival, rekoč: „Čakaj, čakaj, merha! te bom že naučil, de se me boš saj privadila.“

PESMI.

Kar Bog stori, vse prav stori.

(Iz nemšine.)

Kar Bog stori, vse prav stori
Po sveti volji svoji;
Kar vseč mu je, to zgodi se,
Vse bo po volji moji.

On Bog je moj, in Oče moj,
Ohrani me v britkosti;
Zročim zato jez vse voljno
Njegovi premódrosti.

Kar Bog stori, vse prav stori,
Če v solzah jez šem ravno;
Nevidoma skerbeti zna,
Kjer je za me težavno.

Naj še tako mi bo hudo,
On svojih ne zapuša;
Poln milosti pomaga mi,
Kadar me reva skuša.

O Bog, ti le mi daj sercé,
Ki ne zaupa v sebe,
O daj serce, ki z zemlje té
Veselo gleda v tebe.

To prosim te, ne loči me
Kdaj od ljubezni svoje;
In sred britkost bo še sladkost
Čutilo serce moje.

Stopinje človeškega življenja.

(Iz nemšine.)

O kaj je človek?
Prečudno delo Božje roke,
Z dobroto, milostjo obdan;
Pa tudi v reve pregloboke
Po starem dolgu zakopan.

O kaj je človek?
Veselje matere, očeta
Je v rojstni dan, pa slab otrok;
Naj raste zdrav, vesel naj leta,
Je z deset leti še otrok.

In z dvajsetimi?
Prišel je v lepi cvet mladosti,
Od sebe velik up budi;
Če v nemar puša glas modrosti,
V neumnih mislih se gubi.

S tridesetimi?
Je v moških letih v polni moči,
Veliko del si napelja;
Kar hoče sam iz sé le zmoči,
Pa njega dostikrat goljfa.

S štiridesetimi?
Je v moških letih v polnem znanji,
Vse boljše zdaj soditi vé;
Pa vidi se le v vojskovanji,
Skerbi, težave ga moré.

S petdesetimi?
Na sredi svojih dni tu biva,
Se nagne v drugo stran na to;
Že del sadu po trudu vživa,
Pa toljko storil več ne bo.

S šestdesetemi?

Je v starost že začel stopati,
In modrih let se veseli;
Pa sivi las ga uči spoznati,
Da prejšnih dni življenja ni.

S sedemdesetemi?

Naprej se v starost pomikuje,
Si sam ne zdi še slab preveč;
Nadložnost vedna pa spričuje,
Da prejšnih časov moč je preč.

Z osemdesetemi?

Se v starosti visoki znajde,
Je srečen, če doseže to;
Pa več nadlog do njega zajde,
Slabé nogé, temni oko.

Z devetdesetemi?

V otroško starost se poverne,
Se kakor ves nedolžen zdi;
Se v prvi jok in smeh oberne,
In zopet smeh otrok terpi.

In zdaj s stotemi?

Tu v starosti je Božje gnade,
Ves kot bi v unem svetu bil;
Ni zemlja zanj, mu ne dopade,
Bi tamkaj rad se veselil.

O kaj je človek?

Dobrot je poln po eni strani,
Po eni v revah krog in krog;
Vsak čas življenja ga ohrani,
Ga vodi v srečo samo Bog.

R i b i c a.

Tam siva gora mi stoji;
Tu viditi drevesa ni;
Je v tmni skrito jezero,
Vodica čista kot srebro.

Je notri bila ribica,
Še mlada vsa postervica;
V globini malo ji je všeč,
Doma le biti grenka reč.

O mati, mati! kak lepo
Je vse tam zunaj, vse svetlo!
O naj saj malo ven hitim,
Se zunaj sveta veselim.

Nikar, o hčerka, v strahu bom,
Je nar bolj varen zate dom;
Sovražnik nima sem moči,
Drugej te kmalo zasledi.

Ne sluša mlada ribica,
Kar stara ji je pravila;
Skrivaj izmuzne se na dan,
Kjer potok se odteka v stran.

Se veseli, se krog verti,
S potokom vred naprej hiti;
Prijazno ji bliši nebo,
Ob kraji rožce ji cveto.

Pa ribič pod drevesicom
Sedi z goljufnim ternikom;
Priprosta pride ribica,
In vjame se sirotica.

Prešerna tak se pogubi,
Neverna v to, kar mati uči,
V spomin ti bodi njeni zgled,
Da ne zgubiš se s tisto vred.
